

SEMERNAT
O introducere
PECETLUIT
în teologia legământului
ÎMPLINIT

J.V. FESKO

„După ce a scris deja patru volume despre legămintele lui Dumnezeu, J.V. Fesko este calificat pe deplin să abordeze această temă biblică centrală. În acest caz, publicul lui țintă este format din ‚persoanele din bancă’, în special tinerii din biserică. Autorul scutește cititorul de distragerea atenției prin note de subsol obscure. În puțin mai mult de două sute de pagini, Fesko explică abil legământul veșnic de răscumpărare dintre Persoanele Sfintei Treimi, legământul faptelor făcut cu Adam în grădina Eden și legământul harului, prin care Dumnezeu Își mântuiește poporul. Foarte utilă este analiza sacramentelor și a relației speciale dintre biserică și legămintele lui Dumnezeu. Această carte reușește să ofere o analiză a temei scripturale centrale a legământului, analiză care este fundamentată biblic și dătătoare de inspirație”.

Dr. O. Palmer Robertson

Fondator, Consummation Ministries

„Cine ai vrea să scrie o scurtă introducere a teologiei legământului? Răspuns: fie John Fesko, fie Ligon Duncan (căruia îi este dedicată această carte). Dr. Fesko este un teolog strălucit, care cunoaște istoria bisericii lui și felul în care teologia legământului s-a dezvoltat în secolele al XVI-lea și al XVII-lea, devenind centrală în mărturisirile de credință reformate. Teologia legământului funcționează în același fel ca și ochelarii: ambele aduc în centrul atenției ceea ce altfel ar rămâne disparat și neclar. În limbaj tehnic, teologia legământului este o abordare hermeneutică ce reunește Geneza și Apocalipsa și tot ce se află între ele. Fără ea, cele două tes-

tamente, Vechiul și Noul, nu vorbesc între ele. Fără ea, sacramentele botezului și Cinei Domnului nu reușesc să transmită întregul lor sens. Fără ea, doctrina noastră despre biserică este grav afectată. Fără ea, înțelegerea noastră despre dorința lui Dumnezeu de a-i mântui pe păcătoși din veșnicie este încețoșată. Am căutat o astfel de carte în ultima jumătate de secol. Mulțumesc, Dr. Fesko!”

Dr. Derek W.H. Thomas

Profesor emerit de teologie sistematică și pastorală,
Reformed Theological Seminary
Învățător, Ligonier Ministries

Semnat, pecetluit, împlinit

J.V. FESKO

SEMNET, PECE TLUIT, ÎMPLINIT

O INTRODUCERE ÎN TEOLOGIA LEGĂMĂNTULUI

MAGNA GRATIA

SEMÑAT, PECETLUIT, ÎMPLINIT. O INTRODUCERE
ÎN TEOLOGIA LEGĂMĂNTULUI

J.V. Fesko

Copyright © 2025 Editura MAGNA GRATIA. Toate drepturile rezervate. Nicio parte a acestei publicații nu poate fi reprodusă, stocată sau transmisă în orice formă și prin orice mijloace – electronice, mecanice, prin fotocopiere, microfilmare, înregistrare sau alt fel – cu excepția unor citate scurte în recenzii, fără permisiunea prealabilă a deținătorului drepturilor de autor.

Originally published in English under the title:
Signed, Sealed, Delivered: An Introduction to Covenant Theology
© 2024 by J.V. Fesko
Published by Ligonier Ministries
421 Ligonier Court, Sanford, FL 32771, U.S.A.
Ligonier.org
Translated by permission. All rights reserved.

Traducerea în limba română: Ninel Lazăr. Corectura: Monica Lazăr; Tehnoredactare și DTP: MG Studio. Design copertă: Jessica Hiatt; Gustave Doré, *The Creation of Light* (domeniu public).

Dacă nu este precizat altfel în text, citatele biblice sunt preluate din Biblia Cornilescu, ediția revizuită. Drepturi de autor British and Foreign Bible Society (BFBS) și Societatea Biblică Interconfesională din România (SBIR) 1924, 2016. Folosit cu permisiune.

ISBN: 978-630-351-072-9 (pdf); 978-630-351-073-6 (epub).

Editura MAGNA GRATIA nu susține în mod necesar toate punctele de vedere ale autorilor pe care îi publică.

„*Să nu furi*” (Exod 20:15).

Respectă drepturile de autor și efortul depus pentru publicarea acestei cărți! Cerințele MAGNA GRATIA privind drepturile de autor pot fi consultate la adresa de internet magnagratia.org/copyright.html.

Editura MAGNA GRATIA

Str. Liliacului nr.26,
Dascălu-Ilfov 077075
Email: contact@magnagratia.org
Internet: www.magnagratia.org

Lui J. Ligon Duncan III

CUPRINS

Mulțumiri	11
Prefață	15
Introducere	21
<i>Capitolul 1. Ce este un legământ?</i>	35
<i>Capitolul 2. Legământul răscumpărării</i>	57
<i>Capitolul 3. Legământul faptelor</i>	83
<i>Capitolul 4. Legământul harului</i>	123
<i>Capitolul 5. Semnele în legământ</i>	167
<i>Capitolul 6. Legământul și biserica</i>	199
Încheiere	217
<i>Anexă. Lecturi suplimentare</i>	221
Glosar	227
Despre autor	233

Mulțumiri

„Nu mă consider mai fericit în nimic altceva ca atunci când văd un suflet care îmi amintește de prietenii mei buni”, a scris cândva William Shakespeare (*Richard al II-lea*, 2.3.46-47). Sunt recunoscător pentru echipa de la Ligonier Ministries, pentru colegialitatea lor manifestată de-a lungul anilor și pentru invitația lor de a scrie pentru lucrare. Îi adresez multe mulțumiri lui Aaron Garriott, redactor-șef la Ligonier Ministries, pentru parteneriatul lui la scrierile mele pentru *Tabletalk*, fiindcă m-a încurajat să scriu această scurtă carte, ca și întregii echipe editoriale care s-a preocupat ca ea să vadă lumina tiparului, și în special lui Kevin D. Gardner și Karen Magnuson, pentru că au lucrat cu atenție la manuscris și au oferit multe corecții și clarificări utile. Le sunt recunoscător celor doi foști studenți și acum colegi de lucrare, Jonathan Cruse și Harrison Perkins. Ei au fost destul de amabili ca să citească această carte într-o primă etapă și să ofere sugestii, critici și opinii pentru a o

face mai bună. Sunt recunoscător pentru ajutorul lor și, într-adevăr, „nu mă consider mai fericit în nimic altceva” decât în a-i socoti ca frați, colegi și prieteni.

Îi sunt recunoscător în special soției mele pentru ajutorul ei. Ea a citit cu atenție întreaga carte și mi-a făcut multe sugestii folositoare, mi-a pus întrebări bune și m-a ajutat în multe alte feluri. Îți mulțumesc, Anneke, pentru dragostea ta, pentru că ești alături de mine și pentru credința ta în Hristos, care mă încurajează neîncetat să-L caut în toate lucrurile. Sunt recunoscător că *legământul* nu este o idee abstractă, ci ceva ce trăim zilnic în căsnicia noastră, și mă rog ca legătura noastră în legământ să fie o oglindire și să îndrepte privirile către legământul căsătoriei lui Hristos cu biserica Sa, ca și căsnicia noastră să îndrepte privirile către realitățile cerești. Le sunt recunoscător copiilor mei, John Jr., Robert și Carmen, pentru dragostea lor – voi mă faceți să vreau să fiu un tată mai bun și îmi oferiți îndurarea legământului atunci când mă iertați pentru păcatele și neajunsurile mele. Rugăciunea

mea este ca și voi să citiți această carte și să vă delectați în adevărurile ei – să Îl lăudați pe Dumnezeuul nostru Triunic pentru îndurările Sale neîncetate în legământ.

Îi dedic această carte cuiva care iubește teologia legământului, anume lui J. Ligon Duncan III, rector al Seminarului Teologic Reformat. Ligon îmi este prieten de aproape un sfert de secol, de pe vremea când m-a luat sub aripa lui și a fost dispus să-mi publice teza de doctorat, și apoi să publice o lucrare pe care am scris-o despre doctrina îndreptării în mijlocul controverselor pe tema Noii Perspective asupra lui Pavel. Ligon iubește teologia legământului atât de mult, încât a predat cursul la seminar pe această temă de peste 34 de ori până la scrierea acestei cărți. El și soția lui, Anne, ne-au arătat mie și familiei mele prietenie, dragoste și bună-tate când m-am alăturat cu normă întregă la seminarul RTS în campusul din Jackson, Mississippi, după ce am slujit timp de aproape 20 de ani ca asistent în campusul din Atlanta. Sunt recunoscător nu numai pentru munca neobosită a lui Ligon la

seminar, pentru atitudinea lui amabilă și prietenoasă și pentru angajamentul lui față de standardele Westminster, ci și pentru dragostea și slujirea lui față de biserică atât acasă, cât și în străinătate. El are convingeri precise, dar asocieri largi din cauza interesului lui de a răspândi adevărul lui Hristos. Îți mulțumesc, Ligon, pentru prietenia ta și pentru munca ta în folosul bisericii lui Hristos.

Prefață

Nu am trăit niciodată nici măcar o singură zi despărțit de dragostea lui Hristos. Am fost crescut într-o familie creștină de doi părinți iubitori, și îmi aduc aminte clar de o seară în care am îngenuncheat lângă patul meu alături de mama mea, rugându-mă să-L primesc pe Hristos pe când aveam 4 ani. Am crescut în leagănul bisericii, dar doctrina legămintelor a început să aibă un impact asupra mea abia când m-am înscris la seminar. Oricât de prevalentă este această doctrină în Scriptură, termenul „legământ” mi-a trecut constant prin fața ochilor fără să-mi stârnească curiozitatea. Cum era de așteptat, la seminar am aprofundat Biblia și am început să văd legămintele pe paginile ei. În timpul studiilor mele doctorale, am făcut un studiu mult mai detaliat al doctrinei legămintelor, deoarece convingerile mele baptiste s-au îndreptat către teologia reformată, și am vrut să fiu sigur că le pot administra botezul atât adulților, cât și copiilor. Studiul legămintelor și al semnelor care le însoțesc au

cimentat teologia clasică reformată a legământelor în inima și mintea mea, astfel că eram convins că era și este complet biblică.

După ce mi-am încheiat studiile de doctorat, am fost chemat să fiu plantator de biserică și ulterior păstor, ceea ce mi-a oferit oportunitatea de a predica și de a da învățătură din mai multe cărți ale Bibliei. Predicarea prin Pentateuh a fost deosebit de formativă în lucrarea mea. Studiul acestor cărți mi-a oferit un prilej mai mare să aprofundez legămintele lui Dumnezeu. Acest studiu mi-a hrănit predicarea și scrierile: mai întâi am pus degetele pe tastatură și am discutat despre teologia legământului în cartea mea *Last Things First: Unlocking Genesis with the Christ of Eschatology*, în care am tratat legământul faptelor și al harului. În cele din urmă, am fost chemat să slujesc ca profesor de seminar cu normă întreagă, am continuat să studiez teologia legământului și am început un proiect mai amplu de a scrie cărți istorice și doctrinare despre legământul mântuirii și al faptelor:

The Covenant of Redemption: Origins, Development, and Reception

The Trinity and the Covenant of Redemption

The Covenant of Works: The Origins, Development, and Reception of the Doctrine

Adam and the Covenant of Works

Cu voia lui Dumnezeu, sper să-mi finalizez proiectul pe teologia legământului adăugând în viitorul apropiat cel puțin un al cincilea volum, despre legământul harului.

Am fost entuziasmat când Ligonier Ministries m-a abordat și mi-a cerut să scriu un manual despre teologia legământului, pe care îl prezint în cartea de față. Această lucrare este destinată membrilor obișnuiți ai bisericii, care doresc să înțeleagă mai multe despre legămintele Scripturii. Am inclus întrebări recapitulative la sfârșitul fiecărui capitol, ele fiind menite să faciliteze studiul personal sau în grupuri mici. Această carte le poate sluji bine și tinerilor care doresc să înțeleagă mai bine legămintele lui Dumnezeu. De dragul simplității, nu am împovărat cartea cu note de subsol. Lectura unor cărți foarte bune despre teologia legământului este

vitală, dar în această introducere, eu vreau să îi chem pe cititori să se concentreze mai întâi pe ceea ce spune Scriptura însăși. Cei care doresc să aprofundeze această temă pot consulta anexa, unde am recomandat o serie de cărți pentru studiu suplimentar. Totuși, eu nu vreau să dau impresia că am ajuns la cunoașterea teologiei legământului de unul singur. Dacă vreți, cărțile mele publicate anterior despre teologia legământului sunt notele mele de subsol la această carte.

În cele mai multe cazuri, voi cita din Biblia ESV, dacă nu se specifică altfel, iar în unele cazuri ofer propria mea traducere în efortul de a le permite cititorilor să vadă mai clar ce spune textul original din greacă sau ebraică. În acele situații, am indicat că este vorba despre „traducerea autorului”.¹

Speranța și rugăciunea mea este ca toți creștinii să profite de această scurtă carte și să capete o înțelegere mai clară a modului în care Dumnezeu S-a

¹ Această precizare este făcută în esență pentru cititorii ediției originale în limba engleză. Totuși, acolo unde a fost necesar pentru claritate, am redat în ediția din limba română fie textul din traducerea Bibliei care are sensul sau structura identice în limba română, fie am redat literal în limba română traducerea autorului. – n.tr.

apropiat de noi în Hristos prin Duhul Său, prin legămintele Sale. Dumnezeu Și-a revelat dragostea de la început și până la sfârșit prin legămintele Scripturii, pentru a împlini planul Său minunat de mântuire. Cu voia lui Dumnezeu, această carte este un pas mic care vine în ajutorul bisericii, făcut cu scopul ca ea să aprecieze mai bine legămintele lui Dumnezeu cu poporul Său.

Introducere

„Să ne bucurăm, să ne veselim, și să-I dăm slavă! Căci a venit nunta Mielului” (Apoc. 19:7). Biblia se încheie cu celebrarea ospățului nunții Mielului, deoarece mireasa lui Hristos, biserica, este împodobită cu „în subțire, strălucitor și curat” (v. 8). Îngerul i-a spus lui Ioan: „Ferice de cei chemați la ospățul nunții Mielului!” (v. 9). Cu toate acestea, relația permanentă a căsătoriei arată profund ce înseamnă să te afli în legământ. Când profetul Maleahi i-a muștrat pe frații lui evrei pentru atitudinea lor nepăsătoare față de căsătorie, el a spus: „Acoperiți cu lacrimi altarul Domnului, cu plânsete și gemete, așa încât El nu mai caută la darurile de mâncare, și nu mai poate primi nimic din mâinile voastre. Și dacă întrebați: ‚Pentru ce?’ ... Pentru că Domnul a fost martor între tine și nevasta din tinerețea ta, căreia acum nu-i ești credincios, măcar că este tovarășa și nevasta cu care ai încheiat legământ!” (Mal. 2:13-14). *Căsătoria* este un termen sinonim cu ideea de *legământ*, iar Dumnezeu ne-a

răscumpărat prin legământul Său în Hristos. Tema căsătoriei-legământ se regăsește în toată Scriptura, ceea ce ne deschide o fereastră către legămintele lui Dumnezeu făcute cu poporul Său. Adam și Eva au fost soț și soție, dar păcatul lor a introdus în lume moartea, conflictul și răul. Dumnezeu a făgăduit că Sămânța femeii va zdrobi capul șarpelui. Când Pavel Îl numește pe Isus „al doilea [ultimul, lit. ESV] Adam” (1 Cor. 15:45), el susține implicit că există și o ultimă Eva, adică biserica. Dacă primul Adam nu a reușit să-L iubească pe Dumnezeu și să asculte de El, ultimul Adam avea să vină și să-L iubească pe Tatăl ceresc, ascultând de El și iubindu-Și mireasa prin a-Și da viața pentru ea.

TEMA LEGĂMÂNTULUI ÎN SCRIPTURĂ

Cuvântul lui Dumnezeu urmărește traiectoria legământului de-a lungul Scripturii, prin care El dezvăluie progresiv planul de a-Și răscumpăra poporul. Dumnezeu intră într-un legământ de căsătorie cu Israel pe Muntele Sinai și semnalează astfel în Cântarea Cântărilor că dragostea conjugală este calea de întoarcere la binecuvântările Edenului,

această carte fiind o baladă care celebrează dragostea și căsătoria. Din acest motiv, rabinii din secolul I au numit cartea Cântarea lui Solomon Sfânta Sfințelor din Vechiul Testament. De fapt, putem spune că această carte, Cântarea Cântărilor, este un comentariu despre Paradisul pierdut și recuperat. Dar Israel a fost o mireasă necredincioasă – ea și-a încălcat legământul căsătoriei cu Dumnezeu – așa cum arată profetul Osea în pilda vie a căsătoriei sale cu Gomer, „o nevestă curvă” (Osea 1:2). În ciuda necredinței Israelului față de legământ, Dumnezeu L-a trimis cu credincioșie pe Fiul Său, Isus, care „a iubit... Biserica și S-a dat pe Sine pentru ea, ca s-o sfințească, după ce a curățit-o prin botezul cu apă prin Cuvânt, ca să înfățișeze înaintea Lui această Biserică, slăvită, fără pată fără zbârcitură sau altceva de felul acesta, ci sfântă și fără prihană” (Efes. 5:25-27). Isus Hristos, Dumnezeu întrupat, a intrat într-un legământ cu mireasa Sa, biserica, pentru a o răscumpăra.

Legământul este gravat pe paginile Scripturii și constituie o temă despre care toți creștinii știu

anumite lucruri. Noi cunoaștem implicit doctrina legământului atunci când ne gândim la răscumpărarea bisericii de către Hristos și urmărim această temă de la Geneza până la Apocalipsa. Pavel, de exemplu, explică Geneza 2:24 în Efeseni 5:31-32: „De aceea va lăsa omul pe tatăl său și pe mamă-sa, și se va lipi de nevastă-sa, și cei doi vor fi un singur trup. Taina aceasta este mare – vorbesc despre Hristos și despre Biserică”. Într-un fel, acest portret al legământului căsătoriei este ca pictura impresionistă a lui Claude Monet, *Water Lilies* [Nuferii], o lucrare care surprinde grupuri de nuferi care plutesc pe apa ce reflectă copacii pe suprafața ei strălucitoare. Când ne uităm de departe, legământul căsătoriei dintre Hristos și biserică este frumos și marcat de tușe de dragoste, îndurare și har. Dar când ne uităm mai atent la detalii, vedem pete de vopsea și culoare, în care trăsăturile se estompează și imaginea devine mai puțin clară. Tot astfel, am putea să ne străduim să conectăm și să raportăm diferitele legăminte ale Scripturii la legământul căsătoriei dintre Hristos și biserica Lui. Cum se potrivesc în această imagine legămintele cu

Adam, Noe, Avraam, Moise și David? Dacă Dumnezeu este credincios făgăduințelor Sale, de ce a mai făcut un nou legământ? Apoi, în termenii teologiei reformate istorice a legământului, cum se leagă și se raportează între ele legămintele răscumpărării, faptelor și harului?

Această carte este o introducere în teologia reformată clasică a legământului, care a apărut începând din perioada Reformei protestante din secolul al XVI-lea. Cartea de față explică următoarele:

- Legământul răscumpărării: legământul etern intra-trinitar dintre Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt.
- Legământul faptelor: legământul pe care Dumnezeu l-a făcut cu Adam când l-a creat și l-a așezat în grădina Eden.
- Legământul harului: mijloacele prin care Dumnezeu Își mântuiește poporul prin lucrarea Fiului și a Duhului.

PLANUL CĂRȚII

Capitolul 1 începe cu întrebarea: Ce este un legământ? Termenul „legământ” apare în Scriptură,

dar nu toți teologii sunt de acord asupra unei definiții. Acest prim capitol explică faptul că cel mai bun mod de a descrie un legământ la nivelul cel mai fundamental este că legământul constituie un acord între două sau mai multe persoane. Dincolo de această definiție, contextul determină caracteristicile diferitelor legăminte. Există tot felul de acorduri, iar acest lucru este aplicabil legămintelor biblice – pentru că există diferite tipuri de legăminte. Capitolul 1 trece în revistă caracteristicile legămintelor, inclusiv jurămintele, legile, animalele, binecuvântările și blestemele, dragostea, martorii și semnele. Apoi el explorează diferitele tipuri de legăminte, cum ar fi legământul dintre Persoanele Dumnezeirii, legămintele dintre Dumnezeu și oameni, și legămintele dintre oameni.

Capitolul 2 analizează legământul făcut mai înainte de orice alte legăminte, anume acordul veșnic dintre Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt, pe care teologii l-au numit *legământul răscumpărării*. A spune că Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt au făcut un legământ poate suna speculativ, dar capitolul 2 arată că Biblia prezintă acțiunile în legământ făcute prin trimiterea

Fiului de către Tatăl pentru a răscumpăra un popor și trimiterea Duhului de către Tatăl și Fiul în vederea aplicării lucrării Fiului. De exemplu, Isus spune: „Fac legământ cu voi pentru o Împărăție, așa cum Tatăl Meu a făcut legământ cu mine pentru o Împărăție” (Luca 22:29, tr. aut.). Când a făcut Tatăl un legământ cu Fiul? Acest capitol răspunde la această întrebare din Scriptură și explică cerințele și făgăduințele legământului răscumpărării, ca și relația între acest legământ și legământul harului.

Capitolul 3 discută despre legământul faptelor, legământul făcut de Dumnezeu cu Adam. Deși cuvântul *legământ* nu apare în Geneza 1-3, multe elemente ale legământului din primele trei capitole ale Bibliei semnaleză prezența unui legământ. Iar când cartea Geneza este citită în contextul canonic mai larg, există o dovezi ample în sprijinul existenței legământului chiar și în prima carte a Bibliei. Acest capitol analizează datele biblice atât din Vechiul cât și din Noul Testament, și prezintă doctrina, inclusiv părțile, poruncile, blestemele și binecuvântările, și imputarea și semnele acestui legământ.

Capitolul 4 analizează legământul harului. Odată ce Adam și Eva au căzut și s-au descalificat să primească binecuvântarea vieții veșnice prin legământul faptelor, Dumnezeu a fost milostiv și a făgăduit că va trimite pe Cineva care va prelua lucrarea abandonată a lui Adam. Acest legământ își are originea în legământul răscumpărării și își găsește finalitatea în împlinirea istorică a făgăduinței lui Dumnezeu făcută lui Adam și Eva de a-i răscumpăra prin Sămânța femeii, Cel care va zdrobi capul șarpelui. Legământul faptelor s-a bazat pe ascultarea perfectă, personală și perpetuă a lui Adam, dar mântuirea noastră se bazează acum pe ascultarea perfectă a lui Hristos. Singura cale de a primi ascultarea lui Hristos este numai prin har, numai prin credință și numai în Hristos. Capitolul 4 explorează legământul harului de la prima făgăduință a lui Dumnezeu către Adam și Eva în Geneza 3:15, trecând prin diferitele legăminte ale Scripturii: noahic, avraamic, mozaic, davidic și noul legământ. Capitolul arată, de asemenea, felul cum Isus împlinește lucrarea lui Adam ca ultimul Adam și cum păcătoșii au parte de legământul harului.

Capitolul 5 abordează tema semnelor legământului. Dumnezeu Se revelează pe Sine și legământele Sale atât prin cuvinte, cât și prin lucruri. În timp ce administrează diferitele legăminte, Dumnezeu oferă semne (sau sacramente), simboluri sacre, care le însoțesc: El i-a dat lui Adam pomul cunoștinței și pomul vieții, i-a dat lui Noe un curcubeu, i-a poruncit lui Avraam să fie circumcis, i-a poruncit Israelului să respecte Sabatul, Și-a arătat credințioșia față de David prin moștenitorii lui, și a instituit botezul și Cina Domnului prin Isus ca semne ale noului legământ. Ceea ce Cuvântul lui Dumnezeu este pentru urechile noastre, sacramentele sunt pentru celelalte simțuri ale noastre – gustul, atingerea, mirosul și vederea. Dumnezeu vestește făgăduințele Sale în legământ pentru întreaga noastră ființă – trup și suflet. Acest capitol explorează, de asemenea, modul în care funcționează semnele legământului, discutând de ce legământul harului trece de la circumcizie la botez. Circumcizia și botezul ne vorbesc despre lucrarea lui Hristos și despre revărsarea ulterioară a Duhului, iar biserica botează acum atât tineri, cât și bătrâni pentru

a depune mărturie că Hristos a botezat întreaga creație. Acest botez al Duhului este mijlocul mântuirii bisericii și al judecății lumii necredincioase.

Capitolul 6 analizează relația dintre legământ și biserică. Mulți recunosc că Dumnezeu îi mântuiește pe păcătoși prin lucrarea lui Hristos în legământul harului, dar nu reușesc să înțeleagă felul cum doctrina legământului le afectează viața de zi cu zi. Dumnezeu nu ne mântuiește ca indivizi pentru a trăi ca niște sihaștri. Mai degrabă El ne mântuiește în Hristos și ne unește cu biserica, trupul Său și comunitatea legământului. Astfel, viața creștină se desfășoară în contextul comunității legământului. Biserica și legământul sunt teme care se intersectează în trei aspecte principale: citirea Bibliei, mărturisirea credinței și trăirea vieții creștine. Noi nu citim Biblia de unii singuri, impunându-i orice sens ni se potrivește. Noi citim Biblia în legământ cu restul bisericii – și nu doar cu biserica de astăzi, ci cu toată biserica de-a lungul veacurilor. Noi învățăm din darurile lui Hristos date bisericii, păstorilor și învățătorilor, și consultăm marile crezuri și mărturisiri de credință ale bisericii pentru a

standardiza felul cum citim Scriptura. În acest fel, noi nu mărturisim o credință creată de noi înșine, ci credința care a fost dată sfinților odată pentru totdeauna, credința poporului legământului lui Dumnezeu. Iar când trăim viața creștină, noi facem asta în comunitatea legământului, care ne face responsabili față de legea morală a lui Dumnezeu prin ucenicizare și, dacă este necesar, prin administrarea disciplinei oficiale a bisericii. Darea de socoteală și disciplina nu se referă la reguli și pedepse, ci la comunitatea membrilor legământului care se încurajează unii pe alții să trăiască într-un fel plăcut Domnului nostru în legământ.

Cartea se încheie cu observații recapitulative sumare despre teologia legământului și cu o scurtă anexă în care am recomandat câteva cărți pentru studiu suplimentar. Multe cărți ale autorilor contemporani despre teologia legământului populează peisajul, dar există și o comoară de cărți vechi despre teologia clasică a legământului. În loc să recomand doar cărți noi, acest scurt capitol oferă o hartă plecând de la cărțile vechi, astfel încât briza proaspătă a secolelor trecute să ne poată sufla prin

minte și să ne aducă aminte de adevăruri pe care le-am uitat. Noi putem sta la picioarele unora dintre cele mai mari minți ale bisericii și putem învăța de la ei în timp ce ne explică legămintele lui Dumnezeu. Această carte conține, de asemenea, un glosar cu definiții pentru termenii-cheie, cu rolul de a facilita lectura acestei cărți și continuarea studiului.

În esență, mântuirea începe în legământul veșnic al răscumpărării, prin care Tatăl Îl trimite cu dragoste pe Fiul Său să răscumpere un popor, mireasa Sa, și prin care Tatăl și Fiul Își revarsă dragostea prin Duhul, pentru a strânge împreună mireasa pentru Fiul Său. Isus vine ca Fiul Omului, Unul ca Adam, pentru a inversa blestemul și a împlini lucrarea eșuată a legământului lui Adam și pentru a o pune la dispoziția păcătoșilor, prin legământul harului, pentru toți cei care primesc de la Dumnezeu darul credinței. Dumnezeu ne vorbește în Biblie de la început și până la sfârșit numai prin legământ, așa că trebuie să căutăm să înțelegem ce este un legământ și cum ne dă Dumnezeu mântuirea prin legământul harului. Numai atunci când stăm deoparte și vedem priveliștea capodoperei lui

Dumnezeu, putem aprecia fiecare atingere a pensulei, fiecare culoare și nuanță, minunându-ne de fiecare detaliu.

Capitolul 1

CE ESTE UN LEGĂMÂNT?

Termenul *legământ* este greu de definit. El apare de 301 ori în Biblia ESV [de 310 ori în Biblia Cornilescu, n.tr.], ceea ce înseamnă că este un cuvânt comun. Dar ce este un legământ? O definiție foarte simplă ne vine din Children's Catechism [Catehismul pentru copii], care definește un legământ ca „un acord între două sau mai multe persoane”. Această definiție surprinde esența unui legământ și are un temei biblic solid. Isaia a acuzat Israelul de păcatul lui în felul următor: „Pentru că ziceți: „Noi am făcut un legământ cu moartea, am făcut o învoială cu locuința morților”” (Isaia 28:15; v. și 28:18; 30:1; Dan. 11:6, 17). Profetul folosește o manieră literară poetică tipică limbii ebraice, prin plasarea în paralel a două afirmații care au același sens. El folosește un paralelism sinonim pentru a arăta că „legământul” și „învoiala” [sau acordul, lit.] sunt noțiuni interschimbabile. În același timp,

putem observa că există tot felul de acorduri.

Așadar, care este factorul determinant în înțelegerea naturii diferitelor legăminte sau acorduri care apar în Scriptură? Noi nu vrem să punem o cămașă de forță asupra Scripturii și să forțăm o definiție strictă a „legământului” oriunde vedem că apare acest termen. De fapt, o definiție generală a unui termen nu determină niciodată sensul complet al acestuia. Mai degrabă contextul cuvântului dintr-o propoziție sau pasaj îi determină întotdeauna sensul. De exemplu, dacă definim termenul *trunchi* exclusiv ca trunchiul unui copac, întâmpinăm rapid probleme când descoperim că oamenii au trunchi, că există trunchi de piramidă sau partea principală dintr-o frază este denumită trunchi. Contextul termenului creează un cadru pentru sensul lui, astfel încât atunci când spun „ia trunchiul din pod”, știi că nu cauți acolo un corp geometric. Contextul unui cuvânt îi determină sensul. Când aplicăm acest principiu la chestiunea legămintelor, putem observa că în Scriptură există diferite tipuri de legăminte (sau acorduri), dar con-

textul determină ce tip de legământ este avut în vedere. Pentru a înțelege natura legămintelor biblice, capitolul de față analizează mai întâi caracteristicile lor. Apoi, capitolul acesta explică diferitele tipuri de legăminte pe care le găsim în Scriptură, și, în cele din urmă, vom încheia cu observații sumare despre legămintele biblice.

CARACTERISTICI ALE LEGĂMINTELOR

Există mai multe caracteristici comune care apar în diferitele legăminte biblice, cum ar fi jurămintele, legile, jertfele de animale, binecuvântările și blestemele, dragostea, martorii și semnele. Niciun legământ nu are toate aceste caracteristici, dar fiecare legământ comportă una sau mai multe dintre aceste caracteristici comune.

Jurămintele

Având în vedere că Biblia oferă o definiție de bază a unui legământ ca fiind un acord, putem pe cale logică să facem un pas înapoi și să ne întrebăm: „Cum apar acordurile?” Una dintre cele mai răspândite modalități constă din aceea că două persoane vorbesc și determină parametrii acordului.

În lumea biblică antică, oamenii își hotărau și stabileau legăminte printr-un jurământ. Când Avraam și Abimelec s-au certat pe fântânile de apă, Avraam a rezolvat problema făcând un legământ cu împăratul dintre neamuri (Gen. 21:27). Apoi narațiunea observă următorul lucru: „Iată de ce locul acela se numește Beer-Șeba; căci acolo și-au jurat ei credință unul altuia. Astfel au făcut ei legământ la Beer Șeba” (v. 31-32). Depunerea unui jurământ este modalitate în care se instituie un legământ sau un acord. Același fel de jurământ apare și în relațiile lui Dumnezeu cu Israelul. Dumnezeu a vorbit prin profetul Ezechiel și a pus sub acuzare poporul Său în felul acesta: „Îți voi face întocmai cum ai făcut și tu, care ai nesocotit jurământul, rupând legământul!” (Ezec. 16:59; v. și 2 Împ. 11:4; Ezec. 17:13, 16, 18-19). Profetul Osea a acuzat la fel poporul Israel: „Ei rostesc vorbe deșarte, jurăminte mincinoase, când încheie un legământ” (Osea 10:4). Jurământul și legământul converg, de asemenea, în profeția lui Zaharia despre credințioșia lui Dumnezeu, unde spune că El „Își arată... îndurarea față de părinții noștri, și Își aduce aminte de

legământul Lui cel sfânt, potrivit jurământului prin care Se jurase părintelui nostru Avraam” (Luca 1:72-73).

Legile

O a doua caracteristică a legămintelor este că Dumnezeu administrează legile Sale prin ele: „El Își aduce aminte pe vezi de legământul Lui, de Cuvântul pe care El l-a poruncit, pentru o mie de generații, de legământul pe care l-a încheiat cu Avraam, și de făgăduința pe care i-a jurat-o lui Isaac; El i-a confirmat-o lui Iacov ca lege, lui Israel ca un legământ veșnic” (Ps. 105:8-10, lit. ESV). Psalmistul dezvăluie o serie de termeni legali paraleli, care se suprapun cu ideea de legământ. Legământul lui Dumnezeu este „Cuvântul pe care El l-a poruncit”, dar, în același timp, poruncile lui Dumnezeu se intersectează cu „făgăduința pe care i-a jurat-o lui Isaac”, jurământul Său. Dar același legământ cu Avraam, jurământul față de Isaac, este și o lege pentru Iacov. Când Dumnezeu face legăminte (sau acorduri) cu ființele omenești, ele pot avea natura făgăduinței (adică se bazează pe făgăduințele lui Dumnezeu), cum ar fi legământul Său cu

Avraam, sau pot avea un accent mai legal, cum ar fi legământul Său cu Israel.

Jertfele de animale

O a treia trăsătură comună a legămintelor este jertfirea animalelor. Când Dumnezeu a făcut un legământ cu Avraam, El i-a spus să strângă câteva animale diferite: „Ia o juncană de trei ani, o capră de trei ani, un berbec de trei ani, o turturea și un pui de porumbel” (Gen. 15:9). Avraam a tăiat animalele în două și a creat un culoar între animalele despicate în două (v. 10). Acțiunile lui Avraam oglindesc un alt aspect al practicii legământului, anume că, atunci când părțile făceau un legământ, literalmente „tăiau” legământul. Geneza 15:18 afirmă literal acest lucru: „În ziua aceea, Domnul a tăiat un legământ cu Avraam” [lit. ESV] (în Pentateuh, de exemplu, v. și Gen. 21:27, 32; 26:28; 31:44; Exod 23:32; 24:8; 34:10, 12, 15, 27; Deut. 4:23; 5:2; 7:2; 9:9; 29:1, 12, 14, 25; 31:16). De ce a tăiat Avraam animalele în două? Mai mult, pe măsură ce narațiunea se desfășoară, ne întrebăm de ce a făcut Dumnezeu să cadă un somn adânc asupra lui Avraam (Gen. 15:12)? Și

de ce Dumnezeu, reprezentat de oala de foc fumegând și de torța aprinsă, a trecut printre animalele tăiate (v. 17)?

Profetul Ieremia ne deslușește această practică antică atunci când vorbește despre judecata lui Dumnezeu în legământ, judecată împotriva Israelului:

Și pe oamenii care au călcat legământul Meu, care n-au păzit îndatoririle învoielii pe care o făcuseră înaintea Mea, tăind un vițel în două și trecând printre cele două jumătăți ale lui, și anume pe căpeteniile lui Iuda și pe căpeteniile Ierusalimului, pe famenii dregători, pe preoți, și pe tot poporul țării, care au trecut printre bucățile vițelului, îi voi da în mâinile vrăjmașilor lor, în mâinile celor ce vor să le ia viața, și trupurile lor moarte vor sluji ca hrană păsărilor cerului și fiarelor câmpului (Ier. 34:18-20).

Ieremia explică scopul tăierii în două a animalelor. Când părțile încheiau un legământ (sau un acord), ele pecetluiau înțelegerea tăind animalele în două, creând un culoar între jumătăți și mergând

între jumătățile tăiate. Mersul între jumătățile animalelor tăiate însemna că ambele părți „au tăiat legământul” și și-au pecetluit jurămintele de a institui acel acord. Legământul lor era un jurământ pecetluit cu sânge, dar profetul a dezvăluit, de asemenea, că mersul între jumătățile animalelor era o formă de auto-blestemare sau de a jura un blestem asupra propriului cap. Cu alte cuvinte, părțile legământului invocau binecuvântări și blesteme asupra lor ca beneficii sau consecințe ale respectării sau încălcării legământului.

Binecuvântările și blestemele

Când părțile fac un legământ, există binecuvântări reciproce pentru respectarea termenilor acordului și consecințe pentru încălcarea lor. Dumnezeu Și-a făcut legământul cu Israel când poporul s-a strâns la poalele Muntelui Sinai, după răscumpărarea lor din Egipt. Dumnezeu le-a spus: „Acum, dacă veți asculta glasul Meu, și dacă veți păzi legământul Meu, veți fi ai Mei dintre toate popoarele, căci tot Pământul este al Meu” (Exod 19:5). Dumnezeu a detaliat binecuvântările și blestemele legământului atunci când a revelat Legea.

El i-a interzis Israelului să facă imagini sculptate și să se închine la ele. Pentru cei care nu ascultau de Legea Lui, El avea „să pedepsească nelegiuirea părinților în copii până la al treilea și la al patrulea neam” al celor ce Îl urau, și El avea să „Se îndure până la al miilea neam” de cei care Îl iubeau (Exod 20:4-6). Pe scurt, pentru cei care au făcut legământ cu Dumnezeu, „blestemul Domnului este în casa celui rău, dar locuința celor neprihăniți o binecuvântează” (Prov. 3:33). În legămintele Sale, Dumnezeu stabilește binecuvântări și blesteme. În mod uimitor, uneori chiar Dumnezeu Se supune blestemului legământului! Când Dumnezeu a făcut legământul cu Avraam, Avraam a căzut într-un somn adânc și numai Dumnezeu a trecut printre jumătățile animalelor despicate. Vom reveni asupra acestei idei în capitolele următoare, dar Dumnezeu a făcut legământul cu Avraam și a făcut un jurământ de auto-condamnare. În esență, El i-a făgăduit lui Avraam că „dacă Îmi încalc cuvântul, Eu, Dumnezeul tău, voi suferi blestemele legământului, iar dacă *tu* încalci cuvântul, *Eu*, Dumnezeul tău, voi suferi blestemele legământului”.

Dragostea

Una dintre cele mai importante caracteristici a legământelor biblice este dragostea, un concept pe care s-ar putea să nu-l asociem imediat cu un acord. Când oamenii intră într-un acord, ei creează o relație, o legătură oficială. Cum vor acționa părțile în contextul acestei obligații? Își vor ține jurământul sau îl vor încălca? Biblia formulează această întrebare etică în termenii dragostei: „Să știi dar că Domnul, Dumnezeul tău, este singurul Dumnezeu. El este un Dumnezeu credincios și Își ține legământul și îndurarea [dragostea statornică, lit. ESV] până la al miilea neam de oameni față de cei ce-L iubesc și păzesc poruncile Lui” (Deut. 7:9). În această afirmație, Biblia folosește un termen comun care ține de legământ, *hesed*, el fiind tradus, în funcție de versiunea Bibliei, ca „dragoste statornică”, „îndurare” (Cornilescu), „legământ de dragoste” (lit. NIV), „dragoste fără eșec” (lit. NLT) sau „loialitatea legământului” (lit. NRSV). Aceste traduceri diferite caută să surprindă ideea că Dumnezeu Își revarsă dragostea asupra poporului Său, că El Își ține jurământul, că El este credincios făgăduinței Sale. În

schimb, legământul ar trebui să arate felul cum poporul lui Dumnezeu Îl iubește pe Domnul lor credincios în legământ. Dumnezeu a făgăduit că Își va păstra dragostea neclintită față de Israel, dragostea pe care le-a jurat-o lui Avraam, Isaac și Iacov (v. 12). Când Solomon a dedicat Templul proaspăt construit, el a proclamat: „Doamne, Dumnezeul lui Israel! Nu este Dumnezeu ca Tine, nici sus în Ceruri, nici jos pe Pământ: Tu ții legământul și îndurarea față de robii Tăi, care umblă înaintea Ta din toată inima lor!” (1 Împ. 8:23; v. și 2 Cron. 6:14). Dragostea în legământ a lui Dumnezeu este un refren care se aude și din gura altor profeți din Vechiul Testament, și ea reverberează sonor în întreaga Scriptură (de ex. Neem. 1:5; 9:32; Ps. 25:10; Dan. 9:4; Ioan 3:16; Efes. 1:4-5; 1 Ioan 4:9-10).

Martorii

Când părțile instituie un legământ, o altă tră-sătură comună este că există martori. Gândiți-vă, de exemplu, la o ceremonie de nuntă (care este un legământ de căsătorie), la care persoana care o oficiază spune adesea: „Dragilor, ne-am adunat îm-

preună în prezența lui Dumnezeu și a acestor martori pentru a uni acest bărbat și această femeie în căsătorie sfântă”. Martorii sunt importanți pentru un legământ, deoarece pot depune mărturie și pot afirma că părțile au încheiat un acord, știind care sunt termenii lui, și ei pot trage părțile la răspundere pentru jurămintele făcute, dacă este necesar. Iacov a făcut un legământ cu socrul său, Laban, și i-a spus: „Vino, să facem amândoi un legământ, și legământul acesta să slujească de mărturie între mine și tine!” (Gen. 31:44). Apoi Iacov le-a spus rudelor sale să strângă pietre pentru a face o grămadă – un memorial și un semn de aducere aminte că rudele lui Iacov erau martori ai legământului. Grămada de pietre arăta că rudele lui Iacov fuseseră martori ai legământului dintre Iacov și Laban. Dumnezeu face ceva asemănător când Își înnoiește legământul cu Israel: „Luați cartea aceasta a Legii și puneți-o lângă chivotul legământului Domnului, Dumnezeului vostru, ca să fie acolo ca martoră împotriva ta” (Deut. 31:26). Cartea Legii (seria de legi pe care Dumnezeu le-a dat poporului Său în Pentateuh, primele cinci cărți ale Bibliei) va servi

drept mărturie, care să tragă oamenii la răspundere față de jurământul lor făcut în legământ.

Semnele

Când Dumnezeu face legăminte, El face un jurământ – El revelează Cuvântul Său rostit. Pe lângă Cuvântul Său rostit, El dezvăluie lucruri despre Sine sub forma semnelor fizice – lucruri concrete luate din creație, care semnifică legămintele Sale. Dumnezeu a dat semnul unui curcubeu în legământul Său cu Noe (Gen. 9:13), circumcizia în legământul Său cu Avraam (Gen. 17:9-14) și Sabatul în legământul mozaic (Exod 31:13). Folosirea semnelor împreună cu legămintele Sale face parte din modalitatea generală în care Dumnezeu revelează cunoașterea despre Sine. Dumnezeu vorbește, apoi acționează și ulterior vorbește din nou, interpretând vorbirea și acțiunile Sale. Gândiți-vă la creație. Dumnezeu spune: „Să fie lumină”. Dumnezeu vorbește. Apoi Dumnezeu acționează: „Și a fost lumină” (Gen. 1:3). După care Dumnezeu vorbește din nou prin Cuvântul Său și interpretează vorbirea și acțiunea Sa anterioare: „Și Dumnezeu a văzut că lumina era bună” (v. 4). Pe scurt, Dumnezeu

este propriul Său interpret, ceea ce este valabil mai ales în ce privește semnele Sale în legământ. Dumnezeu îi jură lui Noe: „Fac un legământ cu voi că nicio făptură nu va mai fi nimicită de apele potopului, și nu va mai veni potop ca să pustiască Pământul” (Gen. 9:11). Dumnezeu vorbește, după care acționează dând semnul curcubeului: „Curcubeul Meu, pe care l-am așezat în nor, el va sluji ca semn al legământului dintre Mine și Pământ” (v. 13). Dumnezeu vorbește, acționează, și El vorbește din nou prin Cuvântul Său interpreta-tiv: „Când voi strânge nori deasupra Pământului, curcubeul se va arăta în nor; și Eu Îmi voi aduce aminte de legământul dintre Mine și voi, și dintre toate viețuitoarele de orice trup; și apele nu se vor mai face un potop, ca să nimicească orice făptură” (v. 14-15).

DIFERITE TIPURI DE LEGĂMINTE

Caracteristicile comune ale jurămintelor, legilor, jertfelor animale, binecuvântărilor și blestemelor, dragostei, martorilor și semnelor sunt comune legămintelor, dar acest lucru nu înseamnă că toate legămintele sunt la fel. Trebuie să lăsăm contextul

specific al fiecărui legământ să determine natura celui legământ, în loc să dăm o definiție abstractă, după care să forțăm diferitele tipuri de legăminte în această matriță. Există trei tipuri majore de legăminte în Biblie: legământul dintre membrii Sfintei Treimii – Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt; legămintele dintre Dumnezeu și oameni; și legăminte dintre oameni. Așa cum am spus, în timp ce, la nivelul cel mai fundamental, un legământ este un acord, acordurile capătă caracteristici diferite în funcție de părțile implicate.

Dumnezeu

Primul fel principal de legăminte ține de legământul dintre Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt. Teologii au numit istoric acest legământ *pactum salutis* sau „legământul răscumpărării”. Într-un sens, acesta este legământul legămintelor, deoarece Dumnezeu Triunic îl instituie în veșnicie, înainte de crearea lumii. În acest legământ, toți cei trei Participanți sunt egali, deoarece toate cele trei Persoane ale Sfintei Treimi sunt Dumnezeu pe deplin. Capitolul următor abordează acest legământ în detaliu.

Dumnezeu și oamenii

A doua categorie de legăminte le cuprinde pe cele pe care Dumnezeu le face cu oamenii. Primul dintre aceste legăminte este *legământul faptelor*, sau legământul pe care Dumnezeu l-a făcut cu Adam în creația inițială, înainte de căderea în păcat și de intrarea păcatului în lume. Al doilea dintre aceste legăminte este numit în mod obișnuit *legământul harului*, adică legământul pe care Dumnezeu l-a făcut cu Adam și Eva imediat după căderea lor. Dumnezeu le-a promis că Sămânța femeii va zdrobi capul șarpelui și îi va elibera de păcatul lor (Gen. 3:15). Ar trebui să remarcăm pentru început două lucruri despre legămintele faptelor și harului: (1) legământul faptelor este înțelegerea pe care Dumnezeu a făcut-o cu Adam și urmașii săi, dar (2) legământul harului este o rubrică sau umbrelă cuprinzătoare sub care includem toate relațiile răscumpărătoare ale lui Dumnezeu cu păcătoșii Săi aleși, dar decăzuți. Ca să folosim exprimarea din Mărturisirea de Credință Westminster 7.5, „Legământul acesta a fost administrat diferit pe vremea Legii față de vremea Evangheliei”. Un alt fel de a

exprima același lucru este să spunem că Dumnezeu a administrat legământul harului făcut cu Adam și Eva când a făgăduit că Sămânța femeii îi va elibera. Apoi El Și-a revelat făgăduința cuprinzătoare printr-o serie de legăminte, care se desfășoară de-a lungul istoriei răscumpărării: legămintele cu Noe (Gen. 6-9), Avraam (Gen. 15), Moise (Exod 19-24), David (2 Sam. 7:8-17; Ps. 89) și noul legământ (Ier. 31; Evrei 8). Deși toate aceste legăminte fac parte din legământul general al harului, nu ar trebui să presupunem că toate au aceleași caracteristici. Nu trebuie să le aplatizăm trăsăturile unice, ci trebuie să recunoaștem modul în care fiecare legământ joacă un rol distinct în planul lui Dumnezeu de răscumpărare. Biblia subliniază un alt factor important în toate relațiile de legământ ale lui Dumnezeu cu oamenii – El este Dumnezeu, El este Domnul legământului, iar ființele omenești sunt slujitori Săi în legământ. Chiar dacă Dumnezeu și oamenii sunt în legământ împreună și au încheiat o înțelegere, asta nu înseamnă că sunt egali. Mai degrabă, ca să folosim cuvintele emblematice din Mărturisirea Westminster 7.1, atunci când Dumnezeu intră

în legăminte, ele constituie un „act voluntar de smerire” din partea Lui. Dumnezeu nu are nicio obligație să încheie vreun legământ cu oamenii.

Oamenii

Mai multe tipuri de legăminte între oameni apar în narațiunea biblică. Primul dintre ele este un *legământ de prietenie*, în care două părți egale intră într-un acord datorită legăturii lor de prietenie, cum ar fi legământul lui Ionatan cu David (1 Sam. 18:3). Un al doilea tip de legământ este unul de *paritate*, în care doi conducători cu putere și autoritate relativ egale încheie un acord, cum ar fi legământul lui Avraam cu Abimelec (Gen. 21:27). Un al treilea tip de legământ este un *acord de tip stăpân-slujitor*, în care o parte este mai puternică decât cealaltă, cum ar fi legământul lui Iosua cu gabaoniții (Ios. 9:15). Observați că toate legămintele lui Dumnezeu cu oamenii se încadrează în categoria stăpân-slujitor. Al patrulea și ultimul tip de legământ este un acord de căsătorie, uniunea permanentă dintre un bărbat și o femeie. Dumnezeu a muștrat poporul Său pentru necredința lor conjugală prin profetul Maleahi atunci când el a spus că

„Domnul a fost martor între tine și nevasta din tinerețe ta, căreia acum nu-i ești credincios, măcar că este tovarășa și nevasta cu care ai încheiat legământ!” (Mal. 2:14; cf. Prov. 2:17). Legământul căsătoriei are loc în mod obișnuit între oameni, dar căsătoria este, de asemenea, una dintre modalitățile în care Biblia descrie relația lui Dumnezeu cu poporul Său, cum ar fi în cartea Osea. Legământul căsătoriei lui Dumnezeu cu poporul Său își găsește apogeul în căsătoria lui Hristos cu biserica, mireasa Sa (Efes. 5:25-33).

CONCLUZIE

Ce este un legământ? Un legământ este un acord între două sau mai multe persoane. Contextul determină natura specifică a legământului, fie că este încheiat între membrii Sfintei Treimi, între Dumnezeu și oameni, sau doar între oameni. Fiecare dintre legămintele lui Dumnezeu se încadrează într-una dintre cele trei categorii: legământul dintre Persoanele Sfintei Treimi, legământul lui Dumnezeu cu Adam și urmașii săi, și legământul Său cu păcătoșii decăzuți, dar aleși în Hristos. În termeni teologici, legămintele răscumpărării,

faptelor și harului acoperă istoria pre-răscumpărătoare și răscumpărătoare, de dinainte de întemeierea lumii și până la sfârșitul ei, când va avea loc desăvârșirea tuturor lucrurilor. Prin urmare, ne întoarcem acum la primul dintre legăminte, legământul răscumpărării, pentru a putea înțelege mai bine felul în care Dumnezeu Triunic a făcut legământ ca să creeze și să răscumpere un popor.

ÎNTREBĂRI RECAPITULATIVE

1. Ce este un legământ în sensul cel mai fundamental?
2. Care sunt caracteristicile comune ale unui legământ?
3. Cum este un legământ creat prin jurământ?
4. De ce l-a pus Dumnezeu pe Avraam să taie animalele în două și să creeze un culoar ca parte a legământului lor?
5. În ce fel este un legământ contextul în care ar trebui să înflorească dragostea?
6. Ce rol joacă martorii într-un legământ?

7. Care sunt cele trei categorii principale de legăminte?

8. Care sunt diferitele tipuri de legăminte între oameni?

Capitolul 2

LEGĂMÂNTUL RĂSCUMPĂRĂRII

Când oamenii aud pentru prima dată vorbindu-se despre un legământ veșnic între Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt, acest lucru le-ar putea părea speculativ. De unde știm noi ce făcea Trinitatea înainte de crearea lumii? În anii mai recentți, unii teologi cunoscuți au respins ideea aceasta ca și cum ar fi un „sofism scolastic” și au pus la îndoială temeiul ei biblic. Pe de altă parte, cum ar fi dacă există dovezi biblice solide în sprijinul unui legământ etern intra-trinitarian între Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt? Dacă el există, atunci avem obligația morală de a crede și de a predica ferm această doctrină ca fiind adevărul revelat al lui Dumnezeu.

Dar înainte de toate, ce este legământul răscumpărării? Exprimat în termeni simpli, legământul răscumpărării este acordul veșnic dintre Tatăl,

Fiul și Duhul Sfânt de a crea și mântui un popor. Mai precis, în legământul răscumpărării, Tatăl Îl desemnează pe Fiul ca Garant și Mijlocitor al legământului, iar Tatăl și Fiul hotărăsc să Îl trimită pe Duhul să aplice lucrarea Fiului pentru a-i strânge și mântui pe cei aleși, adică pe cei aleși de Dumnezeu spre mântuire. Ideea centrală din acest capitol este că legământul răscumpărării este o doctrină biblică sănătoasă și necesară, deoarece slujește ca temelie veșnică a acțiunilor Dumnezeului Triunic în istoria răscumpărării. Acest capitol trece mai întâi în revistă, pe scurt, originile istorice ale legământului răscumpărării. În al doilea rând, vom analiza fundamentele lui scripturale. În al treilea rând, vom explica natura acestui legământ și vom prezenta o declarație a doctrinei. Capitolul se încheie prin legarea unei serii de perle scripturale ca pe un fir, pentru a arăta frumusețea și dragostea lui Dumnezeu în legământul răscumpărării.

ORIGINILE ISTORICE

Ca în cazul unui tablou de Monet, primele impresii pot fi înșelătoare, dar la o analiză mai atentă,

lucrurile devin mai clare. Așa stau lucrurile și în cazul originilor istorice ale legământului răscumpărării. Unii ar putea crede că, doar pentru că teologii nu au început să scrie despre un legământ între Tatăl și Fiul decât în secolul al XVI-lea, doctrina aceasta ar fi relativ nouă și, prin urmare, ar fi suspectă. La urma urmei, cum au putut teologii din biserica primară (100-500 d.Hr.) și din Evul Mediu (500-1500 d.Hr.) să rateze existența unui legământ între Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt? Deși astfel de întrebări sunt răspândite și chiar justificate, există o distincție importantă ce trebuie făcută. Putem regăsi elemente din legământul răscumpărării în învățătura din biserica primară, chiar dacă denumirea ca atare (*legământul răscumpărării*) ar fi absentă? Răspunsul la această întrebare este afirmativ. Părinții bisericii s-au luptat să înțeleagă unele dintre afirmațiile lui Isus din Biblie, cum ar fi acestea: „Tatăl este mai mare decât Mine” (Ioan 14:28) și „Eu Te-am proslăvit pe Pământ, am sfârșit lucrarea, pe care Mi-ai dat-o s-o fac” (Ioan 17:4). Din moment ce Fiul este egal cu Tatăl pe deplin, Dumnezeu din Dumnezeu, Lumină din Lumină,

Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, așa cum afirmă Crezul de la Niceea, cum poate Tatăl să fie mai mare decât Fiul? Mai mult, în ce moment I-a dat Tatăl Fiului o lucrare de făcut? Biblia nu conține nicio situație consemnată în care Tatăl să-I dea Fiului o lucrare pe care să o îndeplinească. Pe această temă au existat diverse discuții în vremea bisericii primare și în Evul Mediu, dar reformatorii din secolul al XVI-lea au adus o lumină scripturală mai mare asupra acestor întrebări.

Teologii din Evul Mediu au decis să folosească Vulgata, traducerea Scripturii în limba latină. Vulgata redă o afirmație-cheie a lui Hristos după cum urmează: „De aceea vă rânduiesc [*dispono*] Împărăția, după cum Tatăl Meu Mi-a rânduit-o Mie” (Luca 22:29, lit. Vulgata). Hristos le vorbea ucenicilor Săi în odaia de sus în timp ce sărbătoreau Paștele, care a fost prima Cină a Domnului. De asemenea, El a pus bazele lucrării lor apostolice în întemeierea bisericii Noului Testament. Unul dintre semnele distinctive ale Reformei din secolul al XVI-lea a fost chemarea la întoarcerea la surse (*ad fontes*). Teologii protestanți au cerut o întoarcere

la ebraica și aramaica din Vechiul Testament și la greaca Noului Testament. Theodore Beza, un reformator care lucra la o ediție critică a Noului Testament bazată pe exegeza sa atentă a textului în limba greacă, a remarcat imprecizia traducerii versetului din Luca 22:29 din versiunea Vulgata. În timp ce citea textul în greacă, el a observat că Luca nu folosește termenul *a rându*, ci mai degrabă cel de *legământ* (*diatithemi*), astfel că el a tradus Luca 22:29 astfel: „Fac legământ cu voi să vă dau o Împărăție, așa cum Tatăl Meu a făcut legământ cu Mine să-Mi dea o Împărăție”. Când Beza a îndreptat focalizarea pe interpretarea sa, el a putut înțelege mai clar afirmația lui Hristos. Teologii au luat interpretarea rafinată a lui Beza despre legământul Tatălui cu Fiul și au coordonat-o cu desemnarea Fiului ca Mijlocitor. Unul dintre factorii-cheie în dezvoltarea legământului răscumpărării ca doctrină a fost că teologii s-au întors la limbile originale ale Scripturii și au căpătat astfel o înțelegere mai clară a lucrării lui Hristos și a originilor ei veșnice în lucrările lăuntrice ale Sfintei Treimi.

Bazându-se pe înțelegerea scripturală a legământului Tatălui cu Fiul, teologii au început să scrie despre un legământ etern intra-trinitarian, iar doctrina a fost rezumată la început într-o lucrare intitulată *The Sum of Saving Knowledge*, scrisă de doi teologi prezbiterieni scoțieni din secolul al XVII-lea, David Dickson și James Durham. *The Sum* a fost inclusă în edițiile scoțiene ale standardelor¹ Westminster, și afirmă următoarele: „Spre slava harului Lui bogat, Dumnezeu a revelat în Cuvântul Său o cale de a-i mântui pe păcătoși, adică prin credința în Isus Hristos, Fiul veșnic al lui Dumnezeu, în virtutea și conform termenilor legământului răscumpărării, făcut și convenit între Dumnezeu Tatăl și Dumnezeu Fiul, în sfatul Sfintei Treimi, înainte de începerea lumii” (cap. 2). În cele din urmă, această doctrină a fost consacrată oficial și în Declarația Savoy (1658) și în A Doua Mărturisire de Credință Baptistă de la Londra

¹ Expresia „standardele Westminster” se referă în principal la Mărturisirea și cele două catehisme (mic și mare) Westminster, dar și la ghidul pentru închinare publică și cel pentru închinare în familie, precum și la forma de conducere a bisericii, adoptate în perioada 1643-1649 de reformatorii prezbiterieni din Anglia și Scoția – n.tr.

(1689), versiunile congregaționalistă respectiv baptistă ale Mărturisirii Westminster. Ambele documente sunt un ecou a ceea ce vedem în Luca 22:29, ele afirmând: „A fost plăcut lui Dumnezeu, în planul Lui veșnic, să Îl aleagă și să Îl trimită pe Domnul Isus Hristos, singurul Său Fiu, în acord cu legământul dintre Ei doi, să fie Mijlocitorul între Dumnezeu și om” (8.1). Dar tradițiile teologice și mărturisirile de credință sunt în mod necesar subordonate autorității Scripturii. Noi nu trebuie să susținem o doctrină doar pentru că este confesională, ci pentru că o regăsim în Scriptură.

FUNDAMENTELE BIBLICE

Luca 22:29 pune aceleași întrebări pe care le ridică și Ioan 17:4, și anume: Când a făcut Tatăl un legământ cu Fiul? Când I-a dat Tatăl Fiului o lucrare de făcut? Răspunsul imediat la aceste întrebări vine în Ioan 17:5: „Și acum, Tată, proslăvește-Mă la Tine însuși cu slava pe care o aveam la Tine, înainte de a fi lumea”. În Ioan 17:4, Isus vorbește despre faptul că Tatăl I-a dat o lucrare de făcut, iar următorul verset stabilește contextul: „înainte de a fi lumea”. Noi știm că nu ne este îngăduit să facem

speculații despre ceea ce făcea Dumnezeu Triunic înainte de crearea lumii. Putem vorbi numai atunci când Scriptura vorbește, iar când Scriptura tace, trebuie să rămânem și noi tăcuți. În același timp, există un număr de pasaje din Scriptură care ne permit să constatăm hotărârile Sfintei Treimi care s-au desfășurat înainte de crearea lumii. Psalmul 110 este unul dintre acele pasaje, cu ramificații care ne duc în Noul Testament.

Psalmistul redă cuvintele lui Iehova către Domnul lui David: „Domnul I-a zis Domnului meu: „Șezi la dreapta Mea, până îi voi pune pe vrăjmașii Tăi sub picioarele Tale” (Ps. 110:1). Noul Testament confirmă că Tatăl I-a spus Fiului aceste cuvinte: „Și căruia din îngeri i-a zis El vreodată: „Șezi la dreapta Mea, până îi voi pune pe vrăjmașii Tăi așternut al picioarelor Tale?” (Evrei 1:13; cf. Matei 22:44; Marcu 12:36; Luca 20:42-43). În predica sa din ziua Cincizecimii, apostolul Petru explică: „Și acum, odată ce S-a înălțat prin dreapta lui Dumnezeu, și a primit de la Tatăl făgăduința Duhului Sfânt, a turnat ce vedeți și auziți. Căci David nu s-a suit în Ceruri, ci el singur zice: „Domnul I-a

zis Domnului meu: „Șezi la dreapta Mea, până ce îi voi pune pe vrăjmașii Tăi sub picioarele Tale”” (F.A. 2:33-35). Psalmistului i s-a oferit un crâmpei din sfatul intra-trinitarian în care Tatăl a făgăduit să-L întroneze pe Fiul la dreapta Sa pentru a domni în mijlocul dușmanilor Săi și să-I dea dreptul de a-L revărsa pe Duhul Sfânt. Dar, lucru notabil, psalmistul observă în același context un alt eveniment important care a avut loc între Tatăl și Fiul.

Psalmistul scrie: „Domnul a jurat, și nu-I va părea rău: „Tu ești preot în veac, în felul lui Melhisedec”” (Ps. 110:4). Amintiți-vă din capitolul anterior că depunerea unui jurământ este modalitatea în care părțile instituie un legământ (Gen. 21:27, 31-32; 2 Împ. 11:4; Ezec. 16:59; 17:13, 16, 18-19; Osea 10:4; Luca 1:72-73). Natura interschimbabilă a termenilor *jurământ* și *legământ* înseamnă că am putea traduce Psalmul 110:4 astfel: „Domnul a *făcut legământ* și nu Se va răzgândi: „Tu ești preot în veac, după felul lui Melhisedec””. Autorul inspirat al cărții Evrei reflectă asupra acestui verset din Vechiul Testament atunci când explică natura preoției lui Hristos, iar interpretarea sa plină de autoritate

confirmă concluzia că Tatăl L-a rânduit pe Fiul să fie Preot printr-un jurământ caracteristic unui legământ: „Și fiindcă lucrul acesta nu s-a făcut fără jurământ, – căci, pe când leviții se făceau preoți fără jurământ, Isus S-a făcut preot prin jurământul Celui ce I-a zis: ‚Domnul a jurat, și nu Se va căi: ‚Tu ești preot în veac, după rânduiala lui Melhisedec’, – prin chiar faptul acesta, El S-a făcut chezașul unui legământ mai bun” (Evrei 7:20-22). Autorul cărții Evrei confirmă că Tatăl L-a numit pe Fiul chezaș sau Garant al legământului, prin intermediul jurământului Său. Un Garant este cineva care își asumă toate responsabilitățile legale într-un legământ. Jurământul Tatălui și rânduirea Fiului vin îmbrăcate în hainele unui legământ.

Un pasaj care surprinde toate aceste idei ca într-un pachet mic, dar plin de putere, este Zaharia 6:13. Pe scurt, profetul are o vedenie a adevărului din Psalmul 110, când scrie despre legământul sau „sfatul păcii” dintre Iehova și Odrasla, adică Mesia: „Așa vorbește Domnul oștirilor: ‚Iată că un om, al cărui nume este Odrasla, va odrăsli din locul lui, și va zidi Templul Domnului. Da, El va zidi Templul

Domnului, va purta podoabă împărătească, va șede și va stăpâni pe scaunul Lui de domnie, va fi preot pe scaunul Lui de domnie, și o desăvârșită unire va domni între Ei amândoi” (Zah. 6:12-13). Traducerea în greacă a Vechiului Testament oferă următoarea redare a versetului, care aduce mai clar imaginea din Psalmul 110: „Și El va primi putere, va șede și va domni pe scaunul Său de domnie, și va fi un preot la dreapta Lui, și va fi un sfat de pace între Ei doi”. Preotul stă la dreapta lui Iehova.

Un alt pasaj-cheie care oferă o priveliște asupra hotărârilor intra-trinitariene eterne este Psalmul 2:7. În capitolul al doilea al Psaltirii, autorul, David, scrie despre domnia glorioasă a lui Mesia, Unsul lui Dumnezeu, pe care El Îl înscăunează pe Sion, muntele Lui cel sfânt (Ps. 2:6). Psalmistul scrie apoi: „Eu voi vesti hotărârea Lui”, zice Unsul. Domnul Mi-a zis: „Tu ești Fiul Meu! Astăzi Te-am născut” (v. 7). Scriind despre hotărârea Domnului, psalmistul folosește termenul ebraic *choq*, care este sinonim cu *legământ*. Aduceți-vă aminte de cuvintele din Psalmul 105:8-10: „El Își aduce

aminte totdeauna de legământul Lui, de făgăduințele Lui făcute pentru o mie de neamuri de om, de legământul pe care l-a încheiat cu Avraam, și de jurământul, pe care l-a făcut lui Isaac; El l-a făcut lege [*choq*] pentru Iacov, legământ veșnic pentru Israel”. Psalmistul arată că *legământul*, *cuvântul poruncit*, *promisiunea jurată* și *legea* sau *decretul* (*choq*) sunt termeni sinonimi. La ce se referă psalmistul când scrie: „Eu voi vesti hotărârea [sau „legământul”] Lui”, zice Unsul. Domnul Mi-a zis: „Tu ești Fiul Meu! Astăzi Te-am născut” (Ps. 2:7)? David se referă atât la legământul pe care Dumnezeu l-a făcut cu el, cât și la legământul veșnic pe care Dumnezeu l-a făcut cu Fiul Său, Isus.

În orizontul istoric imediat, primul legământ care apare este cel pe care Dumnezeu l-a făcut cu David de a-i da un moștenitor care să stea pe tronul lui Israel: „Am făcut legământ cu alesul Meu”, zice Domnul, „iată ce am jurat robului Meu David: „Îți voi întări sămânța pe vecie, și-n veci îți voi așeza scaunul de domnie”” (Ps. 89:3-4; cf. 2 Sam. 7:12-17). Observați din nou convergența dintre a institui un legământ și a face un jurământ. Rețineți că

Psalmul 2 nu vorbește doar despre unul dintre fiii lui David, cum ar fi Solomon, ci și despre Fiul său mai mare, Isus – Cel căruia Tatăl I-a spus: „Șezi la dreapta Mea, până îți voi pune pe vrăjmașii Tăi sub picioarele Tale” (Ps. 110:1). Cu alte cuvinte, orizontul imediat îți are în vedere pe David și pe fiii săi, dar acest orizont are o temelie care duce înapoi la legământul pe care Tatăl l-a jurat Fiului când L-a rânduit Preot după rânduiala lui Melhisedec, înainte de crearea lumii. Aceste pasaje diferite oferă contextul necesar pentru afirmația lui Hristos din odaia de sus: „Fac legământ cu voi că vă voi da o Împărăție așa cum Tatăl Meu a făcut legământ cu Mine că Îmi va da o Împărăție” (Luca 22:29, lit. ESV). Aceste pasaje din Scriptură constituie un chenar divin care cuprinde în el diferite texte ale Noului Testament, care explică lucrarea lui Hristos ca Mijlocitor. Legământul dintre Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt încadrează lucrarea de răscumpărare a lui Hristos.

Apostolul Ioan insistă constant în Evanghelia lui pe afirmații care confirmă existența legământului intra-trinitarian între Tatăl, Fiul și Duhul

Sfânt. Una dintre tezele lui constante este că Tatăl L-a trimis pe Fiul și I-a dat o lucrare de făcut: „Căci lucrările, pe care Mi le-a dat Tatăl să le săvârșesc, tocmai lucrările acestea, pe care le fac Eu, mărturisesc despre Mine că Tatăl M-a trimis. Și Tatăl, care M-a trimis, a mărturisit El însuși despre Mine” (Ioan 5:36-37). De fapt, Isus afirmă de peste treizeci de ori că Tatăl L-a trimis (Ioan 4:34; 5:23-24, 30; 6:38-39, 44, 57; 7:16, 28, 33; 8:16, 18, 26, 29, 42; 9:4; 10:36; 11:42; 12:44-45, 49; 13:20; 14:24; 15:21; 16:5; 17:8, 18, 21, 23, 25; 20:21). Isus mărturisește, de asemenea, că Tatăl și Fiul L-au trimis pe Duhul Sfânt: „Dar Mângâietorul, adică Duhul Sfânt, pe care-L va trimite Tatăl, în Numele Meu, vă va învăța toate lucrurile, și vă va aduce aminte de tot ce v-am spus Eu” (Ioan 14:26); „Când va veni Mângâietorul, pe care-L voi trimite de la Tatăl, adică Duhul adevărului, care purcede de la Tatăl, El va mărturisi despre Mine” (Ioan 15:26). Simplu spus, nimeni nu se trimite pe sine, căci unul poate fi trimis doar de altul. În acest caz, în legământul răscumpărării, Tatăl Îl trimite pe Fiul, și Fiul merge de bunăvoie. Tot astfel, Tatăl și Fiul

Îl trimit pe Duhul, iar Duhul merge de bunăvoie.

Toate aceste pasaje pictează o imagine care Îl arată pe Dumnezeu Triunic ca făcând un legământ înainte de întemeierea lumii. Dar trebuie să luăm toate aceste date biblice și să le prezentăm într-o manieră ordonată și logică, astfel încât să le putem înțelege mai bine.

PREZENTAREA DOCTRINEI

Pasajele biblice analizate mai devreme ne învață clar că Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt au hotărât ca Tatăl să-L trimită pe Fiul să răscumpere, și că Tatăl și Fiul Îl vor trimite pe Duhul să aplice lucrarea Fiului în viețile celor aleși. Pe scurt, acesta este legământul răscumpărării. Mai putem explica legământul răscumpărării prin trei puncte principale: cerințele legământului, făgăduințele legământului și relația între acest legământ și legământul harului.

Cerințele legământului răscumpărării

Când Tatăl I-a dat Fiului o lucrare de făcut și L-a trimis să răscumpere mireasa Lui, biserica, prima cerință a fost ca Fiul să-și asume o natură

omenească. Așa cum scrie Pavel, „când a venit împlinirea vremii, Dumnezeu L-a trimis pe Fiul Său, născut din femeie, născut sub Lege, ca să îi răscumpere pe cei ce erau sub Lege, pentru ca să căpătăm înfierea” (Gal. 4:4-5). Autorul cărții Evrei explică faptul că „El însuși [Hristos] a fost deopotrivă părtaș la ele, pentru ca, prin moarte, să-l nimicească pe cel ce are puterea morții, adică pe diavolul, și să îi izbăvească pe toți aceia, care prin frica morții, erau supuși robiei toată viața lor” (Evrei 2:14-15). Asumarea de către Fiul a unei naturi omenești a făcut sigur că El este Mântuitorul perfect, deoarece El a fost credincios acolo unde Adam fusese necredincios și a fost „unul care în toate lucrurile a fost ispitit ca și noi, dar fără păcat” (Evrei 4:15).

În al doilea rând, Tatăl L-a rânduit pe Fiul să fie Preot după rânduiala lui Melhisedec, ceea ce înseamnă că El avea să slujească drept Garant și Mijlocitor al legământului. Un Garant nu este doar un co-semnatar al unui împrumut, ci mai degrabă o persoană care își asumă de bunăvoie toate responsabilitățile legale ale aceluia angajament. În rolul Fiului ca Garant al legământului, Tatăl a cerut ca El

să slujească drept Cap reprezentativ (sau în legământ) al celor răscumpărați. Pavel scrie despre cei doi capi reprezentativi, Adam și Isus, că „printr-un singur om a intrat păcatul în lume, și prin păcat a intrat moartea, și astfel moartea a trecut asupra tuturor oamenilor, din pricină că toți au păcătuit” (Rom. 5:12).

Apoi, dimpotrivă, „după cum, prin neascultarea unui singur om, cei mulți au fost făcuți păcătoși, tot așa, prin ascultarea unui singur om, cei mulți vor fi făcuți neprihăniți” (v. 19, tr. aut.). Neascultarea sau ascultarea celor doi capi în legământ, Adam respectiv Isus, determină destinele celor pe care ei îi reprezintă: „După cum toți mor în Adam, tot așa, toți vor învia în Hristos” (1 Cor. 15:22). Isus Și-a îndeplinit rolul de Cap al legământului, fiind născut dintr-o femeie, sub Lege, pentru a-i mântui pe cei care erau sub Lege (Gal. 4:4-5). Asta înseamnă că ascultarea reprezentativă a lui Isus este mijlocul prin care aleșii împlinesc Legea lui Dumnezeu, deoarece Isus ascultă de Lege în numele lor; tot astfel, Isus poartă blestemul Legii în numele celor aleși.

În al treilea rând, odată ce Fiul a primit pe merit și a încheiat lucrarea de mântuire, Tatăl și Fiul aveau să Îl trimită pe Duhul să aplice lucrarea Fiului în poporul Său (F.A. 2:33; Gal. 3:14; Efes. 1:13).

Făgăduințele legământului răscumpărării

Legământul răscumpărării are în conținutul lui șase făgăduințe. În primul rând, Tatăl I-a făgăduit Fiului că Îi va pregăti un trup prin lucrarea Duhului: „De aceea, când intră în lume, El zice: „Tu n-ai voit nici jertfă, nici prinos; ci Mi-ai pregătit un trup” (Evrei 10:5, citând Ps. 40:6). Amintiți-vă ce i-a spus îngerul Mariei când a informat-o că Îl va purta în pânțe și că Îl va naște pe Mesia: „Duhul Sfânt Se va pogorî peste tine, și puterea Celui Preaînalt te va umbri. De aceea, Sfântul care Se va naște din tine va fi chemat Fiul lui Dumnezeu” (Luca 1:35).

În al doilea rând, Tatăl I-a făgăduit Fiului să-L echipeze cu darurile necesare și să-L unșă cu Duhul Sfânt pentru a-Și îndeplini lucrarea de răscumpărare. Profetul Isaia scrie despre aceasta: „Iată Robul

Meu, pe care-L sprijin, Alesul Meu, în care Își găsește plăcere sufletul Meu. Am pus Duhul Meu peste El; El le va vesti neamurilor judecata” (Isaia 42:1). Când Isus Și-a început lucrarea pământească, a mers în Nazaret, orașul Său natal, și S-a dus la sinagogă în ziua de Sabat. El S-a ridicat să citească din cartea lui Isaia și a spus: „Duhul Domnului este peste Mine, pentru că M-a uns să le vestesc săracilor Evanghelia; M-a trimis să îi tămăduiesc pe cei cu inima zdrobită, să le propovăduiesc robilor de război slobozirea, și orbilor căpătarea vederii; să le dau drumul celor apăsați, și să vestesc anul de îndurare al Domnului” (Luca 4:18-19, citând Isaia 61:1-2). Apoi, Isus a uimit mulțimea adunată acolo informându-i că „astăzi s-au împlinit cuvintele acestea din Scriptură, pe care le-ați auzit” (Luca 4:21). Când Ioan L-a botezat pe Isus în râul Iordan, Tatăl L-a turnat pe Duhul și L-a uns pe Fiul Său pentru a-L pregăti pentru lucrarea Sa de slujire. Așa cum Isus a mărturisit, „Acela, pe care L-a trimis Dumnezeu, vorbește cuvintele lui Dumnezeu, pentru că Dumnezeu nu-I dă Duhul cu măsură” (Ioan 3:34). Rădăcinile ungerii Fiului își găsesc sursa în făgăduința

Tatălui din legământul răscumpărării.

În al treilea rând, Tatăl a făgăduit să-L sprijine și să-L susțină pe Isus în lucrarea Sa, și să-L elibereze din moarte. Isus cunoștea adevărul din Psalmul 16:10: „Căci nu-Mi vei lăsa sufletul în Locuința morților, și nu vei îngădui ca Sfântul Tău să vadă putrezirea” (F.A. 2:27). Tatăl I-a făgăduit Fiului că moartea nu va avea nicio stăpânire asupra Lui și că El Îl va învia din morți.

În al patrulea rând, Tatăl a făgăduit să-L răsplătească pe Fiul pentru lucrarea Sa împlinită, care avea să Îl facă capabil să trimită Duhul Sfânt ca să-Și adune trupul, adică biserica. Amintiți-vă cuvintele lui Isus că El și Tatăl aveau să Îl trimită pe Duhul: „Când va veni Mângâietorul, pe care-L voi trimite de la Tatăl, adică Duhul adevărului, care purcede de la Tatăl, El va mărturisi despre Mine” (Ioan 15:26; v. și 14:26). Tatăl și Fiul aveau să Îl trimită pe Duhul ca să călăuzească biserica în tot adevărul (16:13). Petru i-a explicat mulțimii strânse înaintea lui această făgăduință și semnificația evenimentelor din ziua Cincizecimii: „Acum, odată ce S-a înălțat prin dreapta lui Dumnezeu, și

a primit de la Tatăl făgăduința Duhului Sfânt, a turnat ce vedeți și auziți” (F.A. 2:33). Petru a vrut să spună că Tatăl a făgăduit trimiterea Duhului și că Hristos a primit făgăduința Tatălui și, la rândul Său, a turnat Duhul asupra creației și în special asupra bisericii Sale.

În al cincilea rând, Tatăl a făgăduit să-I dea Fiului pe cei aleși ca răsplată pentru lucrarea Sa desăvârșită, ca binecuvântare a legământului răscumpărării. Amintiți-vă cuvintele cunoscute din Psalmul 2:7: „Eu voi vesti hotărârea [sau „legământul”] Lui”, zice Unsul. „Domnul Mi-a zis: Tu ești Fiul Meu! Astăzi Te-am născut”. Mesia este Omul neprihănit din Psalmul 1 care urcă în Sion, muntele sfânt al lui Dumnezeu, datorită ascultării Sale perfecte, personale și perpetue, și, de aceea, Dumnezeu Îl înscăunează la dreapta Sa (Ps. 110:1). Ca o consecință a lucrării Sale desăvârșite, Tatăl Îi spune Fiului: „Cere-Mi, și-Ți voi da neamurile de moștenire, și marginile Pământului în stăpânire” (Ps. 2:8). Neamurile sunt răsplata Fiului și El pretinde făgăduința Tatălui în însărcinarea Sa către biserică: „Toată puterea Mi-a fost dată în Cer și pe Pământ.

Duceți-vă și faceți ucenici din toate neamurile, botezându-i în Numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh. Și învățați-i să păzească tot ce v-am poruncit. Și iată că Eu sunt cu voi în toate zilele, până la sfârșitul veacului” (Matei 28:18-20). Și vedem o imagine a răsplătirii lui Hristos în toată splendoarea ei în cartea Apocalipsa, când Ioan scrie: „După aceea m-am uitat, și iată că era o mare gloată, pe care nu putea s-o numere nimeni, din orice neam, din orice seminție, din orice norod și de orice limbă, care stătea în picioare înaintea scaunului de domnie și înaintea Mielului, îmbrăcați în haine albe, cu ramuri de finic în mâini; și strigau cu glas tare, și ziceau: „Mântuirea este a Dumnezeuului nostru, care șade pe scaunul de domnie, și a Mielului!” (Apoc. 7:9-10).

În al șaselea și ultimul rând, Tatăl a făgăduit să-L răsplătească pe Fiul cu toată autoritatea și puterea, în Cer și pe Pământ, pentru conducerea bisericii Sale și să-L răsplătească cu slava pe care o avea înainte de întemeierea lumii. Isus a recunoscut această răsplată în rugăciunea Sa de Mare Preot: „Eu Te-am proslăvit pe Pământ, am sfârșit lucrarea, pe care Mi-

ai dat-o s-o fac. Și acum, Tată, proslăvește-Mă la Tine însuși cu slava pe care o aveam la Tine înainte de a fi lumea” (Ioan 17:4-5; cf. Fil. 2:5-11).

Relația cu legământul harului

Pe lângă cele trei cerințe și cele șase făgăduințe, ar trebui să remarcăm relația dintre legământul răscumpărării și legământul harului. Legământul răscumpărării este veșnic și este instituit între Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt. Legământul harului este legământul lui Dumnezeu cu păcătosul decăzut, dar ales în Hristos spre a-l mântui, și el se desfășoară în istoria răscumpărării. Legământul răscumpărării este temelia inatacabilă a legământului harului. Făgăduințele de mântuire se bazează pe făgăduințele neschimbătoare ale lui Dumnezeu din legământul răscumpărării, care garantează că legământul harului va împlini fără îndoială intențiile lui Dumnezeu. În cele din urmă, legământul răscumpărării este temeiul legal pentru mântuirea celor aleși, deoarece în cadrul lui, Tatăl Îl rânduieste pe Fiul ca Garant al legământului, Cel care Își asumă toate obligațiile legale pentru împlinirea Legii și pentru plata pedepsei pentru încălcarea ei.

CONCLUZIE

Îngăduiți-mi ca, la încheierea acestui capitol, să îndrept atenția asupra faptului că unul dintre cele mai importante elemente ale legământului răscumpărării este dragostea. Când oamenii aud de o înțelegere făcută între Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt, ei se gândesc ca la o tranzacție de afaceri – un pact rece și calculat. Dar trebuie să ne amintim că legămintele sunt arena în care Dumnezeu Triunic Își dezvăluie dragostea, iar acest lucru este cu siguranță adevărat în ceea ce privește legământul răscumpărării. În acest legământ, Tatăl Îl trimite pe Fiul: „Fiindcă atât de mult a iubit Dumnezeu lumea, că L-a dat pe singurul Lui Fiu” (Ioan 3:16). Fiul consimte voluntar și de bunăvoie să meargă; Pavel subliniază că Isus „m-a iubit și S-a dat pe Sine însuși pentru mine” (Gal. 2:20). Iar Tatăl și Fiul Îl trimit pe Duhul: „Dragostea lui Dumnezeu a fost turnată în inimile noastre prin Duhul Sfânt” (Rom. 5:5). Iubirea caracterizează fiecare aspect al legământului răscumpărării, iar în cadrul acestui acord divin intra-trinitarian, Tatăl „ne-a ales [în Hristos] înainte de întemeierea lumii, ca să fim

sfinți și fără prihană înaintea Lui, după ce, în dragostea Lui, ne-a rânduit mai dinainte să fim înfiați prin Isus Hristos, după buna plăcere a voii Sale, spre lauda slavei harului Său, pe care ni l-a dat în Preaiubitul Lui” (Efes. 1:4-6). Aceasta este dragoste: Tatăl Îl trimite pe Fiul în dragoste, Fiul merge în dragoste, și Tatăl și Fiul Îl revarsă pe Duhul în dragoste.

ÎNTREBĂRI RECAPITULATIVE

1. Când a făcut Tatăl un legământ cu Fiul?
2. Cum ne informează Psalmul 110 că Tatăl Îl rânduieste pe Fiul ca Garant al legământului și Preot după rânduiala lui Melhisedec?
3. Cum se încadrează Psalmul 2:7 în tabloul legământului răscumpărării?
4. De câte ori spune Isus în Evanghelia după Ioan că Tatăl L-a trimis?
5. Care sunt cerințele legământului răscumpărării?
6. Care sunt făgăduințele legământului răscumpărării?

7. În ce fel acoperă dragostea fiecare aspect al legământului răscumpărării?

Capitolul 3

LEGĂMÂNTUL FAPTELOR

Când Dumnezeu a creat Cerurile și Pământul, El a făcut primii oameni, pe Adam și Eva, și i-a așezat în Grădina Eden. La prima vedere, poate părea că Dumnezeu nu a intrat niciodată într-un legământ cu Adam, deoarece nu găsim niciodată cuvântul *legământ* în primele capitole din cartea Geneza. Imaginează-ți, totuși, că stai la prânz cu un prieten și el primește un telefon. Prietenul tău își cere scuze și spune că trebuie să răspundă la apel, pentru că este important. Tu stai liniștit și îl vezi dând din cap, apoi pune o serie de întrebări: „A confirmat meniul?” „Ce zici de predicator? La ce oră va ajunge?” „Cum stăm cu lista de invitați?” „Participanții la petrecerea miresei au confirmat că vin?” „La ce oră va veni florăreasa?” Prietenul tău zâmbește, apoi își încheie apelul telefonic. Tu ai

auzit doar jumătate din conversație, dar ce concluzie ai trage? Plănuia el un picnic? Un meci de hochei? Sau o nuntă? Prietenul tău nu a rostit nicio dată cuvântul *nuntă*, dar toate piesele puzzle-ului îți spun că vorbea despre o nuntă. Doar pentru că un termen lipsește nu înseamnă că și învățătura este absentă. Ascultând conversația prietenului tău, ai auzit contextul mai larg al apelului lui telefonic și ai putut concluziona pe bună dreptate despre ce vorbea. Și trebuie să folosim aceeași strategie pentru a înțelege cum apare doctrina legământului în primele capitole ale Bibliei. Trebuie să facem mai mult decât să căutăm termenul în sine, ci mai degrabă, amintindu-ne diferitele caracteristici ale legămintelor (în special jurămintele, legile, binecuvântările și blestemele, dragostea și semnele), putem citi contextul imediat din Geneza 1-3, și putem observa elementele legământului. Dar mai mult decât contextul imediat, trebuie să citim Geneza 1-3 în contextul mai larg al Pentateuhului, primele cinci cărți ale Bibliei. Trebuie să recunoaștem că Geneza 1-3 este începutul Pentateuhului și, prin urmare, trebuie să îi acordăm atenție modului

în care se termină istoria cărților din Pentateuh.

Ce este legământul faptelor? Legământul faptelor este primul legământ pe care Dumnezeu l-a făcut cu Adam, în care El i-a făgăduit lui Adam și urmașilor lui viața veșnică cu condiția ascultării perfecte și personale de poruncile Sale. Cu această definiție în mână, putem continua restul capitolului analizând mai întâi pe scurt originile istorice ale acestei doctrine. După trecerea în revistă a istoriei, capitolul explorează dovezile biblice atât în contextul canonic imediat, cât și în cel mai larg. Capitolul ia apoi dovezile biblice și oferă o declarație ordonată a doctrinei. Capitolul se încheie cu observații sumarizatoare despre legământul faptelor și unul dintre cele mai importante elemente ale sale – și anume, dragostea.

ORIGINILE ISTORICE

Când ne apropiem de Biblie, noi nu trebuie să credem că suntem primii care o citesc. Mulți alții au mers înaintea noastră, în secolele din trecut. Primii cititori ai Scripturii au fost, desigur, cei din poporul Israel. Și o parte din cea mai veche literatură

evreiască nebiblică provine din ceea ce numim acum cărțile apocrife. Pentru a fi clar, cărțile apocrife sunt o colecție de cărți neinspirate, scrise în stilul Scripturii, în perioada inter-testamentală, între profetul Maleahi, ultima carte a Vechiului Testament, și Noul Testament, de la aproximativ anul 400 î.Hr. până în secolul I. La ce ne folosesc cărțile apocrife, dacă ele sunt neinspirate și nu fac parte din canonul Scripturii? Deși nu au aceeași autoritate ca Scriptura, putem totuși citi aceste cărți cu mare interes, deoarece sunt unele dintre cele mai vechi comentarii la Scriptură. Ele consemnează felul în care evreii de dinainte de Hristos au înțeles diferite pasaje din Scriptură. În acest caz, un pasaj din Sirah 14:17 ne oferă o imagine despre relatarea creației: „Orice făptură îmbătrânește ca o haină, căci legământul de la început este: Vei muri de moarte” (lit. KJV). Acest comentariu antic asupra creației le oferă cititorilor contemporani ai Scripturii două observații demne de remarcat.

În primul rând, această afirmație citează ultima frază din Geneza 2:16-17: „Domnul Dumne-

zeu i-a dat omului porunca aceasta: „Poți să mănânci după plăcere din orice pom din grădină; dar din pomul cunoștinței binelui și răului să nu mănânci, căci în ziua în care vei mânca din el, *vei muri negreșit*” (subl. aut.). Aceasta înseamnă că autorul cărții Sirah comentează Geneza 2:16-17. În al doilea rând, cum interpretează el porunca lui Dumnezeu către Adam? El vede porunca lui Dumnezeu ca fiind administrarea unui legământ: „Căci legământul de la început este: Vei muri de moarte”. Cu mult timp înainte ca noi, creștinii, să ne îndreptăm către Vechiul Testament, comentarii evrei au înțeles că Dumnezeu și Adam fuseseră în legământ. Părinții bisericii, cum ar fi Augustin din Hipona, au citit Sirah 14:17 și au crezut că el vorbește despre o înțelegere corectă, astfel că au încorporat ideea unui legământ adamic în propria teologie.

O altă sursă istorică a unui legământ adamic a venit din traducerea Vechiului Testament din ebraică în latină. Ieronim, părintele bisericii, a tradus Scriptura în limba latină, limba comună (sau

„vulgară”)¹ a zilei, și astfel traducerea sa este numită Vulgata. Când Ieronim a tradus cartea Osea, el a dat peste Osea 6:7, care poate fi redat în două moduri: „Ei au călcat legământul, ca Adam” sau „ei au călcat legământul, ca oricare om de rând”. Provocarea în traducerea acestui verset este că termenul ebraic tradus prin „om” este același termen folosit ca nume propriu al lui Adam, *adam*. A vrut Osea ca termenul să spună că Adam, prima ființă omenească, a încălcat legământul sau că Israel a încălcat legământul ca oamenii obișnuiți, păcătoși? Traducerea în greacă a cărții Osea optează pentru cea din urmă: „Ei au călcat legământul, ca oricare om de rând”. Dar Ieronim nu a fost convins de această traducere, și a optat pentru prima variantă: „Dar, ca și Adam, ei au încălcat legământul”. Prin urmare, traducerea lui Ieronim este o altă sursă a originilor istorice ale legământului faptelor.

În secolul al XVI-lea, teologii romano-catolici și protestanți au vorbit despre un legământ adamic ca urmare a înțelegerii lui Augustin asupra versetului

¹ *Vulgar* nu comportă aici un sens peiorativ, ci unul figurativ, fiind vorba despre limba oamenilor de rând. – n.tr.

din Sirah 14:17 și a traducerii lui Ieronim la Osea 6:7. Până la sfârșitul secolului al XVI-lea, teologii reformați vorbeau despre legământul faptelor, iar doctrina aceasta a fost în cele din urmă inclusă în mai multe mărturisiri de credință din secolul al XVII-lea. Prima mărturisire care a consacrat doctrina aceasta a fost Irish Articles (1615), scrise de James Ussher. Articolul 21 din mărturisirea irlandeză de credință spune:

Întrucât omul a fost creat la început după chipul lui Dumnezeu (care consta în special în înțelepciunea minții sale și în adevărata sfințenie a voinței sale libere), el a avut legământul Legii gravat în inima lui, prin care Dumnezeu i-a făgăduit viață veșnică, cu condiția ca el să manifeste ascultare deplină și desăvârșită de poruncile Lui, conform acelei măsuri de putere cu care a fost înzestrat în creația sa, și fiind amenințat cu moartea dacă nu avea să aducă această ascultare.

Ussher nu folosește expresia *legământ al faptelor*, dar vorbește despre „legământul legii” gravat în inima lui Adam, prin care Dumnezeu i-a făgăduit

viața veșnică cu condiția ascultării lui perfecte de poruncile Sale sau a morții, dacă el nu avea să asculte.

După aproape o generație, membrii Westminster Assembly au prezentat o definiție similară în mărturisirea lor: „Primul legământ făcut cu omul a fost un legământ al faptelor, prin care lui Adam i se promitea viața și, prin el, urmașilor lui, cu condiția ascultării perfecte și personale” (WCF 7.2). Declarația de la Savoia (1658), versiunea congregaționalistă a Mărturisirii Westminster, repetă aceeași definiție (7.2). A Doua Mărturisire de Credință Baptistă de la Londra (1689), versiunea baptistă a Mărturisirii Westminster, afirmă în altă parte aceeași învățătură: „Întrucât legământul faptelor a fost încălcat prin păcat și astfel făcut incapabil de a da viață, lui Dumnezeu I-a fost plăcut să Îl făgăduiască pe Domnul Hristos, Sămânța femeii, ca mijloc de a-i chema pe cei aleși și de a produce în ei credința și pocăința” (20.1; vezi și 19.6). Dar oricât de puternice ar fi dovezile istorice în favoarea originilor biblice și atestarea largă a unui legământ între Dumnezeu și Adam, legitimitatea

doctrinei trebuie să se bazeze în cele din urmă pe temelia Scripturii.

DOVEZILE BIBLICE

A Sunday Afternoon on the Island of La Grande Jatte [O după-amiază de duminică pe insula La Grande Jatte] este o pictură faimoasă a artistului francez Georges Seurat, din secolul al XIX-lea, care prezintă o zi însorită în parc, unde oamenii își țin umbrelele de soare, se plimbă în bărci pe lacul senin și strălucitor, și se întind pe iarba răcoasă la umbră. Dacă ne concentrăm pe o parte a tabloului, cum ar fi o tânără care ține un buchet de flori, pierdem din vedere restul acestuia, și nu reușim să vedem vâslașii care se plimbă pe apa liniștită, un câine adulmecând gazonul sau o altă tânără care o ține de mână pe mama ei în timp ce se plimbă în căldura soarelui. În efortul nostru de a înțelege partea aceea specifică, de regulă este util să avem o priveliște mai largă asupra întregului tablou. Imaginea de ansamblu ne oferă contextul necesar pentru a facilita o mai bună înțelegere a lui, astfel încât să o putem plasa pe acea tânără în contextul mai larg

al celorlalți oameni prezenți în parc. Dacă ne concentrăm prea atent pe o parte foarte mică a acestui tablou, probabil că pierdem din vedere întregul mai mare. Dacă facem un pas înapoi, partea mai mică a picturii are sens în lumina restului priveliștii. Numai în lumina întregului putem aprecia pe deplin părțile mai mici ale picturii.

Analiza legământului începe mai întâi în contextul imediat din Geneza 1-3, pentru a identifica elementele legământului, apoi se extinde la contextul mai larg al Pentateuhului și, în cele din urmă, la contextul canonic și mai extins al Scripturii.

Contextul pasajului din Geneza 1-3

Când Dumnezeu l-a creat pe Adam, El l-a făcut după chipul Său, ceea ce înseamnă că Adam știa în mod natural diferența dintre bine și rău, deoarece Dumnezeu a scris legea Sa în inima lui Adam (Gen. 1:26; Rom. 2:14-15). Pe lângă legea lui Dumnezeu revelată pe cale naturală în creație, El i-a dat lui Adam și două porunci revelate special. Prima poruncă apare în așa-numitul mandat de stăpânire: „Dumnezeu i-a binecuvântat, și Dumnezeu le-a zis:

„Creșteți, înmulțiți-vă, umpleți Pământul, și supuneți-l; și stăpâniți peste peștii mării, peste păsările cerului, și peste orice viețuitoare care se mișcă pe pământ” (Gen. 1:28). Vedem în porunca lui Dumnezeu, chiar de la început, două caracteristici ale legământului. Amintiți-vă că binecuvântările sunt un semn comun al legământului. În plus, legea (sau poruncile) lui Dumnezeu constituie o altă caracteristică a legământului. Pe lângă porunca de a fi rodnici, de a se înmulți, de a umple și de a supune Pământul, Dumnezeu i-a poruncit lui Adam să nu mănânce din Pomul Cunoștinței Binelui și Răului: „Domnul Dumnezeu i-a dat omului porunca aceasta: „Poți să mănânci după plăcere din orice pom din grădină; dar din pomul cunoștinței bine-lui și răului să nu mănânci, căci în ziua în care vei mânca din el, vei muri negreșit” (Gen. 2:16-17). Această a doua poruncă continuă să indice existența unui legământ din mai multe motive.

În primul rând, ar trebui să remarcăm din nou legătura dintre lege și legământ. În Geneza 1:28, Dumnezeu i-a poruncit lui Adam să preia stăpânirea asupra creației, pe care textul o caracterizează ca

o binecuvântare. În interdicția de a mânca din Pomul Cunoștinței Binelui și Răului, Dumnezeu adaugă potențiala pedeapsă a morții sau blestemul legământului. Pentru un israelit din Vechiul Testament, familiarizat cu legământul mozaic și legile sale, interdicția lui Dumnezeu suna cunoscut. Porunca lui Dumnezeu de a nu mânca din pom urmează aceeași formă pe care o vedem în Cele Zece Porunci. În ebraică, porunca „să nu mănânci” (Gen. 2:17) conține o interdicție, „să nu” (*lo*), care este urmată de forma imperfectă a verbului „a mânca” (*tochal*). Acest model (*lo* + forma verbală imperfectă) se repetă în Decalog cu o regularitate ritmică: „Să nu ai alți dumnezei înaintea Mea. Să nu-ți faci chip cioplit... Să nu te închini înaintea lor și să nu le slujești... Să nu iei Numele Domnului Dumnezeului tău în deșert. Să nu ucizi. Să nu preacurvești. Să nu furi. Să nu mărturisești mincinos împotriva aproapelui tău. Să nu poftești” (Exod 20:3-17). Interdicția lui Dumnezeu de a mânca din Pomul Cunoștinței urmează același model pe care îl găsim în interdicțiile Celor Zece Porunci, o administrare a legii lui Dumnezeu tipică unui legământ.

În plus, Geneza 2:16-17 conține o clauză motivatoare – adică oferă un motiv pentru a asculta de poruncă: „căci [*chi*] în ziua în care vei mânca din el, vei muri negreșit” (v. 17). Același model se desfășoară și în Cele Zece Porunci, în care o propoziție motivatoare survine după o poruncă:

Să nu te închini înaintea lor, și să nu le slujești; căci [*chi*] Eu, Domnul, Dumnezeul tău, sunt un Dumnezeu gelos... Să nu iei în deșert Numele Domnului, Dumnezeului tău; căci [*chi*] Domnul nu-l va lăsa nepededit pe cel ce va lua în deșert Numele Lui... Să nu faci nicio lucrare în ea, nici tu, nici fiul tău, nici fiica ta, nici robul tău, nici roaba ta, nici vita ta, nici străinul care este în casa ta. Căci [*chi*] în șase zile a făcut Domnul cerurile, pământul și marea, și tot ce este în ele, iar în ziua a șaptea S-a odihnit (Exod 20:5-11).

Un evreu ar fi tratat interdicția lui Dumnezeu de a nu mânca din Pomul Cunoștinței ca pe o poruncă tipică unui legământ.

În al doilea rând, interdicția oferă perspectiva

blestemului legământului, adică moartea. Pe deapsa morții, potrivit legământului, este din nou un lucru comun legământului mozaic. Când Dumnezeu a reînnoit legământul mozaic cu Israel, în timp ce poporul se pregătea să intre în țara promisă, Dumnezeu a vestit perspectiva dublă a binecuvântării și blestemului, a vieții și morții, așa cum făcuse cu Adam când l-a așezat în grădină: „Iau azi Cerul și Pământul martori împotriva voastră că ți-am pus înainte viața și moartea, binecuvântarea și blestemul” (Deut. 30:19; cf. 11:26-29). Moise a rostit aceste cuvinte despre legământul mozaic și ele se aplică la fel făgăduințelor lui Dumnezeu de binecuvântare și blestem față de Adam.

Un al treilea factor care dezvăluie existența unui legământ între Dumnezeu și Adam este invocarea numelui lui Dumnezeu tipic legământului, Iehova. Amintiți-vă că, atunci când Moise păstora pe muntele Horeb și a întâlnit rugul aprins, Dumnezeu i-a vorbit lui Moise din flăcări și Și-a revelat Numele când Moise s-a apropiat: „Eu sunt Dumnezeul [*elohi*] tatălui tău, Dumnezeul [*elohi*] lui Avraam, Dumnezeul [*elohi*] lui Isaac și Dumnezeul [*elohi*]

lui Iacov” (Ex. 3:6). În această afirmație, Dumnezeu folosește o formă comună a termenului Elohim, cu sensul de „Dumnezeu”. În același timp, declarația lui Dumnezeu dezvăluie și legătura Sa cu patriarhii, o legătură tipică legământului. Așadar, când Moise L-a întrebat pe Dumnezeu ce trebuie să le spună israeliților despre cine l-a trimis, Dumnezeu a răspuns: „Așa să le vorbești copiilor lui Israel: „Domnul [*Yahweh*], Dumnezeul părinților voștri, Dumnezeul lui Avraam, Dumnezeul lui Isaac și Dumnezeul lui Iacov, m-a trimis la voi” (v. 15). Dumnezeu i-a revelat specific lui Moise Numele Său de legământ, un Nume pe care Dumnezeu îl revelează numai celor cu care împărtășește o relație de legământ și cărora le dă dragostea Sa. Revelarea Numele lui Dumnezeu nu este un lucru minor. În Geneza 1, Moise (autorul Pentateuhului, așa cum spun Luca 24:44 și Ioan 5:46) folosește Numele generic al lui Dumnezeu, *Elohim*, de 35 de ori (Gen. 1:1-2:3). Dar în Geneza 2-3, el invocă Numele de legământ al lui Dumnezeu, Iehova, de 20 de ori, și este semnificativ faptul că „Domnul [*Yahweh*] Dumnezeu i-a poruncit omului” să nu

mănânce din Pomul Cunoștinței Binelui și Răului (2:16-17).

În al patrulea rând, Pomul Cunoștinței și Pomul Vieții sunt semne vizibile ale cuvintelor lui Dumnezeu. Altfel spus, ele sunt semne tipice de legământ sau sacramente. Pomul Cunoștinței este o manifestare vizibilă a poruncii lui Dumnezeu, a legii Sale, de a nu mânca din fructul pomului, pedeapsa pentru încălcare fiind moartea. Pomul Vieții este și el o formă vizuală a făgăduinței implicite a lui Dumnezeu de a-i da lui Adam viață veșnică la încheierea trudei sale. Mai multe despre aceste semne vor fi spuse în cele ce urmează și în capitolul 5, unde discutăm despre semnele tipice unui legământ.

Contextul Pentateuhului

Încă din istoria lor timpurie, învățații evrei au comentat Vechiul Testament, iar unul dintre cele mai cunoscute comentarii este *Geneza Rabbah*, care a fost scris între anii 300 și 500 d.Hr. Acest comentariu antic oferă o strategie interpretativă importantă pentru înțelegerea paginilor de început ale Scripturii:

Este scris: *Dar ei sunt ca un om (Adam), au călcat legământul (Osea 6:7).* „*Ei sunt ca un om (Adam)*” înseamnă ca Adam: așa cum l-am condus pe Adam în grădina Eden și i-am poruncit, iar el a încălcat porunca Mea, după care l-am pedepsit cu respingerea și alungarea, și l-am plâns cu *ekah* (cum)! (L-am dus în grădina Eden, după cum este scris: *Domnul Dumnezeu a luat omul și l-a pus în grădina Eden (Gen. 2:15)* și i-am poruncit: *Și Domnul Dumnezeu i-a poruncit omului (Gen. 2:17)*, iar el a încălcat porunca Mea: „*Nu cumva ai mâncat din pomul din care ți-am poruncit să nu mănânci?*” (Gen. 3:11). Și l-am pedepsit prin respingere: *De aceea Domnul Dumnezeu l-a izgonit din grădina Edenului (Gen. 3:23)*; și l-am pedepsit prin expulzare; *astfel a izgonit El pe Adam (Gen. 3:24)*; L-am plâns cu *ekah* (cum)! Și i-am zis: *ayyekah: ekah* este scris: tot așa i-am strâns și pe urmașii lui în Eretz Israel și le-am poruncit, și ei au încălcat legământul Meu, i-am pedepsit alungându-i și izgonindu-i, și i-am plâns cu *ekah!* I-am adus în Eretz Israel, așa cum este scris, *v-am*

adus într-o țară ca o livadă de pomi (Ier. 2:7); le-am poruncit: *Să le poruncești copiilor lui Israel* (Exod 27:20), de asemenea, *poruncește-le copiilor lui Israel* (Lev. 24:2); ei au încălcat porunca Mea: *tot Israelul a călcat Legea Ta* (Dan. 9:11); i-am pedepsit alungându-i: *Izgonește-l dinaintea Mea, ducă-se!* (Ier. 15:1); prin expulzare: *Îi voi izgoni din casa Mea* (Osea 9:15); și i-am plâns cu *ekah*: *Ekah* (cum) *Vai! Cum stă părăsită acum* (Plâng. 1:1).

Comentariul începe cu Osea 6:7 și îi compară pe Adam și Israel. Juxtapunerea lui Adam și Israel de către Osea îl determină pe scriitor să-i compare. Comentariul observă că Dumnezeu l-a așezat pe Adam în grădină și pe Israel în țara fâgăduinței, și că atât Adam, cât și Israel au încălcat legământul lui Dumnezeu, așa că Dumnezeu i-a exilat pe amândoi – El l-a alungat pe Adam din Eden și pe Israel din țara fâgăduită. Această strategie a citirii este importantă în două aspecte: (1) autorul folosește Scriptura pentru a interpreta Scriptura – în acest caz, el folosește Osea 6:7 pentru a înțelege Geneza 1-3; și (2) el recunoaște că alungarea lui Adam

din grădină anticipează alungarea lui Israel din țara făgăduită. Comentariul face apel la exilul Israelului și motivează astfel o cercetare a contextului mai larg al Pentateuhului, în special a sfârșitului cărții Deuteronom, unde Moise vorbește despre exilul iminent al Israelului.

Pe scurt, sub inspirația Duhului Sfânt, Moise a încheiat Pentateuhul cu Geneza 1-3 și Deuteronom 28-34 – cele două pasaje se oglindesc reciproc. Geneza începe cu exilul lui Adam, iar Deuteronomul se termină cu exilul Israelului. Moise a scris Geneza 1-3 pentru a anticipa legământul lui Dumnezeu cu Israel. Modelul creației, căderii și restaurării din Geneza 1-3 prefigurează construcția cortului (Exod 25-31) și căderea și restaurarea Israelului după incidentul cu vițelul de aur (Exod 32-34). Structura blestemelor și efectele lor asupra șarpei, femeii și bărbatului (Gen. 3:14-19) anticipează codul curăției din Levitic 11-15. Limbajul retragerii lui Adam și Eva oglindește retragerea israeliților de pe Muntele Sinai când se temeau de prezența amenințătoare a lui Dumnezeu (Gen.

3:8; Exod 20:18-21). Păcatul Evei prefigurează Porunca a Zecea (Gen. 3:6; Exod 20:17; Deut. 5:21). Și mai sunt și alte legături dincolo de acestea.

Îndatoririle lui Adam de a îngriji grădina apar și în îndatoririle preoțești (Gen. 2:15; Num. 3:7-8). După cum am menționat mai sus, interdicția de a mânca din Pomul Cunoștinței Binelui și Răului oglindește interdicțiile Celor Zece Porunci. Hrana apare ca o trăsătură proeminentă: restricția alimentară din Geneza 2:16-17 anticipează legile alimentare din Levitic 11. De fapt, doar în trei locuri din Pentateuh apar împreună expresiile „nu atinge” și „nu mânca”:

Dumnezeu a zis: „*Să nu mâncați [lo to-chlau] din el, și nici să nu vă atingeți de el, ca să nu muriți*” (Gen. 3:3, subl. aut.).

Să nu mâncați din carnea lor, și să nu vă atingeți de trupurile lor moarte: să le priviți ca necurate (Lev. 11:8, subl. aut.).

Să nu mâncați porcul, care are copita despicată, dar nu rumeșă: să-l priviți ca necurat. *Să nu mâncați din carnea lor, și să nu vă atingeți de trupurile lor moarte* (Deut. 14:8,

subl. aut.).

Având în vedere aceste legături literare, testul lui Adam în grădină face referire la prezența provizorie a Israelului în țară.

Atât Adam, cât și Israel locuiesc condiționat în locațiile lor respective, iar Levitic 18:5 rezumă principiile aplicate: „Să păziți legile și poruncile Mele: omul care le va împlini, va trăi prin ele. Eu sunt Domnul!” Aceasta nu înseamnă că Adam și Israel locuiesc în zonele lor respective pe aceleași premise. Adam trăiește sub o stare a legii, fără perspectiva pocăinței și a întoarcerii în grădină, în timp ce Israel are posibilitatea de a se pocăi și de a se întoarce în țară. Exprimat pe scurt în termeni teologici, Adam a fost sub legământul faptelor, iar Israel a fost sub legământul harului. Cu toate acestea, văzut la scară largă, Israelul ca națiune a fost expulzat pentru neascultarea sa, la fel cum Adam a fost exilat pentru a lui. Aceasta este ideea din Osea 6:7. Așa cum neascultarea lui Adam a dus la blestem, exil și moarte, Israel a experimentat aceleași consecințe la scară națională. Israel a avut parte de blestemul de care Moise l-a avertizat: „Dacă nu vei

asculta de glasul Domnului, Dumnezeului tău, dacă nu vei păzi și nu vei împlini toate poruncile Lui și toate legile Lui, pe care ți le dau astăzi, iată toate blestemele care vor veni peste tine și de care vei avea parte” (Deut. 28:15; vezi și v. 16-68). Israel a experimentat exilul pe care Moise l-a prezis: „Domnul te va împrăștia printre toate neamurile, de la o margine a Pământului până la cealaltă: și acolo vei sluji altor dumnezei pe care nu i-ai cunoscut nici tu, nici părinții tăi, dumnezei de lemn și de piatră” (v. 64; vezi și v. 36, 41, 68). Israel a avut parte de moartea despre care Moise profețise: „După cum Domnul Se bucura să vă facă bine și să vă înmulțească, tot așa Domnul Se va bucura să vă piardă și să vă nimicească; și veți fi smulși din țara pe care o vei lua în stăpânire” (v. 63; vezi și v. 45, 48, 53-57). Așa cum Adam a murit exilat și s-a întors în țărână (Gen. 3:19), tot așa Dumnezeu a alungat Israelul din țară pentru a muri, ceea ce profetul Ezechiel descrie ca fiind cimitirul exilic al lui Israel, ca o vale de oase uscate (Ezec. 37:1).

Dacă citim doar Geneza 1-3, vom rămâne cu o înțelegere superficială a evenimentelor creației și

căderii. Moise a intenționat ca Geneza 1-3 să fie citită ca parte a unui întreg literar mai mare și, prin urmare, a trasat conexiuni explicite între el și narațiunea creației în porțiuni ulterioare ale Pentateuhului. În acest caz, Pentateuhul se încheie așa cum a început, cu alungarea din prezența lui Dumnezeu a fiilor Săi, Adam (Gen. 5:1-3; Luca 3:38) și Israel (Exod 4:22; Osea 11:1). Când evreii din Vechiul Testament, familiarizați cu Pentateuhul, citeau și ascultau relatarea creației din Geneza, ei vedeau fără îndoială o anticipare a legământului lui Dumnezeu cu Israelul în legământul Său cu Adam, având în vedere multiplele legături dintre Geneza 1-3 și restul Pentateuhului, în special potrivirea cu finalul din Deuteronom 28-34.

Contextul canonic

Dacă ne uităm la Osea 6:7 și ne gândim la explicația dată de profetului la Geneza 1-3, anume că, „asemenea lui Adam, și ei au încălcat legământul”, nu trebuie să credem că profetul a fost singurul care a văzut și a insistat asupra acestui aspect. Nu doar Osea și interpreții rabinici au văzut aceste le-

gături, ci și apostolul Pavel. În Epistola sa către Romani, Pavel scrie despre păcatul lui Adam:

De aceea, după cum printr-un singur om a intrat păcatul în lume, și prin păcat a intrat moartea, și astfel moartea a trecut asupra tuturor oamenilor, din pricină că toți au păcătuit... Căci înainte de Lege păcatul era în lume. Dar păcatul nu este ținut în seamă câtă vreme nu este o lege. Totuși, moartea a domnit de la Adam până la Moise chiar peste cei ce nu păcătuiseră printr-o încălcare de lege asemănătoare cu a lui Adam, care este o icoană preînchipuitoare a Celui ce avea să vină (Rom. 5:12-14).

La prima vedere, s-ar putea să nu credem că afirmația lui Pavel ar însemna foarte mult, deoarece ea pare că repetă evenimentele căderii tragice a lui Adam – păcatul a venit pe lume printr-un singur om, Adam. Totuși, ar trebui să ne oprim și să ne întrebăm de ce folosește Pavel doi termeni diferiți, „păcat” (gr. *hamartia*) și „încălcare de lege” (gr. *parabasis*). Schimbarea terminologiei nu este lipsită de importanță.

Ambii termeni, „păcat” și „încălcare de lege”, surprind natura exprimării originale din greacă. Dar dacă am fi evrei convertiți la creștinism din secolul I, oameni familiarizați cu Vechiul Testament și în special cu traducerea în greacă a Vechiului Testament, am observa ceva diferit. Pavel nu folosește două sinonime doar pentru a oferi variații literare. Mai degrabă, termenul *parabasis* (sau „încălcare de lege”) vorbește despre un fel specific de păcat: păcat în legământ – o acțiune care încalcă un legământ. Iar legătura de tipul legământului reiese clar dintr-o serie de afirmații ale lui Pavel și din altele din Noul Testament:

Tu, care te fălești cu Legea, Îl necinstești pe Dumnezeu prin călcarea [*parabaseos*] acestei Legi? (Rom. 2:23).

Pentru că Legea aduce mânie; și unde nu este o lege, acolo nu este nici încălcare de lege [*parabasis*] (Rom. 4:15).

Atunci pentru ce este Legea? Ea a fost adăugată din pricina încălcărilor de lege [*parabaseon*], până când avea să vină „Sămânța”, căreia îi fusese făcută făgăduința; și a fost dată

prin îngerii, prin mâna unui mijlocitor (Gal. 3:19).

Căci, dacă Cuvântul vestit prin îngerii s-a dovedit nezguduit, și dacă orice abatere [*parabasis*] și orice neascultare și-a primit o dreaptă răsplătire (Evrei 2:2).

Și tocmai de aceea este El mijlocitorul unui legământ nou, pentru ca, prin moartea Lui pentru răscumpărarea din abaterile [*parabaseon*] făptuite sub legământul dintâi... (Evrei 9:15).

În fiecare dintre aceste versete, scriitorul apostolic leagă „încălcarea de lege” de legământul mozaic.

De fapt, traducerea în greacă a Vechiului Testament folosește termenul *parabasis* („fărădelege:”) pentru a indica încălcarea legilor lui Dumnezeu (Ios. 7:11, 15; 23:16; 2 Împ. 18:12; Isaia 24:5; Ezec. 16:59; 17:15-16, 18; 44:7; Osea 6:7; 8:1) sau a unui legământ (Exod 32:8; Lev. 26:40; Num. 5:12, 19-20, 29; 14:41; 22:18; 24:13; 27:14; Deut. 1:43; 9:12, 16; 11:16; 17:20; 28:14; Ios. 11:15; 1 Sam. 12:21; 15:24; Iov 14:17; Ps. 119:119; Isaia 66:24;

Ier. 5:28; Dan. 9:5) – și amintiți-vă că Dumnezeu dă legile Sale în contextul legământului mozaic. A încălca legea lui Dumnezeu înseamnă să încalci legământul Său. Dintre nenumăratele pasaje biblice care folosesc *parabasis* („încălcare de lege”), cel mai interesant este Osea 6:7, „Dar, ca și Adam, au călcat [*parabainon*] legământul”. Pavel nu este primul care face legătura între Adam, legământ și încălcare. El pur și simplu acționează ca un ecou al lui Osea. Asta înseamnă că putem reda Romani 5:13-14 în felul următor: „Căci înainte de Lege [legământul mozaic] păcatul era în lume. Dar păcatul nu este ținut în seamă câtă vreme nu este o lege [legământ]. Totuși, moartea a domnit de la Adam până la Moise, chiar peste cei ce nu păcătuiseră printr-o călcare de lege asemănătoare cu a lui Adam [încălcarea legământului de către Adam]”. Implicația afirmației lui Pavel este că toate ființele omenești sunt supuse în mod universal obligațiilor, încălcării și pedepselor legământului faptelor. Doar pentru că Adam a căzut în păcat, nu înseamnă că legământul a dispărut. Mai degrabă păcătoșii s-au făcut incapabili de a obține viața veșnică prin acest legământ,

dar consecințele încălcării lui încă atârână asupra tuturor oamenilor. Ca să folosesc cuvintele puritanului Benjamin Harris din Noua Anglie, „toți am păcătuit în căderea lui Adam”.

Când adunăm toate dovezile biblice din diferite contexte – Geneza 1-3, Pentateuh, Osea și scrierile lui Pavel – vedem că Dumnezeu și Adam erau în legământ. Geneza 1-3 conține semnele unui legământ: legi sub formă de legământ, binecuvântări și blesteme, semne ale unui legământ în Pomii Vieții și Cunoștinței, și Numele al lui Dumnezeu, Iehova, caracteristic pentru un legământ. În contextul mai larg al Pentateuhului, Moise începe și încheie cu fiii lui Dumnezeu: plasarea și alungarea lui Adam din grădină și exilul iminent al Israelului din țară. Geneza 1-3 și Deuteronom 28-34 sunt pasaje în oglindă; Adam este Israelul la nivel arhetipal. Iar din perspectiva oferită în Osea 6:7 și în scrierile lui Pavel, atât profetul cât și apostolul îl prezintă pe Adam în legământ cu Dumnezeu.

DECLARAȚIA DOCTRINEI

În sine, cărămizile privity individuale nu arată

deloc ca o clădire finalizată. Dar când le privim puse împreună, fiecare cărămidă individuală este o parte mai mică dintr-un întreg asamblat mai mare – o clădire. Și putem spune același lucru despre datele scripturale analizate: când le punem împreună, ele oferă elementele de bază pentru asamblarea doctrinei legământului faptelor. Cele două părți ale legământului sunt Dumnezeu Triunic și Adam, lucru evident în special în narațiunea inițială a creației, în care nimeni altcineva nu este prezent. Condițiile legământului sunt clare. Adam trebuia să se supună poruncilor lui Dumnezeu: porunca de a fi rodnic, de a se înmulți, de a umple tot Pământul și de a-l supune (Gen. 1:28) și porunca de a nu mânca din Pomul Cunoștinței Bineului și Răului (2:16-17). Dumnezeu i-a spus lui Adam că, dacă nu avea să asculte, avea să moară. Binecuvântarea opusă este prezentă implicit în amenințarea cu moartea – și anume, viața. Dumnezeu i-a alungat pe Adam și Eva din grădină, „ca nu cumva să-și întindă mâna, să ia și din pomul vieții, să mănânce din el, și să trăiască în veci” (Gen. 3:22). Astfel, dacă Adam ar fi ascultat, Dumnezeu

i-ar fi permis în cele din urmă să mănânce din Pomul Vieții și să-și asigure viața veșnică pentru el și pentru urmașii săi, după încheierea perioadei de testare. Mărturisirea Westminster 7.2 statuează legătura dintre viață și ascultare: „Primul legământ făcut cu omul a fost un legământ al faptelor, prin care lui Adam i se promitea viața și, prin el, urmașilor lui, cu condiția ascultării perfecte și personale”. Pentru a susține această afirmație, teologii de la Westminster au citat din Galateni 3:12 și Romani 10:5.

Pavel scrie: „Însă Legea nu se întemeiază pe credință; ci ea zice: ,Cine va face aceste lucruri, va trăi prin ele” (Gal. 3:12) și „Moise scrie că omul care împlinește neprihănirea, pe care o dă Legea, va trăi prin ea” (Rom. 10:5). În ambele versete, Pavel face apel la Levitic 18:5 și îl explică: „Să păziți legile și poruncile Mele: omul care le va împlini, va trăi prin ele. Eu sunt Domnul!” Pavel citează acest verset pentru a arăta că, în doctrina îndreptării, credința și faptele se află în antiteză. Când Dumnezeu îndreptățește pe cineva, El îl de-

clară neprihănit – adică în conformitate cu cerințele legii. Pavel explică faptul că există doar două căi către un verdict bun: fie ascultarea perfectă de lege, fie credința în Isus Hristos. Sub legământul faptelor, Adam a trebuit să-și asigure viața veșnică prin ascultarea sa perfectă, personală și perpetuă de poruncile lui Dumnezeu. Acesta este motivul pentru care Levitic 18:5 – „omul care le va împlini [poruncile], va trăi prin ele” – este relevant pentru legământul faptelor, mai ales având în vedere utilizarea de către Pavel a acestui verset în Romani și Galateni. Pavel pur și simplu repetă învățătura lui Isus cu privire la acest aspect vital.

Când Isus dădea învățătură, un învățător al legii s-a ridicat și L-a întrebat: „Învățătorule, ce să fac ca să moștenesc viața veșnică?” (Luca 10:25). Isus a răspuns: „Ce este scris în Lege? Cum citești în ea?” (v. 26). Învățătorul legii a răspuns citând prima și a doua mare poruncă: „Să-L iubești pe Domnul, Dumnezeul tău, cu toată inima ta, cu tot sufletul tău, cu toată puterea ta și cu tot cugetul tău; și pe aproapele tău ca pe tine însuși” (v. 27; cf. Deut. 6:4-6; Lev. 19:18). Cum a reacționat Isus? El

a citat Levitic 18:5: „Bine ai răspuns,..., *fă așa, și vei avea viața veșnică*” (Luca 10:28). Desigur, Isus nu a subminat Evanghelia în niciun fel prin răspunsul Său. Mai degrabă, El a explicat pur și simplu cum funcționează legea: ascultă perfect și primești răsplata promisă a legământului faptelor, adică viața veșnică. Dar ceea ce Isus nu i-a spus învățătorului legii a fost dacă el putea, păcătos cum era, să se supună perfect față de lege. Știm, desigur, că păcătoșii nu pot să se supună, „căci toți au păcătuit și sunt lipsiți de slava lui Dumnezeu” (Rom. 3:23). Faptul că toți oamenii sunt păcătoși ne întoarce la un element crucial al legământului faptelor – și anume, doctrina imputării.

Apostolul Pavel explică felul în care acțiunile lui Adam i-au afectat pe toți oamenii: „De aceea,... printr-un singur om a intrat păcatul în lume, și prin păcat a intrat moartea, și astfel moartea a trecut asupra tuturor oamenilor, din pricină că toți au păcătuit” (Rom. 5:12). Când Adam a păcătuit, toți oamenii au păcătuit. Dar cum este posibil acest lucru? De ce îi trage la răspundere Dumnezeu pe toți oamenii pentru acțiunile lui Adam? Adam a

fost reprezentantul nostru în legământ, sau capul federal. Termenul din latină tradus ca „legământ” este *foedus*, de unde obținem termenul *federal*. Într-o republică reprezentativă, cum sunt Statele Unite ale Americii, cetățenii aleg senatori, de exemplu, pentru a reprezenta interesele statului lor în capitala națiunii, iar acești senatori sunt reprezentanți federali. În cazul nostru, Dumnezeu l-a creat pe Adam și l-a numit reprezentant federal. Iar Pavel pune în contrast acțiunile reprezentative ale celor doi capi ai legământului, Adam, respectiv Hristos: „Astfel dar, după cum o singură încălcare a legii a dus la condamnare pentru toți oamenii, tot așa, un singur act al neprihănirii duce la îndreptățire și viață pentru toți oamenii. Căci, după cum prin neascultarea unui singur om, mulți au fost făcuți păcătoși, tot așa, prin ascultarea unui singur om, mulți vor fi făcuți neprihăniți” (v. 18-19, tr. aut.). Când Adam a păcătuit, el i-a pus pe toți cei pe care i-a reprezentat în categoria *păcătoșilor*; reversul este că Dumnezeu îi plasează pe toți cei pe care Hristos îi reprezintă în categoria celor *neprihăniți*. În termeni mai tehnici, Dumnezeu atribuie

(sau creditează) păcatul lui Adam tuturor urmașilor săi și atribuie ascultarea și suferințele lui Hristos celor care cred în El. Următorul capitol, care discută legământul harului, aprofundează în detaliu doctrina imputării.

În cele din urmă, semnele legământului faptelor sunt cei doi pomi: Pomul Cunoștinței Binelui și Răului, și Pomul Vieții. Nu trebuie să credem că acești pomi aveau calități otrăvitoare sau magice în sine, astfel încât, odată consumate fructele lor, ar fi dat fie moarte, fie viață. Mai degrabă aduceți-vă aminte că revelația lui Dumnezeu urmează modelul cuvânt-faptă-cuvânt. Dumnezeu Își rostește cuvântul, Își dă revelația într-o anumită acțiune, apoi Își rostește cuvântul interpretativ explicând astfel cuvântul inițial și acțiunile Lui. Dumnezeu este propriul Său interpret. În acest caz, când Dumnezeu i-a dat porunca lui Adam, El a dat-o cu un semn vizibil însoțitor, anume Pomul Cunoștinței. Pomul Cunoștinței era o manifestare vizibilă a poruncii lui Dumnezeu, legea Sa. Nu ar trebui să ne surprindă, așadar, că Pomul Cunoștinței are o asemănare cu legea lui Dumnezeu. Când șarpele a

ispitit-o pe Eva să mănânce din pom, Eva s-a uitat la el și „a văzut că pomul era bun de mâncat și *plăcut de privit*, și că pomul era de dorit ca să *deschidă cuiva mintea*” (Gen. 3:6). Iată cum caracterizează psalmistul legea lui Dumnezeu: „Legea Domnului este desăvârșită,... îi dă înțelepciune celui neștiutor..., și luminează ochii” (Ps. 19:7-8). Pomul Cunoștinței era un semn vizibil al legământului, o amintire a poruncii legământului lui Dumnezeu și îi făcea într-adevăr înțelepți pe Adam și Eva *dacă* ei s-ar fi temut de Domnul și ar fi ascultat de porunca Lui. În schimb, Pomul Vieții era o formă vizibilă a făgăduinței implicite a lui Dumnezeu de a-i da lui Adam și urmașilor săi viață veșnică după încheierea trudei sale. Pomii erau semne sacre sau sacramente ale Cuvântului lui Dumnezeu – făgăduința vieții și amenințarea cu moartea.

CONCLUZIE

Dumnezeu l-a creat pe Adam și a intrat într-un legământ cu el, dar, la fel ca legământul răscumpărării, acest acord nu a fost o tranzacție rece. În cultura noastră, *ascultarea* este practic un cuvânt pe-

iorativ, care flutură un steag alb verbal ce insinuează că cineva renunță la drepturile sale sau că cineva îi răpește altuia voința de a trăi așa cum dorește. Biblia prezintă ascultarea într-o lumină complet diferită. Legământul, legea și dragostea se întâlnesc și se îmbrățișează în prima și cea mai mare poruncă: „Ascultă, Israele! Domnul, Dumnezeul nostru, este singurul Domn. Să-L iubești pe Domnul, Dumnezeul tău, cu toată inima ta, cu tot sufletul tău și cu toată puterea ta. Și poruncile acestea, pe care ți le dau astăzi, să le ai în inima ta” (Deut. 6:4-6). Ascultarea și dragostea merg mână în mână. În egală măsură, legământul faptelor a fost arena dragostei lui Dumnezeu. Deși 1 Samuel 18:3 consemnează aceste cuvinte despre legământul lui Ionatan cu David, ele spun ceva și despre legământul lui Dumnezeu cu Adam: „Ionatan a făcut legământ cu David, pentru că-l iubea ca pe sufletul lui”. Dumnezeu l-a copleșit pe Adam cu binecuvântările și cu dragostea Lui. Mai presus de orice, legământul faptelor prezintă dragostea – dragostea lui Dumnezeu față de Adam și oportunitatea ca Adam să-L iubească pe Dumnezeu. Dar,

din nefericire, știm cu toții rezultatul amar și îngrozitor al legământului faptelor. Profetul Samuel i-a spus următoarele cuvinte lui Saul, dar ele pot fi la fel de ușor aplicate la răzvrătirea lui Adam: „Ai lucrat ca un nebun și n-ai păzit porunca pe care ți-o dăduse Domnul, Dumnezeul tău. Domnul ar fi întărit pe vecie domnia ta peste Israel; dar acum, domnia ta nu va dăinui. Domnul Și-a ales un om după inima Lui, și Domnul l-a rânduit să fie căpetenia poporului Său, pentru că n-ai păzit ce-ți poruncise Domnul” (1 Sam. 13:13-14). Ca să folosesc cuvintele din imnul lui Isaac Watts, „Original Sin; or, The First and Second Adam” [Păcatul original; sau, Primul și al doilea Adam]:

Adam, tatăl nostru și capul nostru,
A încălcat legea, și dreptatea ne-a condamnat la moarte;
Legea de foc exprimă toată disperarea:
Și în ea nu există nicio amânare sau grațiere.

Din fericire, deși Adam a eșuat, Dumnezeu a trimis în dragostea Lui pe un Altul, ultimul Adam, care să preia lucrarea abandonată a primului. Și din nou, Watts scrie:

Dar, o, ce har de nedescris
Ca Fiul lui Dumnezeu ia locul lui Adam;
Mântuitorul zboară jos, în lumea noastră,
Își întinde brațele, sângerează și moare.

De aceea, ne vom îndrepta acum către lucrarea ultimului Adam și către legământul harului.

ÎNTREBĂRI RECAPITULATIVE

1. Trebuie să fie prezent un anumit termen pentru ca doctrina de față să fie prezentă într-un pasaj din Scriptură? De ce da, sau de ce nu?

2. În ce trei contexte ar trebui să plasăm interacțiunile lui Dumnezeu cu Adam pentru a căpăta o interpretare mai bună asupra pasajului din Geneza 1-3?

3. Ce elemente sunt prezente în Geneza 1-3, care semnalează existența unui legământ între Dumnezeu și Adam?

4. De ce este important să citim Geneza 1-3 împreună cu Deuteronom 28-34?

5. Cum îi pune Osea 6:7 pe Adam și pe Israel împreună?

6. De ce este importantă folosirea de către Pavel a termenului *parabasis* („încălcare de lege”) în Romani 5:13-14?

7. În ce fel face parte imputarea din legământul faptelor?

8. Cine sunt cele două părți ale legământului faptelor?

9. Ce condiții stabilește Dumnezeu pentru îndeplinirea legământului faptelor?

10. Care este pedeapsa pentru nerespectarea legământului faptelor?

11. Care este răsplata pentru respectarea legământului faptelor?

12. Care sunt semnele sacramentale ale legământului faptelor?

13. De ce este dragostea atât de importantă pentru legământul faptelor?

Capitolul 4

LEGĂMÂNTUL HARULUI

În urma căderii lui Adam, el și Eva au ajuns să stea tremurând în prezența lui Dumnezeu, iar El a venit ca să-i judece pentru încălcarea legământului, pentru faptul că au mâncat din fructul interzis. Dumnezeu a pronunțat judecata Sa asupra lor. El a judecat șarpele pentru rolul lui în căderea în păcat, astfel că el a fost blestemat să se târască pe pân-tece și să mănânce din țărâna pământului în toate zilele vieții lui (Gen. 3:14). Dar înainte ca Dumnezeu să pronunțe judecata asupra lui Adam și Eva, El le-a dat o nădejde: „Vrăjmășie voi pune între tine și femeie, între sămânța ta și sămânța ei. Aceasta îți va zdrobi capul, și tu îi vei zdrobi călcâiul” (v. 15). Chiar dacă durerea Evei la naștere a crescut și ea s-a luptat împotriva soțului ei, iar Adam a lucrat țărâna pământului și a cules pâinea cu sudoarea frunții sale până la moarte, ei au suferit

această disciplină având nădejdea răscumpărării. Dumnezeu avea să trimită Sămânța femeii, Unul ca Adam, pentru a-i răscumpăra pe Adam, pe Eva și pe urmașii lor de efectele devastatoare ale căderii în păcat. Prin urmare, aceasta este și prima făgăduință a Evangheliei, ceea ce unii teologi denumesc *protoevangelium*. Cu alte cuvinte, aceasta este prima făgăduință a legământului harului. Mărturisirea Westminster 7.3 descrie legământul harului în felul următor:

După ce omul, prin căderea lui, s-a făcut incapabil de a obține viața pe baza aceluia legământ, a fost plăcut Domnului să facă un al doilea legământ, numit de obicei legământul harului. Prin acesta, El le oferă liber păcătoșilor viața veșnică și mântuirea prin Isus Hristos, cerând de la ei credință în El, ca să fie mântuiți, și făgăduind să le dea tuturor acelora rânduiți pentru viața veșnică Duhul Său cel Sfânt, care să-i facă să dorească și să fie capabili să creadă.

Legământul harului este prezentat în contrast puternic cu legământul faptelor. Dumnezeu i-a

dat lui Adam posibilitatea vieții veșnice pe baza ascultării sale [în legământul faptelor, n.tr.]. În legământul harului, El dă darul vieții veșnice prin credința în lucrarea lui Hristos. Dumnezeu nu schimbă chemarea lui Adam, ci Îl trimite pe Fiul Său, Isus, ultimul Adam, pentru a împlini lucrarea eșuată a lui Adam. Bindecuvântările lucrării încheiate a lui Hristos vin numai peste cei care cred în El, numai prin har, numai prin credință.

Capitolul de față schițează mai întâi originile istorice ale legământului harului, apoi urmărește legământul harului de la prima făgăduință făcută lui Adam și Eva, la traiectoria lui prin diferitele legăminte biblice, care culminează cu noul legământ în Hristos. În al treilea rând, capitolul acesta strânge și prezintă dovezile biblice pentru a creiona o declarație a doctrinei de față. Capitolul se încheie cu observații despre țelul și scopul legământului harului, anume dragostea nemeritată a lui Dumnezeu dată păcătoșilor în Hristos, prin revărsarea Duhului.

ORIGINILE ISTORICE

Teologii nu au folosit întotdeauna expresia

legământul harului, dar au propovăduit esența expresiei susținând că, încă de la cădere, mântuirea a fost numai prin har, numai prin credință și numai în Hristos. Părinții Bisericii, cum ar fi Irineu din Lyon, au recunoscut că în istoria răscumprării au existat diferite legăminte, dar că, în ciuda diferențelor dintre ele, exista un scop comun în spatele tuturor – anume că unul și același Dumnezeu stă în spatele tuturor și le dă spre mântuirea păcătoșilor. Irineu a respins afirmațiile vechiului eretic Marcion, care credea că există doi dumnezei – un dumnezeu al Vechiului Testament și unul al Noului Testament, unul al mâniei și altul al dragostei. Irineu a contracarat această afirmație spunând că dintotdeauna a existat un singur Dumnezeu care a stat în spatele tuturor legămintelor Sale. De fapt, el a susținut că, în esență, credința lui Avraam era aceeași cu cea a credincioșilor în Hristos din Noul Testament. Teologii din Evul Mediu au pierdut din vedere acest aspect teologic, dar reformatorii din secolul al XVI-lea l-au redescoperit. Reformatorii precum Huldrych Zwingli și Heinrich Bullinger au insistat asupra unității legămintelor, contrar

ideilor anabapțiștilor, care au afirmat că Vechiul Testament era irelevant pentru creștinii din Noul Testament.

Teologii reformați au inclus ideea unității Testamentelor în Mărturisirea Westminster. La fel ca Irineu, ei au observat că legământul harului a fost administrat diferit în timpul legii față de Evanghelie, sau în Vechiul și Noul Testament. Sub lege, Dumnezeu a administrat legământul harului prin făgăduințe, profeții, jertfe, circumcizie, mielul paschal și alte elemente tipologice, care L-au prefigurat pe Hristos, Sămânța femeii (WCF 7.5). În schimb, în timpul Noului Testament, Hristos, care este substanța, a fost revelat (WCF 7.6). Ca să folosim exprimarea din capitolul legat de doctrina despre Hristos din Mărturisirea Westminster:

Cu toate că lucrarea de răscumpărare a păcătoșilor n-a fost realizată de Hristos decât după întruparea Sa, totuși valoarea, eficiența și beneficiile ei au fost comunicate celor aleși din toate timpurile, în mod succesiv de la începutul lumii, în și prin acele făgăduințe, simboluri și jertfe, în care El a fost revelat și

simbolizat a fi sămânța femeii care urma să zdrobească definitiv capul șarpelui, și ca Mi-elul junghiat de la întemeierea lumii, întrucât El este același ieri, și azi, și în veci (WCF 8.6).

Umbrele au făcut loc realității, adică lui Isus. Exprimat în termenii cei mai simpli, sfinții din Vechiul Testament așteptau cu nerăbdare venirea lui Hristos, iar sfinții Noului Testament privesc înapoi către Hristos. Dar credincioșii din ambele perioade se uită spre Hristos pentru mântuire, și ei toți sunt făcuți părtași la singurul legământ al harului.

DOVEZILE BIBLICE

Dumnezeu a făcut făgăduința Sa inițială a legământului harului, dând-o lui Adam și Eva, și anume, mesajul Evangheliei potrivit căruia că El avea să îi mântuiască trimițând Sămânța femeii, un Urmaș al lui Adam și al Evei, un Tovarăș purtător al chipului lui Dumnezeu, pentru a-i răscumpăra și pentru a zdrobi capul șarpelui. Dumnezeu le-a mai spus că șarpele va zdrobi călcâiul Urmașului Evei, ceea ce înseamnă că Îl va răni, dar că rana nu se va dovedi fatală.

Alți trei factori demni de remarcat în anunțarea Evangheliei de către Dumnezeu ne arată că El le-a dat lui Adam și Eva o făgăduință tipică unui legământ. În primul rând, în ciuda păcatului lor, narațiunea biblică insistă că Dumnezeu Se afla într-o relație de legământ cu primii noștri părinți. Fără îndoială, circumstanțele se schimbaseră, pentru că Adam și Eva au păcătuit, astfel că ei au stat înaintea lui Dumnezeu pentru a primi judecata Lui, și știm că în creație au intervenit vrăjmășia și conflictul: (1) omul împotriva lui Dumnezeu, deoarece Adam L-a învinovățit pe Dumnezeu pentru păcatul său pentru că i-a dat femeia (Gen. 3:12); (2) omul împotriva creației, deoarece Eva a învinovățit șarpele pentru acțiunile ei, iar Adam a trebuit să lucreze cu sudoarea frunții sale, printre spini și ciulini (v. 13, 17); și (3) omul împotriva omului, deoarece Adam și Eva erau acum în conflict (v. 16). Cu toate acestea, în ciuda înstrăinării lor, narațiunea continuă să folosească Numele de legământ al lui Dumnezeu, Iehova (v. 13-14, 21-22).

În al doilea rând, Dumnezeu a făcut veșminte pentru Adam și Eva, pentru a le acoperi goliciunea:

„Domnul Dumnezeu i-a făcut lui Adam și nevestei lui haine de piele, și i-a îmbrăcat cu ele” (Gen. 3:21). Dumnezeu a făgăduit să-i elibereze de păcatul lor prin Sămânța femeii, și o împlinire provizorie a acelei făgăduințe a venit prin îmbrăcarea lor în piei de animale. Acesta este un alt element al legământului, și anume, animalele de jertfă. Dumnezeu Și-a păstrat relația de legământ cu Adam și Eva, dar cu prețul jertfei de sânge.

În al treilea rând, Dumnezeu este în legământ cu Adam și Eva având în vedere folosirea Numelui divin și darea veșmintelor din piele de animale jertfite, dar odată cu încălcarea poruncii prin păcat, acest legământ nu mai este un legământ al faptelor. Dumnezeu avea să trimită Altul, atât pentru a împlini lucrarea abandonată a lui Adam (Gen. 1:28), cât și pentru a-i elibera pe Adam și Eva de păcatul lor. Viața veșnică nu se mai bazează pe ascultarea lui Adam, ci ea vine prin credința în făgăduința legământului lui Dumnezeu. Dovada că am trecut de la fapte la credința în făgăduință vine din acțiunile lui Adam față de Eva. Dumnezeu a făgăduit că Sămânța femeii va zdrobi capul șarpelui, așa că

Adam i-a dat un nume nou nevastei lui: „Adam i-a pus nevastei sale numele Eva: căci ea a fost mama tuturor celor vii” (Gen. 3:20). Aceasta este, cu toate intențiile și scopurile, mărturisirea de credință a lui Adam. El a crezut în făgăduința lui Dumnezeu și, prin urmare, i-a dat un nume nou nevastei sale, căci ea nu mai era „femeia”, cea luată din bărbat (2:22), ci era acum „Eva”, mama tuturor celor vii (3:20).

După doar câteva versete, vedem dovezi ale credinței Evei, când ea s-a gândit la nașterea lui Cain: „Am căpătat un om *cu ajutorul Domnului!*” (Gen. 4:1). Martin Luther, reformatorul protestant din secolul al XVI-lea, a făcut observația abilă că textul ebraic nu conține cuvintele „cu ajutorul” ca în traducerea noastră: „Am căpătat un om *cu ajutorul Domnului*” (v. 1, subl.). Mai degrabă Eva spune pur și simplu că a născut un om, pe Domnul, Iehova în trup. Eva credea că fiul ei Cain era sămânța făgăduită să zdrobească capul șarpelui! Ea și Adam au fost indubitabil devastați când Cain s-a dovedit a fi din sămânța șarpelui, când s-a ridicat și l-a ucis pe Abel, fratele său neprihănit. Cain nu

fusese Hristosul, ci un antihrist. Cu toate acestea, ascultarea de porunca lui Dumnezeu nu mai era mijlocul de a obține viața veșnică; credința în făgăduința legământului lui Dumnezeu, în Sămânța făgăduită care avea să vină, este mijlocul prin care oamenii obțin mântuirea și viața veșnică. Dumnezeu Își desfășoară lent făgăduința legământului prin legămintele ulterioare de-a lungul istoriei răscumpărării: în legămintele noahic, avraamic, mozaic, davidic și noul legământ.

Legământul noahic

Dumnezeu a dat făgăduința legământului Său lui Adam și Eva, dar El știa de asemenea că, dacă împlinirea făgăduinței s-ar fi bazat pe oameni, făgăduința nu avea să se îplinească niciodată. Dacă Adam cel neprihănit eșuase într-o lume fără păcat, cum ar fi putut păcătoșii să îplinească lucrarea eșuată a lui Adam, ca să nu mai vorbim de făgăduința lui Dumnezeu? De fapt, „Domnul a văzut că răutatea omului era mare pe Pământ, și că toate întocmirile gândurilor din inima lui erau îndreptate în fiecare zi numai spre rău” (Gen. 6:5). Dumne-

zeu a luat măsuri pentru a păstra creația ca să faciliteze răscumpărarea făgăduită de El. Dumnezeu a judecat Pământul, dar l-a salvat pe Noe și familia lui. Dumnezeu a reînnoit legământul harului cu Noe și familia sa, și i-a spus să construiască o arcă, mijlocul prin care să scape de judecata potopului lui Dumnezeu (v. 18). Dumnezeu a păstrat viața liniei Seminței femeii, lucru evident prin includerea lui Noe în genealogia lui Hristos făcută de Luca (Luca 3:36), o linie genealogică pe care o urmărește înapoi până la Adam (v. 38).

Când a făcut ca apele potopului să se retragă și Noe a ieșit din arcă, Dumnezeu Și-a reînnoit legământul cu Noe în termeni care evocă legământul Său cu Adam: „Dumnezeu a binecuvântat pe Noe și pe fiii săi, și le-a zis: ,Creșteți, înmulțiți-vă, și umpleți Pământul’... ,Iată, Eu fac un legământ cu voi, și cu sămânța voastră, care va veni după voi” (Gen. 9:1, 9). Dar trebuie să recunoaștem că aceasta nu este o nouă administrare a legământului faptelor. Dumnezeu nu îi spune lui Noe că își poate asigura viața veșnică prin ascultarea sa. Păcatul intrase în lume, astfel că mântuirea poate veni numai prin

har, numai prin credință și numai în Hristos, care este Sămânța făgăduită a femeii. Autorul cărții Evrei arată clar acest lucru: „Prin credință Noe, când a fost înștiințat de Dumnezeu despre lucruri care încă nu se vedeau, și, plin de o teamă sfântă, a făcut un chivot ca să-și scape casa; prin ea, el a osândit lumea, și a ajuns moștenitor al neprihănirii care se capătă prin credință” (Evrei 11:7). Noe a fost un moștenitor al neprihănirii prin credința în făgăduință, nu ca urmare a ascultării sale.

Cu toate acestea, aria de aplicare a legământului reînnoit al lui Dumnezeu cu Noe din Geneza 9 este mult mai largă decât aria de aplicare a legământului Său reînnoit din Geneza 6. În Geneza 6, Dumnezeu Și-a înnoit legământul cu Noe, familia sa și animalele din corabie (Gen. 6:18-21). În Geneza 9, Dumnezeu Și-a înnoit legământul cu Noe, familia sa și întreaga creație în felul următor:

Dumnezeu a mai vorbit lui Noe și fiilor lui care erau cu el, și a zis: „Iată, Eu fac un legământ cu voi, și cu sămânța voastră, care va veni după voi; cu toate viețuitoarele, care sunt cu voi, atât păsările cât și vitele, și toate

fiarele de pe Pământ care sunt cu voi; cu toate cele care au ieșit din corabie și cu orice alte dobitoace de pe Pământ. Fac un legământ cu voi că nicio faptură nu va mai fi nimicită de apele potopului, și nu va mai veni potop ca să pustiască Pământul” (Gen. 9:8-11).

Legământul harului implică nevoia scenei creației pe care să se desfășoare drama făgăduinței Evangheliei. Astfel, legământul lui Noe servește scopurilor legământului harului, deși nu este, în sine, totuna cu legământul harului. Cum funcționează acest lucru?

Eu lucrez pentru o instituție care angajează profesori, cu scopul principal de a le preda Biblia studenților care se pregătesc să slujească biserica în diferite roluri: ca păstori, lideri ai bisericii și consilieri. Fiecare dintre profesori predă o serie de discipline diferite, precum Biblia, teologia, istoria bisericii, teologie pastorală și consiliere. Instituția are însă și angajați care nu predau aceste discipline. Există acolo diverși administratori, care țin instituția în funcțiune. Membrii administrației nu predau Biblia și subiecte conexe, dar îndeplinesc funcții care sunt vitale

pentru instituție. Fără munca lor, instituția nu ar putea funcționa sau exista, iar profesorii nu ar putea preda Biblia. Administrația și profesorii fac parte din aceeași instituție, dar au funcții diferite. Administrația sprijină profesorii. Tot astfel, legământul noahic este o parte din legământul harului, dar în cele din urmă are o funcție mai extinsă legată de creație. Legământul noahic oferă harul comun prin care Dumnezeu susține creația mai pe larg pentru a facilita progresia făgăduinței Evangheliei, a harului Său mântuitor special.

Noi știm că legământul lui Dumnezeu cu Noe nu a fost final, că el nu a fost împlinirea finală a făgăduinței legământului lui Dumnezeu față de Adam și Eva. În evenimentele care aduc aminte de căderea lui Adam, Noe, un alt personaj asemănător cu Adam, a primit stăpânire asupra creației. Așa cum Adam a căzut în păcat mâncând din fructul interzis, Noe a căzut în păcat consumând prea mult din rodul viței și s-a îmbătat (Gen. 9:20-21). Și așa cum narațiunea căderii s-a încheiat cu binecuvântarea și blestemul lui Dumnezeu, tot așa narațiunea căderii lui Noe s-a încheiat cu binecuvântarea și

blestemul seminței sale, anume cu binecuvântări asupra lui Sem și Iafet și asupra urmașilor lor, și cu blesteme asupra lui Ham, Canaan și urmașii lor (v. 24-28). Sămânța șarpelui era încă în lume și chiar pe arcă, dar la fel era și sămânța femeii, așa cum a fost făgăduit.

Legământul avraamic

Urmașii lui Noe erau încă infectați de păcat, lucru evident din orgoliul lor manifestat în construirea Turnului Babel (Gen. 11:1-9). Dumnezeu i-a judecat, le-a încurcat limba și i-a răspândit pe fața Pământului. Dar din umbra Turnului Babel, Dumnezeu a făcut să strălucească lumina harului Său și l-a chemat pe Avram: „Ieși din țara ta, din rudenia ta, și din casa tatălui tău, și vino în țara pe care ți-o voi arăta. Voi face din tine un neam mare și te voi binecuvânta; îți voi face un nume mare, și vei fi o binecuvântare. Îi voi binecuvânta pe cei ce te vor binecuvânta, și îi voi blestema pe cei ce te vor blestema; și toate familiile Pământului vor fi binecuvântate în tine” (Gen. 12:1-3). Aici vedem prezente mai multe elemente ale legământului: porunca, binecuvântările și blestemele lui Dumnezeu.

Există, de asemenea, un indiciu subtil că Avram este cel prin care Dumnezeu avea să îndrepte căderea lui Adam, anume că amplexarea făgăduinței Sale față de Avram este globală: „Voi face din tine un neam mare,... și toate familiile Pământului vor fi binecuvântate în tine”. Dumnezeu nu îi poruncește lui Avram să umple tot Pământul, ci promite că *El* îl va face pe Avram un popor mare.

De fapt, în narațiunile patriarhale ulterioare, Dumnezeu Își înnoiește legământul cu Avraam, Isaac și Iacov, făcând aluzie specific la temele adamice. Fiecare dintre aceste pasaje fie face aluzie, fie repetă limbajul din Geneza 1:28, cu binecuvântarea de a fi rodnici, de a se înmulți, de a umple tot Pământul și de a-l supune:

„Eu sunt Dumnezeu Cel atotputernic. Umblă înaintea Mea, și fii fără prihană. Voi face un legământ între Mine și tine, și *te voi înmulți nespus de mult...* Nu te vei mai numi Avram; ci numele tău va fi Avraam; căci te fac tatăl multor neamuri. Te voi *înmulți nespus de mult*; voi face din tine neamuri întregi; și din tine vor ieși împărați” (Gen. 17:1-2, 5-

6, subl.).

„Te voi binecuvânta foarte mult *și-ți voi înmulți foarte mult sămânța*, și anume: ca stelele cerului și ca nisipul de pe țărmul mării; și sămânța ta va stăpâni cetățile vrăjmașilor ei. Toate neamurile Pământului vor fi binecuvântate în sămânța ta, pentru că ai ascultat de porunca Mea!” (Gen. 22:17-18, subl.).

Au binecuvântat-o pe Rebeca și i-au zis: „O, sora noastră, să ajungi mama a mii de zeci de mii, și sămânța ta să stăpânească cetățile vrăjmașilor săi!” (Gen. 24:60).

„Dumnezeul cel atotputernic *să te binecuvânteze, să te facă să crești și să te înmulțești*, ca să ajungi o ceată de noroadă! Să-ți dea binecuvântarea lui Avraam, ție și seminței tale cu tine, ca să stăpânești țara în care locuiești ca străin, și pe care i-a dat-o lui Avraam” (Gen. 28:3-4, subl.).

Dar toate aceste afirmații nu sunt porunci. Ele nu prezintă ceea ce ar fi trebuit să facă Avraam, Isaac și Iacov, ci afirmă ce Dumnezeu avea să facă pentru ei – *Dumnezeu* îi va înmulți, îi va face rodnici și va

umple Pământul cu urmașii lor.

Legământul avraamic face parte din legământul harului. De fapt, Pavel explică foarte clar că chemarea lui Dumnezeu către Avraam este Evanghelia: „Scriptura, de asemenea, fiindcă prevedea că Dumnezeu va socoti neprihănite pe neamuri, prin credință, i-a vestit mai dinainte lui Avraam această veste bună [Evangheliie]; ,Toate neamurile vor fi binecuvântate în tine” (Gal. 3:8). Aceasta este aceeași făgăduință a legământului pe care Dumnezeu le-a făcut-o lui Adam și Eva. Textul biblic ne indică faptul că Sămânța femeii este Sămânța lui Noe și Sămânța lui Avraam, Isaac și Iacov.

Legământul mozaic

Când Dumnezeu și-a trimis poporul în Egipt, El nu i-a lăsat fără speranță. El a reafirmat că Își va împlini făgăduința legământului, că îi va mântui prin Sămânța femeii și va împlini scopurile Sale inițiale pentru creație. Înainte de a muri, Iacov le-a spus lui Iosif și celor doi fii ai săi: „Dumnezeul Cel Atotputernic mi S-a arătat la Luz, în țara Canaan, și m-a binecuvântat. El mi-a zis: ,Te voi face să

crești, te voi înmulți și voi face din tine o ceată de popoare; îi voi da țara aceasta seminței tale după tine, ca s-o stăpânească pentru totdeauna” (Gen. 48:3-4). El a reiterat făgăduința legământului avraamic și, chiar și în adâncul suferințelor lui Israel în cuptorul fierbinte și aprins al Egiptului, Dumnezeu Și-a împlinit făgăduințele: „Fiii lui Israel s-au înmulțit, s-au mărit, au crescut și au ajuns foarte puternici. Și s-a umplut țara de ei” (Exod 1:7). Dar Israel suferea, așa că Dumnezeu Și-a răscumpărat poporul din Egipt. Motivul specific pentru care El a făcut acest lucru ține de legământul Său cu Avraam, Isaac și Iacov: „Dumnezeu a auzit gemetele lor, și Și-a adus aminte de legământul Său făcut cu Avraam, Isaac și Iacov” (Exod 2:24). Dumnezeu Și-a răscumpărat poporul, l-a adus la poalele muntelui Sinai și a făcut un legământ cu ei (Exod 19:5).

Legământul mozaic este o administrare a legământului harului, dar este mai mult decât atât. Când Pavel compară legămintele avraamic și mozaic, el explică faptul că legământul mozaic servește unui scop specific în cadrul legământului harului. Asemenea legământului noahic, care a

oferit platforma necesară a harului comun al creației pentru a facilita desfășurarea Evangheliei, legământul mozaic are un caracter juridic specific, funcționând în acord cu legământul avraamic. Pavel explică faptul că „Legea a venit pentru ca să se înmulțească greșeala” (Rom. 5:20), ceea ce nu pare să aibă sens la prima vedere. De ce ar da Dumnezeu legământul mozaic pentru a crește păcatul? Pavel răspunde la această întrebare când scrie că „ea a fost adăugată din pricina călcărilor de lege, până când avea să vină ‚Sămânța’, căreia îi fusese făcută făgăduința” (Gal. 3:19). Cu alte cuvinte, atunci când lucra împreună cu legământul avraamic, legământul mozaic trebuia să facă mai multe lucruri: (1) să protejeze poporul Israel de influențele păgâne exterioare până când avea să vină Sămânța femeii și a lui Avraam; (2) să îi arate lui Israel imposibilitatea de a asculta perfect de lege, ca să conducă poporul la Mesia; și (3) să le arate evreilor că Sămânța femeii avea să împlinească legea în locul lor. Așa cum argumentează Pavel, „atunci oare Legea este împotriva făgăduințelor lui Dumnezeu? Nicidecum! Dacă s-ar fi dat o Lege care să poată da viața, într-adevăr,

neprihănirea ar veni din Lege. Dar Scriptura a închis totul sub păcat, pentru ca făgăduința să le fie dată celor ce cred, prin credința în Isus Hristos” (Gal. 3:21-22). Dar, în același timp, există două lucruri importante de reținut.

În primul rând, așa cum s-a menționat mai de vreme, legământul mozaic face parte din legământul harului, dar spre deosebire de legământul avramic, care este în mare parte exprimat ca făgăduință, legământul mozaic are un caracter legal. El are acest caracter juridic datorită funcției lui în cadrul legământului harului și datorită naturii sale temporare. Legământul mozaic nu a fost destinația finală, ci mai degrabă doar o oprire pe drum. Așa cum ne învață Pavel, „Legea ne-a fost un îndrumător spre Hristos, ca să fim socotiți neprihăniți prin credință. După ce a venit credința, nu mai suntem sub îndrumătorul acesta. Căci toți sunteți fii ai lui Dumnezeu, prin credința în Hristos Isus” (Gal. 3:24-26). Odată ce Hristos a venit, schela legământului mozaic a căzut și tot ce a rămas a fost noul legământ, sau Isus, care este împlinirea legământului harului.

În al doilea rând, întreaga greutate a aspectelor legale ale legământului mozaic a căzut în cascadă asupra oricăruia care a încercat să-l trateze ca pe legământul faptelor. Sistemul de jertfe și alte aspecte ale vieții sub legământul lui Moise erau elemente tipologice, îndreptând privirea înainte și chiar oferindu-L pe Hristos celor care, prin credință, le foloseau ca mijloace ale harului. Cei care priveau cerințele legale ale lui Moise ca pe o treaptă spre a obține viața veșnică erau sub ele doar ca un legământ al faptelor, și nu erau părtași esenței legământului harului. Cu alte cuvinte, de când Adam și Eva au căzut în păcat, mântuirea a venit întotdeauna numai prin har, numai prin credința în Hristos. Doar Hristos împlinește cerințele și pedepsele legii. Dacă vreun evreu încerca să împlinească obligațiile legământului mozaic prin sine, avea parte doar de judecată. Sau, ca să folosesc cuvintele lui Pavel, „Agar este muntele Sinai din Arabia; și răspunde Ierusalimului de acum, care este în robie împreună cu copiii săi. Dar Ierusalimul cel de sus este slobod, și el este mama noastră” (Gal. 4:25-26). Abordează legământul mozaic separat de Hristos, și vei avea

parte doar de lege, motiv pentru care legământul mozaic devine Agar, o mamă care naște doar robi. Apropie-te de legământul mozaic prin credința în făgăduința Evangheliei, și vei descoperi că ești un copil al Ierusalimului ceresc.

Pe scurt, afirmația condensată a lui Pavel ne ajută să înțelegem rolul legământului mozaic în cadrul mai larg al legământului harului: „Legea nu se întemeiază pe credință; ci ea zice: ‚Cine va face aceste lucruri, va trăi prin ele’” (Gal. 3:12). În mod asemănător, Pavel afirmă succint: „Moise scrie că omul care împlinește neprihănirea pe care o dă Legea, va trăi prin ea” (Rom. 10:5). Dacă cineva abordează legea mozaică fără credința în Hristos, el trebuie să aducă o ascultare perfectă, perpetuă și personală pentru a-și asigura mântuirea. Mai mult, el trebuie să sufere și să împlinească într-un fel pedeapsa legii. Dar prin credința în Hristos, legea mozaică devine un păzitor sau „dascăl” care îl conduce pe om la Hristos (Gal. 3:24). Astfel, în Hristos „credincioșii adevărați nu se află sub autoritatea Legii ca legământ al faptelor, cu scopul de a fi îndreptățiți sau condamnați prin el”. Mai degrabă,

„Legea le este de mare folos... întrucât ca regulă de viață, ea îi înștiințează pe aceștia cu privire la voia lui Dumnezeu și îndatoririle lor” (WCF 19.6). Având în vedere că poporul Israel era o comunitate mixtă de credincioși și necredincioși (Rom. 9:6-7), aceasta înseamnă două lucruri: (1) pentru evreii necredincioși, legământul mozaic era un legământ al faptelor; și (2) legământul mozaic putea fi încălcat. Voi detalia ulterior despre încălcarea legământului mozaic în discuția despre noul legământ.

Legământul davidic

Pe măsură ce Dumnezeu a continuat să desfășoare legământul harului, El a revelat că Sămânța femeii, Sămânța lui Avraam, Isaac și Iacov, urma să fie și Sămânța lui David. Dumnezeu i-a spus lui David prin profetul Natan că nu voia ca David să-I construiască un templu, ci mai degrabă că Dumnezeu avea să-i zidească lui David o casă, adică o împărăție:

Când ți se vor împlini zilele și vei fi culcat cu părinții tăi, Eu îți voi ridica... un urmaș după tine, care va ieși din trupul tău, și-i voi întări împărăția. El va zidi Numelui Meu o casă, și

voi întări pe vecie scaunul de domnie al împărăției lui. Eu îi voi fi Tată și el Îmi va fi fiu. Dacă va face răul, îl voi pedepsi cu o nuia omenească și cu lovituri omenești; dar harul Meu nu se va depărta de la el, cum l-am depărtat de la Saul, pe care l-am îndepărtat dinaintea ta. Ci casa ta și împărăția ta vor dăinui veșnic înaintea Mea, și scaunul tău de domnie va fi întărit pe vecie” (2 Sam. 7:12-16).

La prima vedere, acest lucru poate să nu pară a fi un legământ, dar trebuie să ne amintim că modul în care cineva intră într-un legământ este prin depunerea unui jurământ. Iar prin jurământul Său, Dumnezeu făgăduiește să întărească împărăția lui David și să îi dea această împărăție unuia dintre moștenitorii săi, care va sta pentru totdeauna pe scaunul de domnie al lui David. Psalmistul clarifică mai târziu că jurământul lui Dumnezeu era într-adevăr un legământ:

„Am făcut legământ cu alesul Meu”, zice Domnul. „Iată ce i-am jurat robului Meu David: „Îți voi întări sămânța pe vecie, și-n veci îți voi așeza scaunul de domnie”... El

Îmi va zice: „Tu ești Tatăl meu, Dumnezeuul meu și Stânca mântuirii mele!” Iar Eu îl voi face întâiul născut, cel mai înalt dintre împărații Pământului. Îi voi păstra totdeauna bunătatea Mea, și legământul Meu îi va fi neclintit. Îi voi face veșnică sămânța, și scaunul lui de domnie ca zilele cerurilor. Dacă fiii lui vor părăsi Legea Mea, și nu vor umbla după poruncile Mele, dacă vor călca orânduiri Mele, și nu vor păzi poruncile Mele, atunci le voi pedepsi fărădelegile cu nuiua, și nelegiuirile cu lovituri; dar nu-Mi voi îndepărta deloc bunătatea de la ei, și nu-Mi voi face credințioșia de minciună; nu-Mi voi călca legământul, și nu voi schimba ce a ieșit de pe buzele mele. Am jurat odată pe sfințenia Mea: să mint Eu oare față de David? Sămânța lui va dăinui în veci; scaunul lui de domnie va fi înaintea Mea ca soarele” (Ps. 89:3-4, 26-36).

Există două aspecte demne de remarcat cu privire la explicația psalmistului despre legământul davidic. În primul rând, psalmistul repetă temele care apar în făgăduința lui Dumnezeu către

David: moștenitorul său, împărăția sa, stăpânirea sa asupra popoarelor și statutul său de fiu al lui Dumnezeu. El subsumează această listă prin jurământul sau legământul Său. În al doilea rând, psalmistul descrie acest legământ în termeni diferiți de legământul mozaic. Așa cum am menționat mai devreme (și cum voi explica în cele ce urmează), legământul mozaic poate fi încălcat. Legământul davidic nu este expus la încălcare. Chiar dacă copiii moștenitorului davidic nu ascultă de Dumnezeu, nu păzesc poruncile Lui și sunt pedepsiți de Dumnezeu, El nu va îndepărta „dragostea statornică” sau „dragostea legământului” (ebr. *hesed*) de la copiii lui David. Dumnezeu spune explicit că nu va încălca legământul Său. De aceea, ca o administrare a legământului harului de tipul făgăduinței, legământul davidic este indestructibil.

Noul legământ

Cu dărâmăturile Templului și ale Ierusalimului întinse peste tot, Ieremia a plâns pentru judecata lui Dumnezeu asupra poporului Său, dar a oferit totuși un mesaj de speranță: „Iată, vin zile, zice Domnul, când voi face cu casa lui Israel și cu

casa lui Iuda un legământ nou. Nu ca legământul pe care l-am încheiat cu părinții lor, în ziua când i-am apucat de mână, să-i scot din țara Egiptului, legământ pe care l-au călcat, măcar că aveam drepturi de soț asupra lor, zice Domnul” (Ier. 31:31-32). Ieremia afirmă clar că Israel a încălcat legământul mozaic. Chiar dacă legământul mozaic a fost o administrare a legământului harului, rolul lui a fost temporar. Noul legământ a întruchipat în cele din urmă măsura deplină a harului lui Dumnezeu în mântuire. De fapt, autorul cărții Evrei scrie despre legământul mozaic (primul) și despre noul legământ (al doilea): „În adevăr, dacă legământul dintâi ar fi fost fără cusur, n-ar mai fi fost vorba să fie înlocuit cu un al doilea” (Evrei 8:7). Dar nu ar trebui să credem că noul legământ este o administrare complet *de novo* și fără precedent a legământului harului.

Moise a vorbit despre noul legământ cu mult timp înainte ca Ieremia să profețească despre el. Dumnezeu le-a poruncit mai întâi oamenilor să-și taie împrejur inimile: „Să vă tăiați dar inima împrejur, și să nu vă mai înțepeniți gâtul” (Deut. 10:16).

Dar El știa că ei erau incapabili de acest lucru pentru că erau înrobiți de păcat. Așa că Dumnezeu le-a promis evreilor că avea să facă pentru ei ceea ce ei nu puteau face pentru ei înșiși. Când Israel avea să fie alungat din țară pentru că a încălcat legământul mozaic și avea să fie împrăștiat printre neamuri, Dumnezeu avea să-și aducă înapoi poporul: „Domnul, Dumnezeul tău, îți va tăia împrejur inima ta și inima seminței tale, și Îl vei iubi pe Domnul Dumnezeul tău, din toată inima ta și din tot sufletul tău, ca să trăiești” (Deut. 30:6). Moise vorbește despre o inimă tăiată împrejur, iar Ieremia despre faptul că Dumnezeu a scris legea Sa în inimile copiilor Săi: „Ci iată legământul, pe care-l voi face cu casa lui Israel, după zilele acelea, zice Domnul: Voi pune Legea Mea înlăuntrul lor, o voi scrie în inima lor; și Eu voi fi Dumnezeul lor, iar ei vor fi poporul Meu” (Ier. 31:33). Atât Moise cât și Ieremia vorbesc despre același lucru – noul legământ, administrarea finală a legământului harului.

Diferitele legăminte biblice converg în descrierea noului legământ făcută de profetul Ezechiel. Am pus între paranteze diferitele legăminte la care

Ezechiel se referă:

Și să le spui: „Așa vorbește Domnul, Dumnezeu: ,Iată, îi voi lua pe copiii lui Israel din mijlocul neamurilor la care s-au dus, îi voi strânge din toate părțile, și-i voi aduce înapoi în țara lor [legământul mozaic]. Voi face din ei un singur neam în țară, pe munții lui Israel; toți vor avea un singur împărat, și nu vor mai fi două neamuri, nici nu vor mai fi împărțiți în două împărății [legământul davidic]. Nici nu se vor mai spurca, prin idoliilor lor, cu urâciunile lor, și cu toate fărădelegile lor. Îi voi scoate din toate abaterile cu care au păcătuit, și-i voi curăți; ei vor fi poporul Meu, și Eu voi fi Dumnezeul lor.

Robul Meu David va fi împărat peste ei, și toți vor avea un singur păstor [legământul davidic]. Vor urma poruncile Mele, vor păzi legile Mele și le vor împlini [legământul mozaic]. Vor locui iarăși în țara, pe care i-am dat-o robului Meu Iacov, și pe care au locuit-o și părinții voștri [legământul avramic]. Da, vor locui în ea, ei, copiii lor, și copiii copiilor lor, pe vecie, și Robul Meu

David va fi voivodul lor în veci [legământul davidic]. Voi încheia cu ei un legământ de pace, care va fi un legământ vecinic cu ei [legământul nou]; îi voi sădi și-i voi înmulți, și voi pune locașul Meu cel sfânt în mijlocul lor pentru totdeauna [legământul avraamic]. Locuința Mea va fi între ei; Eu voi fi Dumnezeul lor, și ei vor fi poporul Meu. Și neamurile vor ști că Eu sunt Domnul, care sfințește pe Israel, când Locașul Meu cel sfânt va fi pentru totdeauna în mijlocul lor” (Ezec. 37:21-28).

Profetul face aluzie la diferitele legăminte care culminează cu noul legământ, dar toate converg în același timp – legământul avraamic, cel mozaic, cel davidic și cel nou. Ele sunt unul și același legământ în esența lor evanghelică, chiar dacă diferă în caracteristicile lor exterioare.

Isus este Sămânța femeii, Sămânța lui Avraam, Isaac și Iacov, Sămânța lui David, și suma și substanța noului legământ. Acesta este motivul pentru care oricine crede în Isus este părtaș la aceste trei legăminte: „Toți care ați fost botezați pentru

Hristos, v-ați îmbrăcat cu Hristos. Nu mai este nici iudeu, nici grec; nu mai este nici rob, nici slobod; nu mai este nici parte bărbătească, nici parte femeiască, fiindcă toți sunteți una în Hristos Isus. Și dacă sunteți ai lui Hristos, sunteți ‚sămânța’ lui Avraam, moștenitori prin făgăduință” (Gal. 3:27-29). Dacă ești al lui Hristos, atunci ești un moștenitor davidic și un copil al Împăratului; dacă ești al lui Hristos, atunci ești fiul lui Avraam, moștenitor al făgăduinței; și dacă ești al lui Hristos, atunci ești un beneficiar al noului legământ imposibil de frânt.

DECLARAȚIA DOCTRINEI

Există doi factori necesari pentru înțelegerea doctrinei legământului harului: (1) Isus este ultimul Adam, iar lucrarea Sa este singura cale spre mântuire, și (2) numai prin credința în Hristos poate cineva să fie părtăș la legământul harului.

Isus ca ultimul Adam

Odată ce Adam a căzut în păcat, el s-a descalificat pe sine și pe urmașii săi de la a putea îndeplini cerințele legământului faptelor. Dumnezeu nu a

rescris chemarea lui Adam, ci L-a trimis pe Unul care să o împlinească cu credincioșie – și anume pe Isus, ultimul Adam. Apostolul Pavel arată acest lucru în mai multe locuri în care îi pune pe Adam și pe Isus unul lângă altul, astfel încât să putem vedea că ei sunt cei doi capi ai legământului (sau capi federali): „Căci, după cum prin neascultarea unui singur om cei mulți au fost făcuți păcătoși, tot așa prin ascultarea unui singur om cei mulți vor fi făcuți neprihăniți” (Rom. 5:19, tr. aut.). Acțiunile reprezentative ale lui Adam și Isus determină destinațiile celor pe care îi reprezintă.

Pavel face același lucru în explicația sa despre înviere: „Căci dacă moartea a venit prin om, tot prin om a venit și învierea morților. Și după cum toți mor în Adam, tot așa, toți vor învia în Hristos” (1 Cor. 15:21-22). Toți cei care sunt uniți prin legământ cu Adam mor, și toți cei care sunt uniți prin legământ cu Isus trăiesc. Pavel explică acest aspect cu mai multe detalii ulterior, în 1 Corinteni 15:

De aceea este scris: „Omul dintâi Adam a fost făcut un suflet viu”; ultimul Adam a fost făcut un Duh dătător de viață. Dar întâi

vine nu ce este spiritual, ci ce este firesc; ce este spiritual, vine pe urmă. Omul dintâi este din pământ, om din țărână; omul al doilea este din Cer. Cum este cel din țărână, așa sunt și cei pământești; cum este Cel din Cer, așa sunt și cei cerești. Și după cum am purtat chipul celui din țărână, tot așa vom purta și chipul Celui din Cer” (1 Cor. 15:45-49, tr. aut.).

Pavel citează Geneza 2:7, care se referă la crearea lui Adam de către Dumnezeu, pentru a arăta că Adam a devenit un izvor de viață, dar el produce doar urmași firești. Având în vedere căderea și trimiterea sa în țărâna pământului, Adam poate produce doar copii care se întorc în țărână. Prin contrast, Isus, ultimul Adam, este din Cer și este spiritual – caracterizat de Duhul – și cei care sunt uniți cu El în legământ vor avea parte de chipul Său firesc. Ca ultimul Adam, Isus a ascultat perfect, personal și definitiv de Tatăl Său ceresc și, prin urmare, a devenit un Duh dător de viață – El dezlănțuie lucrarea Duhului, care vine să strângă mîreasa lui Hristos, biserica, ultima Eva.

Biblia Îl prezintă pe Isus ca fiind ultimul

Adam, Fiul ascultător, care este în contrast cu fiii neascultători ai lui Dumnezeu, Adam și Israel. Amintiți-vă că Adam a fost fiul lui Dumnezeu (Luca 3:38; cf. Gen. 5:1-4), și totuși a căutat să își asume egalitatea cu Dumnezeu luând și mâncând din fructul interzis. Cu toate acestea, Isus, care nu socotea egalitatea cu Dumnezeu un lucru de apucat, a venit ca Om, S-a smerit și a ascultat până la moarte, și încă moarte de cruce (Fil. 2:5-11). La fel, Israel a fost fiul lui Dumnezeu (Exod 4:22; Osea 11:1), dar Israel a fost încăpățânat și neascultător. Duhul L-a dus pe Israel în pustie, unde poporul a fost neascultător din cauza presupusei lipse de hrană; dar când Duhul L-a dus pe Isus în pustie și când El a fost ispitit de Satana de trei ori, Hristos a fost ascultător și credincios. Așa cum scria odinioară Ambrozie din Milano, un părinte ale bisericii, în expunerea sa la Evanghelia după Luca, „este potrivit să fie consemnat că primul Adam a fost alungat din Paradis în pustie, ca să puteți observa cum al doilea Adam S-a întors din pustie în Paradis”. Ambrozie insistă spunând că „Adam a adus moartea prin pom, dar Hristos a

adus viață prin pom”.¹ Isus inaugurează noua creație pe care Adam ar fi trebuit să o inaugureze. În timp ce Adam a eșuat în legământul faptelor, Isus reușește ca, prin legământul harului, să le aducă mântuire celor care se încred în El. Ca să folosesc expresia poetului John Donne din secolul al XVI-lea,

Noi credem că Paradisul și Calvarul,
Crucea lui Hristos și pomul lui Adam, stăteau într-un singur loc;
Uite-te, Doamne, și găsește-i pe amândoi în mine;
În timp ce sudoarea primului Adam îmi înconjoară fața,
Fie ca sufletul meu să primească sângele ultimului Adam.

Noi nu putem înțelege legământul harului dacă nu înțelegem mai întâi legământul faptelor. Tot astfel, nu putem înțelege lucrarea ultimului Adam dacă nu înțelegem lucrarea primului Adam. Dar cum beneficiem de pe urma lucrării ultimului Adam și cum avem acces la ea?

¹ Adică fiind răstignit pe lemn, n.tr.

Cum devenim părtași legământului harului

Legământul faptelor se baza pe supunerea perfectă, personală și perpetuă a lui Adam pentru a-și asigura viața veșnică. Acesta este motivul pentru care teologii l-au denumit legământul *faptelor*, pentru că s-a bazat pe ascultarea lui Adam. În schimb, în legământul harului, Hristos preia lucrarea eșuată a primului Adam și aduce propria Sa ascultare perfectă, personală și perpetuă, pentru a asigura mântuirea poporului Său. Amintiți-vă că, ca parte a legământului mântuirii, Tatăl L-a rânduit pe Fiul Său ca Garant al legământului (Evrei 7:22), Cel care avea să fie responsabil pentru toate obligațiile legale ale legământului. În acest caz, Hristos a adus ascultarea Sa de lege pentru a asigura viața veșnică pentru cei care sunt în legământ cu El. Hristos a împlinit fiecare iotă și literă a legii pentru cei care se încred în El. Teologii numesc acest aspect al lucrării lui Hristos *ascultarea Sa activă*. Dumnezeu le-a imputat (sau le-a pus în cont) tuturor ființelor omenеști păcatul lui Adam (Rom. 5:12-21), iar noi suntem, de asemenea, responsabili pentru

propriile păcate personale. Hristos a venit și să plătească pedeapsa pentru legea încălcată – legământul încălcat al faptelor și toate păcatele noastre personale săvârșite împotriva legii lui Dumnezeu. Teologii numesc aceasta *ascultarea pasivă* a lui Hristos. Termenul *pasiv* provine din cuvântul latin *passio*, care are sensul de „suferință”. Mai mult, Hristos oferă ascultarea Sa pasivă pe tot parcursul vieții Sale, pentru că, de la concepere până în mormânt, El a suferit pentru poporul Său.

Punerea temeliei și a fundamentului legământului harului pe lucrarea completă a lui Hristos (în ascultarea Sa activă și pasivă) este vitală pentru a înțelege natura mântuirii noastre. Legământul faptelor cere ascultare, în timp ce legământul harului cere credință în Hristos, excluzând faptele noastre bune pentru mântuire. Cu alte cuvinte, în îndreptățirea noastră, legea și Evanghelia stau în antiteză. Pavel arată clar acest lucru: „Pentru că noi credem că omul este socotit neprihănit prin credință, fără faptele Legii” (Rom. 3:28). Când Pavel explică natura doctrinei îndreptățirii, el citează Geneza 15:6:

„Căci ce zice Scriptura? „Avraam l-a crezut pe Dumnezeu, și aceasta i s-a socotit ca neprihănire” (Rom. 4:3). Dacă Adam ar fi fost ascultător, Dumnezeu l-ar fi declarat neprihănit (în conformitate cu poruncile și legea lui Dumnezeu) prin ascultarea sa. Dar acum, în legământul harului, Dumnezeu ne declară neprihăniți pe baza lucrării încheiate a lui Hristos: „Însă celui ce lucrează, plata cuvenită lui i se socotește nu ca un har, ci ca ceva datorat; pe când celui ce nu lucrează, ci crede în Cel ce îl socotește pe păcătos neprihănit, credința pe care o are el îi este socotită ca neprihănire” (Rom. 4:4-5). Noi suntem făcuți părtași legământului harului prin darul credinței, iar această credință este mâna goală dată de Dumnezeu, care se întinde și apucă lucrarea completă a lui Hristos. Acest lucru se regăsește în cuvintele celebrului imn „Rock of Ages” [Stânca veacurilor] de Augustus Toplady:

Nu truda mâinilor mele
Poate împlini cerințele legii Tale;
Ar putea zelul meu să nu scadă,
Ar putea lacrimile mele să curgă neîncetat,
Dar neputând ispăși păcatul;

Astfel că Tu și doar Tu trebuie să măntuiești.

Cu nimic în mâini eu vin,
Doar de crucea Ta mă țin;
Gol, eu vin la Tine să mă îmbraci;
Neajutorat, de la Tine cer harul;
Întinat, alerg la Izvor;
Spală-mă, Mântuitorule, căci altfel mor.

În timp ce noi ne apucăm pe Hristos și de legământul harului doar prin har, numai prin credință și doar în Hristos, asta nu înseamnă că cei răscumparați sunt lipsiți de faptele bune.

Întorcându-ne înapoi până la legământul avramic, vedem că Dumnezeu a revelat vizibil că El și numai El va îndeplini cerințele și va suferi pedepsele legământului, atunci când L-a adormit pe Avraam și a trecut singur printre animalele despicate (Gen. 15:12-17). Dar Dumnezeu l-a chemat pe Avraam la sfințenie: „Eu sunt Dumnezeul Cel atotputernic. Umblă înaintea Mea, și fii fără prihană” (Gen. 17:1). Pavel surprinde cele două părți ale beneficiilor legământului harului: „Căci prin

har ați fost mântuiți, prin credință. Și aceasta nu vine de la voi; ci este darul lui Dumnezeu. Nu prin fapte, ca să nu se laude nimeni. Căci noi suntem lucrarea Lui, și am fost zidiți în Hristos Isus pentru faptele bune, pe care le-a pregătit Dumnezeu mai dinainte, ca să umblăm în ele” (Efes. 2:8-10). Dumnezeu ia în mod clar inițiativa și mântuiește păcătoșii prin darul credinței, iar mântuirea lor nu depinde în niciun fel de faptele lor bune. În legământul harului, ascultarea și suferința lui Isus sunt singura temelie a mântuirii. În același timp, însă, Dumnezeu pregătește și faptele bune mai dinainte, astfel încât păcătoșii mântuiți să umble în ele. Cu alte cuvinte, în legământul faptelor, Adam trebuie să asigure viața veșnică prin propria sa ascultare. În legământul harului, Hristos obține viața veșnică pentru poporul Său prin ascultarea și suferința Sa. Noi nu producem fapte bune pentru a fi mântuiți, ci mai degrabă, facem fapte bune pentru că suntem mântuiți.

Pavel clarifică acest lucru când scrie: „Dar acum, am fost izbăviți de Lege, și suntem morți față de Legea aceasta, care ne ținea robi, *pentru ca să Îi slujim lui Dumnezeu într-un dub nou, iar nu*

după vechea slovă” (Rom. 7:6, subl.). Eliberarea noastră de lege vine din îndreptățirea noastră prin credința în Hristos, care ne face în stare să trăim în practică sfințirea noastră și să facem faptele bune pregătite pentru noi.

CONCLUZIE

Ca și în cazul legământului răscumpărării și al faptelor, dragostea se află în cele din urmă în centrul legământului harului. Dacă luăm exemplul din Deuteronom, vedem că dragostea se află în centrul cartei legământului cu Israel: „Ascultă, Israele! Domnul, Dumnezeul nostru, este singurul Domn. Să-L iubești pe Domnul, Dumnezeul tău, cu toată inima ta, cu tot sufletul tău și cu toată puterea ta” (Deut. 6:4-5). Ioan nu apelează niciodată la cuvântul *legământ* în epistolele sale, dar scrie despre esența legământului harului atunci când cheamă biserica la dragoste:

Preaiubiților, să ne iubim unii pe alții; căci dragostea este de la Dumnezeu. Și oricine iubește, este născut din Dumnezeu, și Îl cunoaște pe Dumnezeu. Cine nu iubește, n-a cunoscut pe Dumnezeu; pentru că Dumnezeu

este dragoste. Dragostea lui Dumnezeu față de noi s-a arătat prin faptul că Dumnezeu L-a trimis în lume pe singurul Său Fiu, ca noi să trăim prin El. Și dragostea stă nu în faptul că noi L-am iubit pe Dumnezeu, ci în faptul că El ne-a iubit pe noi, și L-a trimis pe Fiul Său ca jertfă de ispășire pentru păcatele noastre. Preaiubiților, dacă astfel ne-a iubit Dumnezeu pe noi, trebuie să ne iubim și noi unii pe alții (1 Ioan 4:7-11).

În legământul harului, Dumnezeu Își revarsă dragostea în Hristos prin Duhul, iar dragostea Sa ne face în stare să-L iubim pe El și unii pe alții. Numai prin lucrarea ultimului Adam putem intra din nou în prezența Dumnezeului nostru Triunic – și totuși accesul nu vine prin ascultarea noastră, ci numai prin har, numai prin credință și numai în Hristos.

ÎNTREBĂRI RECAPITULATIVE

1. Când revelează Dumnezeu pentru prima dată legământul harului?
2. Enumeră principalele legăminte biblice care revelează legământul harului în istoria răscumpărării.

3. Cum funcționează legământul lui Noe în cadrul legământului harului?

4. Care este legătura dintre legămintele avraamic, mozaic, davidic și noul legământ?

5. Cum sunt credincioșii din Noul Testament fii ai lui Avraam?

6. Cum îndeplinește Isus lucrarea abandonată a lui Adam?

7. Ce este ascultarea activă a lui Hristos?

8. Ce este ascultarea pasivă a lui Hristos?

9. Cum devenim părtași la legământul harului?

10. Care este singurul temei al legământului harului?

11. Credincioșii fac fapte bune pentru a fi mântuiți sau pentru că sunt mântuiți? Explică răspunsul.

12. În ce fel vorbește legământul harului despre dragoste?

Capitolul 5

SEMNELE ÎN LEGĂMÂNT

Ceea ce Cuvântul lui Dumnezeu este pentru urechile noastre, semnele Sale în legământ sunt pentru celelalte simțuri ale noastre: vederea, atingerea, mirosul și gustul. Uneori ne concentrăm atât de mult pe Cuvântul lui Dumnezeu, încât mulți credincioși dau impresia că credința creștină este un exercițiu pur intelectual – că ea presupune adevăruri de crezut și afirmații de cunoscut. Dumnezeu îi poruncește poporului Său să-L iubească din toată inima, aceasta fiind o manieră tipic ebraică de a se referi la minte (Deut. 6:4-6). Astfel, Isus redă ce se spune în Deuteronom 6:5: „Să-L iubești pe Domnul, Dumnezeul tău, cu toată inima ta, cu tot sufletul tău și cu toată puterea ta” (Matei 22:37). Dumnezeu instituie legămintele Sale prin cuvinte rostite, făcând înțelegeri cu poporul Său. Cu toate acestea, Dumnezeu Se descoperă deopotrivă în cuvinte, și în fapte. Așa cum am menționat

în capitolul 1, Dumnezeu vorbește, acționează și apoi vorbește din nou. Dumnezeu este propriul Său interpret. Dumnezeu a spus: „Să fie lumină”; El a creat lumina și a văzut că lumina era bună (Gen. 1:3-4).

În toate legămintele lui Dumnezeu, El dă semne care le însoțesc, un fel de „întruchipare”, dacă vreți, a Cuvântului Său în legământ. Prin urmare, acest capitol analizează pe rând diferitele semne ale legămintelor lui Dumnezeu, apoi discută specific tranziția de la semnele din Vechiul Testament la cele din Noul Testament, trecerea de la circumcizia caracteristică legământului avraamic la botezul din noul legământ, pentru a vedea felul cum Dumnezeu îmbracă răscumpărarea prin Hristos în doctrina legămintelor.

Aceasta pregătește scena pentru capitolul următor, unde vom discuta despre legăminte și doctrina bisericii. Capitolul de față se încheie cu o declarație sumară despre natura semnelor lui Dumnezeu în legământ, pentru a ne aminti de importanța lor pentru viața creștină.

CUVINTELE VIZIBILE ALE LEGĂMÂNTULUI LUI DUMNEZEU

De-a lungul istoriei pre-răscumpărătoare (înainte de căderea lui Adam) și răscumpărătoare, există manifestări fizice care însoțesc cuvintele din legământ date de Dumnezeu. El dă semne însoțitoare pentru că El vorbește și acționează, dar și pentru că revelația Sa se adresează întregii noastre ființe, sufletului și trupului, adică tuturor simțurilor noastre. Dumnezeu le predică urechilor noastre, dar și vederii, gustului, atingerii și mirosului nostru. În matricea semnelor legământului lui Dumnezeu, afirmații precum „gustați și vedeți ce bun este Domnul!” (Ps. 34:8), capătă un sens cu totul nou. Apostolul Ioan a subliniat natura fizică a întrupării când a scris: „Ce era de la început, ce am auzit, ce am văzut cu ochii noștri, ce am privit și ce am pipăit cu mâinile noastre, cu privire la Cuvântul vieții, pentru că viața a fost arătată, și noi am văzut-o” (1 Ioan 1:1-2). Hristos S-a înălțat, așa că nu putem atinge mâinile Mântuitorului nostru, dar putem atinge prezența Sa sacramentală atunci când ținem în mâini pâinea Cinei Domnului. Asceții (cei

care au încercat să caute sfințirea negând orice formă de plăcere fizică) au fost cei care au spus: „Nu lua, nu gusta, nu atinge cutare lucru!” (Col. 2:21), dar tocmai prin semnele legământului, Dumnezeu Își invită poporul să folosească toate simțurile în părtășia cu El în legământ.

Pomul cunoștinței și pomul vieții

Primele două semne pe care Dumnezeu i le-a dat lui Adam, chiar înainte de cădere, au fost Pomul Cunoștinței Binelui și Răului și Pomul Vieții. Pomul Cunoștinței a fost o manifestare vizibilă a legii Sale. Amintiți-vă asemănările dintre descrierea legii lui Dumnezeu, care dă înțelepciunea, „înțelepciune celui neștiutor” și „luminează ochii” (Ps. 19:7-8). Psalmistul repetă chiar ideile pe care Eva le-a găsit atrăgătoare atunci când a meditat la Pomul Cunoștinței: „Femeia a văzut că pomul era bun de mâncat și plăcut de privit, și că pomul era de dorit ca să deschidă cuiva mintea” (Gen. 3:6). Dumnezeu a pus un semn tangibil al legii legământului Său în mijlocul grădinii, dar a plantat și un semn al făgăduinței legământului Său: Pomul Vie-

ții. Pomul Vieții a fost un semn vizibil legat de făgăduința lui Dumnezeu de viață veșnică, motiv pentru care Dumnezeu i-a alungat pe Adam și Eva din grădină după ce ei au păcătuit, ca nu cumva Adam „să-și întindă mâna, să ia și din pomul vieții, să mănânce din el, și să trăiască în veci” (v. 22). Solomon face apel la ideea Pomului Vieții de mai multe ori în cartea Proverbe (Prov. 3:18; 11:30; 13:12; 15:4), dar ea re apare în legătură cu viața veșnică în cartea Apocalipsa. Pomul apare în ultimul capitol al Bibliei, unde Ioan vede noul Ierusalim și vede că, de o parte și de alta a râului care trece prin oraș, Pomul Vieții crește „rodind douăsprezece feluri de rod, și dând rod în fiecare lună; și frunzele pomului slujesc la vindecarea neamurilor” (Apoc. 22:2). Numai cei care se încred în Hristos spre mântuire „au drept la pomul vieții” (v. 14; cf. v. 19).

Curcubeul

Dumnezeu a făcut legământul harului cu Adam și Eva după cădere, când a făgăduit că Sămânța femeii urma să zdrobească capul șarpelui (Gen. 3:15). Dar Dumnezeu nu a instituit imediat un semn al legământului; acel prim semn a venit în

urma relației lui Dumnezeu cu Noe (Gen. 6-9). Când Dumnezeu a instituit legământul Său cu Noe, El a desemnat curcubeul ca semn al acestuia:

„Curcubeul Meu, pe care l-am așezat în nor, el va sluji ca semn al legământului dintre Mine și Pământ. Când voi strânge nori deasupra pământului, curcubeul se va arăta în nor; și Eu Îmi voi aduce aminte de legământul dintre Mine și voi și dintre toate viețuitoarele de orice trup; și apele nu se vor mai face un potop, ca să nimicească orice făptură. Curcubeul va fi în nor; și Eu Mă voi uita la el, ca să-Mi aduc aminte de legământul cel veșnic dintre Dumnezeu și toate viețuitoarele de orice trup de pe Pământ”. Și Dumnezeu i-a zis lui Noe: „Acesta este semnul legământului pe care l-am făcut între Mine și orice făptură de pe Pământ” (Gen 9:13-17).

Amintiți-vă că, deși legământul noahic face parte din legământul harului, el funcționează ca mijloc al lui Dumnezeu de a ocroti întreaga creație. Astfel, Dumnezeu îi dă acest semn de legământ întregii creații, el fiind vizibil pentru oricine vede un

curcubeu pe cer și slujind ca o amintire permanentă că Dumnezeu nu va mai distruge niciodată Pământul printr-un potop. Curcubeul re apare la sfârșitul Bibliei în cartea Apocalipsa, când Ioan vede tronul lui Dumnezeu: „Cel ce ședea pe el, avea înfățișarea unei pietre de iaspis și de sardiu; și scaunul de domnie era înconjurat cu un curcubeu ca o piatră de smarald la vedere” (Apoc. 4:3). Ioan vede curcubeul în jurul scaunului de domnie al lui Dumnezeu. Această imagine transmite ideea că Dumnezeu este Războinicul divin, dar că El Și-a întins arcul peste tronul Său atât ca o reamintire a faptului că El a judecat Pământul, cât și ca o comemorare a îndurării Sale în legământul dat întregii creații.

Circumcizia

Când Dumnezeu a instituit legământul Său cu Avraam, El i-a dat semnul circumciziei (Gen. 17). Spre deosebire de curcubeu, pe care Dumnezeu l-a dat întregii creații, El i-a dat semnul circumciziei exclusiv lui Avraam și urmașilor săi. Mai multe despre semnificația și natura circumciziei vor fi spuse ulterior.

Sabatul

Când Dumnezeu a instituit legământul Său cu Israel, El le-a dat semnul Sabatului: „Să nu care cumva să nu țineți sabatele Mele, căci acesta va fi între Mine și voi, și urmașii voștri, un semn după care se va cunoaște că Eu sunt Domnul, care vă sfințesc” (Exod 31:13). Cum poate o perioadă de timp să fie un semn al legământului? Timpului pare să-i lipsească natura fizică, lucru caracteristic semnelor, pentru că la timp nu există nimic de văzut, atins, gustat, mirosit sau auzit. Dar dacă există? Sabatul implică de fapt toate simțurile. Ideal vorbind, poporul Israel ar fi trebuit să-și desfășoare munca șase zile pe săptămână, iar apoi, în ziua de Sabat, ei aveau să-și *vadă* compatrioții încetând munca. De ce? Pentru ca ei să se poată închina lui Dumnezeu la Cortul Întâlnirii și mai târziu la Templu. Acolo, la Templu, ei *auzeau* Cuvântul lui Dumnezeu citit și proclamat. Ei *miroseau* carnea arsă a animalelor jertfite și chiar aveau ocazia să le *atingă* și să *le guste*. Întreaga zi de Sabat trebuia să fie o mărturie senzorială holistică a faptului că făgăduințele lui Dumnezeu în legământ lucrau în mijlocul

Israelului. În schimb, profetul Ezechiel a acuzat poporul de infidelitate față de legământ:

Le-am dat legile Mele și le-am făcut cunoscut poruncile Mele, pe care trebuie să le împlinească omul, ca să trăiască prin ele. Le-am dat și Sabatele Mele, să fie ca un semn între Mine și ei, pentru ca să știe că Eu sunt Domnul, care-i sfințesc. Dar casa lui Israel s-a răzvrătit împotriva Mea în pustie. N-au urmat legile Mele, ci au lepădat poruncile Mele, pe care trebuie să le împlinească omul, ca să trăiască prin ele, și Mi-au pângărit peste măsură de mult Sabatele Mele” (Ezec. 20:11-13; vezi și v. 18-24).

În loc să prefigureze odihna veșnică ce urma să vină prin intermediul legământului lui Dumnezeu, Sabatul a devenit o dovadă în judecata în legământ a lui Dumnezeu împotriva poporului Său rătăcitor.

Linia davidică

Deși 2 Samuel 7 nu prezintă niciun semn special care să însoțească făgăduința lui Dumnezeu către David, cum sunt cele asociate legămintelor noahic, avraamic și mozaic, putem spune că întreaga

linie și dinastie davidică funcționează ca semn. Dumnezeu i-a jurat lui David că îl va pune pentru totdeauna pe unul dintre urmașii săi pe tronul său. Când evreii au văzut fiii davidici pe tron, mintea lor trebuia să fie atrasă de făgăduința legământului lui Dumnezeu. Au existat cu siguranță momente în care linia davidică atârna de cel mai subțire fir și chiar părea să se rupă, mai ales în urma distrugerii Templului din anul 586 î.Hr., care a pus capăt liniei regale a lui David. Atalia a preluat tronul lui Israel și a domnit timp de șase ani, încercând chiar să distrugă casa lui Iuda atunci când a organizat atentatul de asasinare a lui Ioas, moștenitorul tronului (2 Cron. 22:10-12). În cele din urmă, poporul s-a răzvrătit împotriva Ataliei și s-a uitat către legământul davidic: „Iată că fiul împăratului va domni, cum a spus Domnul cu privire la fiii lui David” (23:3). După distrugerea Templului, părea că Dumnezeu și-a abandonat legământul cu David, dar profetul Isaia a dat o rază de speranță: „O Odraslă va ieși din tulpina lui Isai, și un Vlăstar va da din rădăcinile lui” (Isaia 11:1). Chiar dacă din pomul liniei regale a lui David mai rămăsese doar

rădăcina, Dumnezeu a fost credincios Cuvântului Său și L-a trimis pe moștenitorul davidic făgăduit, adică Isus Hristos.

Botezul și Cina Domnului

Când Hristos a inaugurat noul legământ, sacramentele Vechiului Testament (circumcizia, Sabatul și linia davidică) și-au găsit sfârșitul și împlinirea în El. Deoarece Hristos era acel „Amin” al făgăduințelor lui Dumnezeu în legământ, nu mai era nevoie de semnele vechi ale legământului. Hristos, însă, a instituit două noi sacramente pentru a servi ca semne ale noului legământ: Cina Domnului și botezul. Isus a instituit Cina ca masă în legământ din Noul Testament, la fel cum crucea înlocuiește exodul ca eveniment culminant al istoriei răscum-părătoare: „Apoi a luat pâine; și, după ce l-a mulțumit lui Dumnezeu, a frânt-o și le-a dat-o zicând: ‚Acesta este trupul Meu, care se dă pentru voi; să faceți lucrul acesta spre pomenirea Mea’. Tot astfel, după ce au mâncat, a luat paharul și li l-a dat, zicând: ‚Acest pahar este legământul cel nou, făcut în sângele Meu, care se varsă pentru voi’” (Luca

22:19-20). Isus a instituit botezul ca semn al noului legământ când a dat Marea Trimitere: „Toată puterea Mi-a fost dată în Cer și pe Pământ. Duceți-vă și faceți ucenici din toate neamurile, botezându-i în Numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh. Și învățați-i să păzească tot ce v-am poruncit” (Matei 28:18-20).

DE LA CIRCUMCIZIE LA BOTEZ

Când analizăm diferitele semne ale legămintelor lui Dumnezeu, ne confruntăm cu o întrebare. Dacă legământul harului se extinde de la Geneza 3:15 până la sfârșitul cărții Apocalipsa, de la Vechiul Testament la Noul Testament, de ce se schimbă semnele? De ce semnele circumciziei, Sabatului și liniei davidice se schimbă în botezul și Cina Domnului? Observați că semnul legământului noahic nu se schimbă și nici nu expiră, deoarece acest legământ funcționează ca o platformă a harului comun, pe care se desfășoară legămintele succesive, de la Avraam până la noul legământ. Astfel, când vedem un curcubeu după ploaie, ne putem aminti de făgăduința legământului lui Dumnezeu

față de Noe și de credincioșia statornică a lui Dumnezeu față de Cuvântul Său. Tot astfel, Isus este întruchiparea supremă a legământului davidic și, prin urmare, prezența Sa continuă să anunțe credincioșia lui Dumnezeu.

Așadar, de ce încetează circumcizia și Sabatul, și fac loc botezului și Cinei Domnului? Răspunsul pe larg la această întrebare este că semnele au făcut loc realității, adică lui Hristos. Pavel explică acest lucru: „Nimeni dar să nu vă judece cu privire la mâncare sau băutură, sau cu privire la o zi de sărbătoare, cu privire la o lună nouă, sau cu privire la o zi de Sabat, care sunt umbra lucrurilor viitoare, dar trupul [esența, lit. ESV] este al lui Hristos” (Col. 2:16-17). Cu alte cuvinte, elementele tipologice (sau schițele brute) ale ritualurilor, sărbătorilor și Sabatului din Vechiul Testament îndreptau privirile înainte către împlinirea lor, care este Isus. Ca să folosesc exprimarea din Mărturisirea Westminster 27.5, „Sacramentele Vechiului Testament, în privința lucrurilor spirituale semnificate și oferite, au fost, ca substanță, aceleași ca și cele din Noul Testament”. Putem urmări revelația lui

Dumnezeu în semnele Sale din legământ atunci când analizăm tranziția de la circumcizie la botez.

De ce circumcizie?

Prima întrebare pe care ne-o putem pune este aceasta: De ce a dat Dumnezeu circumcizia ca semn al legământului cu Avraam? Cel mai simplu răspuns este că circumcizia a fost o formă vizibilă a făgăduinței legământului lui Dumnezeu către Avraam: „Acesta este legământul Meu pe care să-l păziți între Mine și voi, și sămânța ta după tine: tot ce este de parte bărbătească între voi să fie tăiat împrejur. Să vă tăiați împrejur în carnea prepuțului vostru: și acesta să fie semnul legământului dintre Mine și voi” (Gen. 17:10-11). Ca semn al legământului, circumcizia vorbește despre două lucruri: relația ei cu evreul de parte bărbătească la nivel individual, și relația cu făgăduința lui Dumnezeu în legământ.

În primul rând, în ceea ce privește bărbatul israelit, circumcizia trebuia să semnifice o inimă schimbată. Moise i-a poruncit poporului: „Să vă tăiați dar inima împrejur, și să nu vă mai înțepeniți

gâtul” (Deut. 10:16). Contrar afirmațiilor unora, circumcizia nu a fost doar un semn al apartenenței la etnia evreiască, ceea ce îi deosebea pe evrei de neamurile netăiate împrejur. Desigur, circumcizia i-a diferențiat pe evrei de neamuri, dar ea a fost mai mult decât un semn exterior. Circumcizia trebuia să fie un semn al unei inimi regenerate și schimbate. Apostolul Pavel explică aceasta: „Iudeu nu este acela care se arată pe dinafară că este iudeu; și tăiere împrejur nu este aceea care este pe dinafară, în carne. Ci iudeu este acela care este iudeu înăuntru; și tăiere împrejur este aceea a inimii, în duh, nu în slovă; un astfel de iudeu își scoate lauda nu de la oameni, ci de la Dumnezeu” (Rom. 2:28-29). Cum se schimbă inima omului? Poate cineva să-și circumcidă propria inimă? Răspunsul la această întrebare vine împreună cu relația dintre circumcizie și făgăduința legământului lui Dumnezeu.

În al doilea rând, circumcizia face referire la făgăduința lui Dumnezeu în legământ, deoarece era o reamintire a faptului că Dumnezeu Își va ține cuvântul: „Iată legământul Meu, pe care-l fac cu tine: vei fi tatăl multor neamuri. Nu te vei mai numi

Avram; ci numele tău va fi Avraam; căci te fac tatăl multor neamuri” (Gen. 17:4-5). Amintiți-vă că Dumnezeu le-a promis lui Adam și Evei că Sămânța femeii va zdrobi capul șarpelui: „Vrăjmășie voi pune între tine și femeie, între sămânța ta și sămânța ei. El îți va zdrobi capul, și tu Îi vei zdrobi călcâiul” (3:15, tr. aut.). Iar Dumnezeu dezvăluie treptat că Sămânța femeii este Sămânța lui Avraam; astfel, ca o amintire a făgăduinței Sale în legământ și ca un semn vizibil al făgăduinței că El îl va face pe Avraam tatăl multor popoare, El îi poruncește lui Avraam să-și circumcidă organul de reproducere. Legământul avraamic își găsește împlinirea în Hristos, deoarece Isus este Sămânța lui Avraam, așa cum consemnează Matei în genealogia lui Hristos (Matei 1:1-2). Dar în ce fel se leagă circumcizia de Hristos?

Amintiți-vă că toate legămintele lui Dumnezeu se leagă într-un fel de Hristos, iar acest lucru reiese clar în special în ce privește legământul avraamic. Așa cum explică Pavel, „făgăduințele au fost făcute ‚lui Avraam și seminței lui’. Nu zice: ‚Și semințelor’ (ca și cum ar fi vorba de mai multe), ci ca

și cum ar fi vorba numai de una: „Și seminței tale’, adică Hristos” (Gal. 3:16). La o examinare mai atentă, circumcizia revelează și vorbește despre lucrarea lui Hristos. Circumcizia era un ritual sângeros în legământ, iar limbajul specific al circumciziei reflectă chiar actul de a face un legământ. Când Dumnezeu a instituit legământul Său cu Avraam, El l-a pus să taie animalele în două (Gen. 15:10), apoi Dumnezeu l-a adormit pe Avraam și a mers singur între jumătățile animalelor despicate pentru a face un jurământ de auto-condamnare, spunând: „Dacă tu încalci legământul, Eu voi purta blestemul; iar dacă Eu încalc legământul, Eu voi purta blestemul”. Chiar și exprimarea care descrie instituirea unui legământ vorbește literal despre *tăierea* unui legământ (v. 18), limbaj pe care îl folosim și astăzi când „încheiem [sau tăiem] o înțelegere”. Acesta este același limbaj care apare atunci când Dumnezeu îi dă lui Avraam semnul circumciziei în legământ: „Un copil de parte bărbătească netăiat împrejur în carnea prepuțului lui, *să fie nimicit* [tăiat, lit. ESV] *din mijlocul neamului său*: a călcat legământul Meu” (17:14). Fie cineva își taie

prepușul, care este o pecete a neprihănirii care vine prin credință (Rom. 4:11), și se bucură de binecuvântările făgăduinței legământului, fie acea persoană este ea însăși tăiată din legământ. Actul circumciziei este asemănător cu tăierea animalelor în două – o acțiune care revelează blestemul legământului. Mai precis, Dumnezeu a revelat prin Cuvântul și semnul Său că Sămânța femeii, Sămânța lui Avraam, va fi tăiată din poporul Său printr-un ritual sângeros – că El va purta blestemul legământului.

Profeții Isaia și Ieremia vorbesc despre lucrarea lui Mesia de purtare a blestemului. Isaia afirmă: „El a fost luat prin apăsare și judecată; dar cine dintre cei de pe vremea Lui a crezut că El fusese șters de pe Pământul celor vii și lovit de moarte pentru păcatele poporului meu?” (Isaia 53:8). Ieremia spune: „Dar eu eram ca un miel blând pe care-l duci la măcelărie, și nu știam planurile rele, pe care le urzeau ei împotriva mea, zicând: „Să nimicim poporul cu rodul lui, să-l stârpim din Pământul celor vii, ca să nu i se mai pomenească numele” (Ier. 11:19). Liniile brute ale revelației Vechiului Testament îi fac loc revelației întunecate, dar totuși

clare, a lucrării lui Hristos de a purta blestemul. Pavel se bazează pe limbajul tăierii împrejur pentru a caracteriza lucrarea salvifică a lui Hristos: „În El ați fost tăiați împrejur, nu cu o tăiere împrejur făcută de mână, ci cu tăierea împrejur a lui Hristos, în dezbrăcarea de trupul poftelor firii noastre pământești, fiind îngropați împreună cu El, prin botez, și înviați în El și împreună cu El, prin credința în puterea lui Dumnezeu, care L-a înviat din morți” (Col. 2:11-12). Sămânța femeii, a lui Avraam, a lui David, a fost tăiată în sângeroasa Sa circumcizie-răstignire, mijlocul prin care El a purtat blestemul legământului pentru mireasa Lui. Dar interesant este că Pavel leagă botezul de răstignirea lui Hristos. De ce? Răspunsul scurt este că botezul este, de asemenea, un semn al judecății în legământ. Când Iacov și Ioan au cerut să stea la dreapta și la stânga lui Hristos în Împărăție, „Isus le-a răspuns: „Nu știți ce cereți. Puteți voi să beți paharul, pe care am să-l beau Eu, sau să fiți botezați cu botezul cu care am să fiu botezat Eu?” „Putem”, au zis ei. Și Isus le-a răspuns: „Este adevărat că paharul pe care-l voi bea Eu, îl veți bea, și cu botezul cu care voi fi botezat Eu, veți fi botezați””

(Marcu 10:38-39; vezi și Luca 12:50). Isus aplică botezul la răstignirea Sa, la blestemul legământului. Acest lucru ne duce la următoarea întrebare: De ce botezul?

De ce botezul?

De prea multe ori, oamenii explică tranziția de la circumcizie la botez ca o presupusă trecere de la realitățile fizice la cele spirituale – circumcizia este sângeroasă și dureroasă, în timp ce apa vorbește despre adevărurile spirituale. Ei nu reușesc să explice semnificația circumciziei ca regenerare a inimii și că apa este la fel de fizică precum circumcizia, deși lipsită de durere și de vărsare de sânge. De aceea, un răspuns mai bun la întrebarea, „De ce botezul?”, ne parvine din lucrarea lui Ioan Botezătorul la râul Iordan: „Cât despre mine, eu vă botez cu apă, spre pocăință; dar Cel ce vine după mine, este mai puternic decât mine, și eu nu sunt vrednic să-I duc încălțămintele. El vă va boteza cu Duhul Sfânt și cu foc” (Matei 3:11; vezi și Luca 3:16). Hristos avea să boteze cu Duhul și cu foc, ceea ce își găsește împlinirea la Cincizecime: „În zilele de pe urmă, declară Dumnezeu, voi turna Duhul

Meu peste orice făptură... Dumnezeu L-a înviat pe acest Isus, și noi toți suntem martori ai Lui. Și acum, odată ce S-a înălțat prin dreapta lui Dumnezeu, și a primit de la Tatăl făgăduința Duhului Sfânt, a turnat ce vedeți și auziți” (F.A. 2:17, 32-33; cf. Ioel 2:28). Revărsarea Duhului Sfânt la Cincizecime de către Hristos, sau botezul pe care l-a prezis Ioan, este o împlinire a numeroase profetii din Vechiul Testament, cum ar fi cea din Ioel 2:28-32. Dar și profetul Isaia a vorbit despre această făgăduință: „Duhul Domnului Dumnezeu este peste Mine, căci Domnul M-a uns să le aduc vești bune celor nenorociți: El M-a trimis să îi vindec pe cei cu inima zdrobită, să le vestesc robilor slobozenia, și prinșilor de război izbăvirea” (Isaia 61:1; cf. Luca 4:18; F.A. 10:38). Dumnezeu a turnat Duhul peste Hristos la botezul Său, iar apoi Hristos a revărsat la rândul Lui Duhul la Cincizecime. Dar Hristos nu a botezat doar biserica.

Când Hristos a turnat Duhul la Cincizecime, El a botezat întreaga creație. Știm acest lucru datorită felului în care apostolul Petru seamănă potopul din Geneza cu botezul: „[duhurile] Care

fuseseră răzvrătite odinioară, când îndelunga răbdare a lui Dumnezeu era în așteptare, în zilele lui Noe, când se făcea corabia, în care au fost scăpate prin apă un mic număr de suflete, și anume opt. Icoana aceasta închipuitoare vă mântuiește acum pe voi, și anume botezul, care nu este o curățire de întinăciunile trupești, ci mărturia unui cuget curat înaintea lui Dumnezeu, prin învierea lui Isus Hristos” (1 Petru 3:19-21; cf. Gen. 6-9). Potopul global prefigurează botezul. Am putea să ne gândim imediat la botez ca implicând apă, și așa este. Dar mai întâi trebuie să asociem botezul cu revărsarea Duhului, și abia apoi cu apa. Apa botezului indică Duhul revărsat. În acest caz, Hristos revarsă Duhul asupra întregii creații, ca în cazul potopului din Geneza. Petru face aceeași legătură în a doua sa epistolă:

Căci înadins se fac că nu știu că odinioară erau Ceruri și un Pământ scos prin Cuvântul lui Dumnezeu din apă și cu ajutorul apei, și că lumea de atunci a pierit tot prin ele, înecată de apă. Iar Cerurile și Pământul de acum sunt păzite și păstrate, prin același

Cuvânt, pentru focul din ziua de judecată și de pieire a oamenilor nelegiuiți (2 Petru 3:5-7).

Petru compară potopul cu „apă” cu potopul cu „foc”. Aduceți-vă aminte de cuvintele lui Ioan: „Cât despre mine, eu vă botez cu apă, spre pocăință; dar Cel ce vine după mine, este mai puternic decât mine, și eu nu sunt vrednic să-I duc încălțăminte. El vă va boteza cu Duhul Sfânt și cu foc” (Matei 3:11). Potopul de foc care vine este revărsarea Duhului de către Hristos, pe care El a început-o la Cincizecime.

Aceste două pasaje sunt un ecou atât al potopului din Geneza, cât și al textelor profetice ulterioare, cum ar fi viziunea lui Ezechiel despre un șuvoi de apă care iese din scaunul de domnie ceresc și inundă Pământul:

M-a adus înapoi la ușa casei. Și iată că ieșea apă de sub pragul casei, dinspre răsărit; căci fața casei era spre răsărit. Apa se pogora de sub partea dreaptă a casei în spre partea de miazăzi a altarului... Când a înaintat omul acela spre răsărit,... apa îmi venea până la

glezne... apa îmi venea până la genunchi...
apa îmi venea până la șolduri... era un râu pe
care nu-l puteam trece, căci apa era atât de
adâncă, încât trebuia să înot – un râu, care
nu se putea trece... Orice făptură vie, care se
mișcă, va trăi pretutindeni pe unde va curge
râul, și vor fi o mulțime de pești; căci ori pe
unde va ajunge apa aceasta, apele se vor face
sănătoase, și pretutindeni pe unde va ajunge
râul acesta va fi viață (Ezec. 47:1, 3-5, 9).

Imaginea lui Ezechiel provine din combinația
biblică mai largă pe care Dumnezeu o creează prin
apă și Duh. „Peste fața adâncului de ape era întu-
neric”, scrie Moise, „și Duhul lui Dumnezeu Se
mișca pe deasupra apelor” (Gen. 1:2). Isaia a pro-
fețit că Dumnezeu va „turna ape peste pământul
însetat și râuri pe pământul uscat”. Dumnezeu a
făgăduit: „Voi turna Duhul Meu peste sămânța ta,
și binecuvântarea Mea peste odraslele tale” (Isaia
44:3). Dumnezeu a revărsat Duhul asupra lui Isus,
ultimul Adam, la botezul Său, iar Isus i-a spus lui
Nicodim: „Adevărat, adevărat îți spun, că, dacă nu
se naște cineva din apă și din Duh, nu poate să intre

în Împărăția lui Dumnezeu” (Ioan 3:5). Acest lucru ne aduce înapoi, ca la închiderea unui cerc, la revărsarea Duhului de către Hristos la Cincizecime, mijlocul prin care El avea să-Și mântuiască mireasa și să judece lumea necredincioasă.

Asamblarea puzzle-ului

Răspunsul scurt la întrebarea de ce tăierea împrejur îi face loc botezului este acesta: botezul înlocuiește circumcizia pentru că Sămânța femeii a fost tăiată în răstignirea Sa sângeroasă și, în consecință, a dezlănțuit botezul-potop al Duhului asupra întregii creații. Aceste semne ale legământului ne prezintă istoria răscumpărării, a Seminței femeii (și anume, Hristos) care creează Cerurile noi și Pământul cel nou. De aceea, biserica administrează botezul pentru a proclama că Sămânța femeii a venit, a suferit, a murit și a înviat, și că El a botezat acum creația în Duhul:

Dar, când s-a arătat bunătatea lui Dumnezeu, Mântuitorul nostru, și dragostea Lui de oameni, El ne-a mântuit, nu pentru faptele, făcute de noi în neprihănire, ci pentru îndurarea Lui, prin spălarea nașterii din nou și

prin înnoirea făcută de Duhul Sfânt, pe care L-a vărsat din belșug peste noi, prin Isus Hristos, Mântuitorul nostru; pentru ca, odată socotiți neprihăniți prin harul Lui, să ne facem, în nădejde, moștenitori ai vieții veșnice (Tit 3:4-7).

Când Pavel scrie despre „spălarea nașterii din nou”, el se referă la lucrarea Duhului în crearea Cerurilor noi și a Pământului nou. Singurul alt loc în care termenul *palingenesia* apare în Noul Testament este cuvântarea lui Isus despre noua creație: „Adevărat vă spun că, atunci când va sta Fiul omului pe scaunul de domnie al mării Sale, la înnoirea tuturor lucrurilor [*palingenesia*], voi, care M-ați urmat, veți ședea și voi pe douăsprezece scaune de domnie, și veți judeca pe cele douăsprezece seminții ale lui Israel” (Matei 19:28).

Hristos umple lumea cu Duhul, iar din acest potop al Duhului apare noua creație. Când biserica botează adulți sau copii, noi mărturisim că Hristos a turnat Duhul peste toți oamenii, dar mai ales asupra bisericii spre mântuire. Totuși, trebuie să ne amintim că semnele legământului sunt cu

două tăișuri. Petru ne spune că potopul este un element tipologic (prefigurare) al botezului, care este realitatea. Dumnezeu i-a salvat pe Noe și familia lui prin potop, dar tot prin potop a judecat și lumea. Dumnezeu i-a izbăvit pe evrei din Egipt și i-a botezat în Marea Roșie, care a fost izbăvirea lui Israel, dar și judecata asupra lui Faraon și a oștirii lui: „Fraților, nu vreau să nu știți că părinții noștri toți au fost sub nor, toți au trecut prin mare, toți au fost botezați în nor și în mare, pentru Moise; toți au mâncat aceeași mâncare duhovnicească, și toți au băut aceeași băutură duhovnicească” (1 Cor. 10:1-4). Duhul era prezent, lucru indicat de prezența norului (cf. Isaia 63:11; Hag. 2:5). Poporul Israel „a trecut cu toții prin mare” (observați prezența apei și a Duhului), iar Pavel numește trecerea Mării Roșii un botez. Cine a fost botezat? Tot Israelul, inclusiv faraon și oștirea lui. Dar acest botez a eliberat Israelul și l-a judecat pe faraon și oștirea lui.

Merită observat că adulții evrei au experimentat un „botez al credinciosului”, deoarece erau conștienți de ceea ce făcea Dumnezeu, și și-au manifestat credința în Moise, slujitorul lui Dumnezeu, când el

le-a spus să treacă marea. Copiii evrei, chiar și pruncii, au fost și ei botezați, deoarece Dumnezeu a eliberat Israelul ca familii, nu doar ca indivizi. Interesant este că celor care au primit „botezul credinciosului” de la Marea Roșie li s-a interzis accesul în țara făgăduită din cauza idolatriei și a păcatului lor (Num. 14:35; 1 Cor. 10:4-11), dar cei care au primit „botezul pruncilor” de la Marea Roșie au fost cei care au intrat în țara făgăduinței. Acest model întărește făgăduința legământului lui Dumnezeu făcută către Avraam că *El* avea să aducă mântuirea poporului Său și că poporul nu se va mântui pe sine însuși. Dar în prezent, când biserica administrează botezul, noi mărturisim că Dumnezeu mântuiește tineri și bătrâni, dar că, în cele din urmă, El face acest lucru doar prin credința în Isus. Credința în Evanghelia lui Hristos determină dacă cineva primește semnul legământului spre mântuire sau condamnare, dacă apele botezului sunt apele noii creații sau ale judecății.

Odată admiși în comunitatea legământului prin sacramentul botezului, adulții și acei prunci care se maturizează și fac o mărturisire de credință,

vin să ia parte la Cina Domnului, care este un semn al legământului harului. Pâinea simbolizează trupul frânt al lui Hristos și vinul sângelui Său vărsat. La fel ca bătrânii evrei care au fost eliberați prin botezul de la Marea Roșie și apoi au mers pe Sinai să mănânce în prezența lui Dumnezeu fără să fie vătămați (Exod 24), tot așa credincioșii Noului Testament trec prin apa botezului și, uitându-se la Hristos prin credință, mănâncă în prezența Domnului. Ei își deschid gura credinței și se hrănesc cu Hristos, mana din Cer. Cina Domnului anticipează a doua venire a lui Hristos, care îi cheamă pe toți cei botezați să se cerceteze pe ei înșiși și să se asigure că privesc la Hristos numai prin har, doar prin credință. Când sunt unite cu predicarea Cuvântului lui Dumnezeu, semnele botezului și ale Cinei Domnului devin astfel mijloace ale harului, mijloacele prin care Dumnezeu comunică harul Lui mântuitor către poporul Său. Ca să folosesc exprimarea din răspunsul la întrebarea 154 din Catehismul Westminster, „mijloacele exterioare comune prin care Hristos îi transmite bisericii Sale beneficiile lucrării Lui mijlocitoare constau din

toate rânduielile Sale, în special Cuvântul, sacramentele și rugăciunea, toate fiind făcute eficace în cei aleși, spre mântuirea lor”.

CONCLUZIE

Când Dumnezeu face legăminte cu poporul Său, El dă semne însoțitoare. Ceea ce cuvintele Sale sunt pentru urechile noastre, semnele Sale sunt pentru celelalte simțuri ale noastre. Dumnezeu ne vorbește prin Cuvânt, prin apă, pâine și vin. Semnele legământului sunt vitale pentru că ele însoțesc făgăduințele lui Dumnezeu în legământ, proclamând același mesaj. Dar, în timp ce Cuvântul lui Dumnezeu poate fi folosit fără semne, semnele legământului (sau sacramentele) nu pot fi folosite niciodată izolat de Cuvânt. Sacramentele depind întotdeauna de Cuvânt. Numai Cuvântul lui Dumnezeu poate crea un sacrament. Diferitele semne ale legământului harului din Vechiul Testament (circumcizia, Sabatul și linia davidică) le fac loc celor două semne ale legământului din Noul Testament (botezul și Cina Domnului). Cu toate acestea, toate semnele legământului lui Dumnezeu din Vechiul Testament îndreaptă privirile înainte,

spre Hristos, iar semnele Noului Testament indică înapoi spre Hristos. Fără Hristos, semnele nu au sens și sunt lipsite de substanță.

ÎNTREBĂRI RECAPITULATIVE

1. Ce este un semn al legământului?
2. Ce este un sacrament?
3. Care sunt semnele legământului faptelor?
4. Care sunt semnele legământului harului, mai întâi în Vechiul Testament și apoi în Noul Testament?
5. Cum îndreaptă privirea circumcizia spre Hristos?
6. Cum îndreaptă privirea botezul din Noul Testament înapoi către Hristos?
7. De ce botează biserica deopotrivă prunci și adulți?
8. Când instituie Hristos Cina Domnului?
9. Poate un sacrament să fie separat de Cuvântul lui Dumnezeu? De ce da, sau de ce nu?
10. În ce fel mântuiește un sacrament?

Capitolul 6

LEGĂMÂNTUL ȘI BISERICA

Cultura noastră extrem de individualistă prețuiește abilitatea noastră de a adapta lumea noastră după bunul nostru plac. Ne putem abona la servicii online care organizează colecții de lucruri special după personalitatea noastră, cum ar fi haine, cărți și filme. Această tendință a infectat biserica, astfel că oamenii au devenit mai puțin interesați de denominațiile instituționale și au ales în schimb să-și creeze propria teologie. De ce să te limitezi la un meniu fix de opțiuni teologice când poți alege dintr-un ghiveci de credințe și poți crea o teologie adaptată personalității tale individuale? De ce să nu amestecăm unele doctrine din Reformă, cum ar fi perseverența sfinților cu îndreptățirea, dar să lăsăm deoparte doctrina despre biserică? De ce să fi legat de un singur trup bisericesc când poți fi un soi de agent liber și să mergi la diferite biserici care

se potrivesc cel mai bine nevoilor tale? De ce să te alături unei biserici, din moment ce un astfel de angajament te va lega inutil, când poți fi liber să te muți dintr-o biserică în alta? Oricât de răspândite ar fi aceste sentimente și practici, doctrina legământului prezintă ceva cu totul diferit. Da, Dumnezeu mântuiește indivizi, dar noi nu suntem mântuiți ca să rămânem indivizi izolați. Dumnezeu ne mântuiește ca indivizi pentru a ne uni cu trupul lui Hristos, biserica. Un alt mod de a spune acest lucru este că suntem indivizi care au devenit părtași legământului harului. Prin urmare, nu avem o existență singuratică, ci suntem legați indisolubil de biserică. Legământul cuprinde tendoanele și ligamentele care leagă trupul lui Hristos împreună. Acest capitol explorează relația dintre legământ și biserică prin trei teme: citirea Bibliei, mărturisirea credinței și trăirea vieții creștine. Capitolul se încheie cu observații sumare despre legământ și biserică.

CITIREA BIBLIEI

Noi nu ar trebui să citim Biblia ca indivizi izolați, ci ca parte a unei comunități a legământului. Primul exemplu de interpretare individualistă a

Cuvântului lui Dumnezeu vine în interacțiunea șarpelui cu Eva. Șarpele a stârnit-o pe Eva: „Oare a zis Dumnezeu cu adevărat: ‚Să nu mâncați din toți pomii din grădină?’” (Gen. 3:1). Șarpele a răstălmacit Cuvântul lui Dumnezeu pentru propriile scopuri și, într-o lume căzută în păcat, cititorii Cuvântului lui Dumnezeu au continuat pe această cale. În biserica primară, un eretic pe nume Marcion l-a prezentat pe presupusul dumnezeu al mâniei din Vechiul Testament împotriva presupusului dumnezeu al dragostei din Noul Testament. El credea că nu ar trebui să existe nicio legătură între Vechiul și Noul Testament, astfel că a eliminat din Scriptură tot ceea ce nu se potrivea credinței lui. După sute de ani, părintele fondator american Thomas Jefferson și-a creat propria Biblie, din care a eliminat ideile care nu-i plăceau. Cu toate acestea, Dumnezeu le dă Cuvântul Său nu indivizilor, ci comunității legământului, adică biserica. Asta înseamnă că nu există interpretări private ale Scripturii, ci doar înțelegerea care a fost stabilită de biserică de-a lungul veacurilor și care este, în cele din urmă, în concordanță și supusă autorității Cuvântului lui

Dumnezeu, care se interpretează singur. Aduceți-vă aminte că Dumnezeu este propriul Său interpret.

În numeroase aspecte ale Bibliei, Dumnezeu pune Scriptura în comunitatea legământului. Când poporul s-a întors din exil în țara promisă, preoții au citit și au învățat poporul astfel: „Ei citeau deslușit în cartea Legii lui Dumnezeu, și-i arătau înțelesul, ca să-i facă să înțeleagă ce citiseră” (Neem. 8:8). Oamenii au interpretat Cuvântul lui Dumnezeu nu după capriciile lor, ci în conformitate cu propriul Său Cuvânt și cu ajutorul preoților. „Tot poporul s-a strâns ca un singur om pe locul deschis dinaintea porții apelor” (v. 1) pentru a citi și a înțelege Cuvântul. Tot astfel, când famenul etiopian a citit din cartea profetului Isaia, Filip a alergat la el și l-a întrebat: „Înțelegi tu ce citești?” (F.A. 8:30). Famenul a răspuns: „Cum aş putea să înțeleg, dacă nu mă va călăuzi cineva?” (v. 31). Filip l-a ajutat pe famen să înțeleagă ce citea din cartea Isaia, și acolo, cei doi s-au strâns împreună pentru a citi, iar ei au citit Cuvântul lui Dumnezeu nu izolat, ci în comunitate.

În antichitate, citirea Cuvântului lui Dumnezeu în comunitate era mai ușoară, deoarece deținerea unei copii personale a Cuvântului lui Dumnezeu era practic imposibilă. Nu existau cărți, ci doar sulari, așa că o persoană trebuia să vină alături de comunitatea legământului pentru a asculta Cuvântul lui Dumnezeu. De-a lungul secolelor, pe măsură ce tehnologia a evoluat, a fost inventată cartea tipărită în masă, lucru care a adus cu el atât beneficii, cât și provocări. Pentru prima dată în istorie, creștinii puteau ține în mâini un exemplar al Cuvântului lui Dumnezeu și îl puteau păstra în casele lor. Cu toate acestea, portabilitatea și accesibilitatea Cuvântului lui Dumnezeu însemna de acum că cei ce erau creștini nu mai trebuiau să se strângă alături de comunitatea legământului pentru a-l citi. Dar doar pentru că putem citi personal Cuvântul lui Dumnezeu nu înseamnă că ar trebui să îl citim în izolare. Cu siguranță că ar trebui să citim Cuvântul lui Dumnezeu în fiecare zi, căci Dumnezeu i-a poruncit asta poporului Său:

„Și poruncile acestea, pe care ți le dau astăzi, să le ai în inima ta. Să le întipărești în mintea

copiilor tăi, și să vorbești de ele când vei fi acasă, când vei pleca în călătorie, când te vei culca și când te vei scula. Să le legi ca un semn de aducere aminte la mâini, și să-ți fie ca niște fruntarii între ochi. Să le scrii pe ușorii casei tale și pe porțile tale” (Deut. 6:6-9).

Când eu spun că nu ar trebui să citim nicio dată Cuvântul lui Dumnezeu de unii singuri, vreau să spun că nu ar trebui să acționăm ca singurul arbitru în stabilirea sensului Cuvântului lui Dumnezeu. Noi nu citim (adică nu interpretăm) Cuvântul lui Dumnezeu de unii singuri, ci îl citim în comunitate, în lumina celor care au fost înaintea noastră.

Când Hristos S-a înălțat la dreapta Tatălui, El nu a părăsit biserica, ci a turnat Duhul. În ce scop aveau Tatăl și Fiul să reverse Duhul? „Dar Mângâietorul, adică Duhul Sfânt, pe care-L va trimite Tatăl, în Numele Meu, vă va învăța toate lucrurile, și vă va aduce aminte de tot ce v-am spus Eu” (Ioan 14:26; vezi și 15:26). Amintiți-vă că numai poporul legământului, biserica, primește botezul Duhului

spre mântuire. Duhul ne aduce aminte de cuvintele lui Hristos prin trei mijloace principale: (1) prin a-i inspira pe autorii Scripturii să scrie Cuvântul infailibil al lui Dumnezeu; (2) prin a ne stârni inimile și mințile să ne amintim de Cuvântul lui Dumnezeu; și (3) prin a-i da învățători și predicatori bisericii, care să explice Cuvântul lui Dumnezeu. Altfel spus, Hristos îi dă daruri bisericii prin revărsarea Duhului: „Și El i-a dat pe unii apostoli; pe alții, proroci; pe alții, evangheliști; pe alții, păstori și învățători, pentru desăvârșirea sfinților, în vederea lucrării de slujire, pentru zidirea trupului lui Hristos” (Efes. 4:11-12). Deci Hristos i-a dat bisericii păstori și învățători, cum erau preoții care îi învățau pe oameni în vremea lui Neemia sau ca Filip, care i-a explicat famenului etiopian sensul cărții Isaia, astfel încât noi toți să putem înțelege Cuvântul lui Dumnezeu. Prin urmare, noi citim Cuvântul lui Dumnezeu în legământ – în legământ cu Dumnezeu și în legământ cu biserica.

MĂRTURISIREA CREDINȚEI

Când citim Cuvântul lui Dumnezeu în comunitate, noi auzim același mesaj, iar când auzim același

mesaj, promisiunile legământului Evangheliei ne leagă împreună, căci noi mărturisim astfel aceeași credință. În numeroase momente de-a lungul istoriei răscumpărării, vrăjmașul a încercat să infecteze, să otrăvească și să răstălmăcească Cuvântul lui Dumnezeu. Dar Dumnezeu a chemat constant poporul Său în legământ să păstreze, să protejeze și să mărturisească aceeași credință. Când învățătorii minci-noși au venit în bisericile din Galatia în efortul lor de a propovădui evanghelia lor falsă, Pavel a avertizat bisericile în felul acesta: „Dar chiar dacă noi înșine sau un înger din Cer ar veni să vă propovăduiască o Evanghelie deosebită de aceea pe care v-am propovăduit-o noi, să fie anatema! Cum am mai spus, o spun și acum: dacă vă propovăduiește cineva o Evanghelie, deosebită de aceea pe care ați primit-o, să fie anatema!” (Gal. 1:8-9). Pavel dorea ca galatenii să nu se abată de la singura cale adevărată a Evangheliei. De asemenea, în fața învățătorilor falși, Iuda i-a îndemnat pe destinatarii epistolei sale „să lupte pentru credința, care le-a fost dată sfinților odată pentru totdeauna” (Iuda 3). Când citim Scriptura în legământ, noi trasăm împreună

liniile Cuvântului lui Dumnezeu, astfel încât să mărturisim cu toții aceeași credință. Dar cum putem mărturisi aceeași credință în epoca post-apostolică?

Istoric vorbind, biserica a folosit crezuri și mărturisiri de credință pentru a facilita mărturisirea unei credințe în legământ. În biserica din antichitate, Crezul Apostolic (denumit astfel pentru că rezumă învățătura apostolilor, nu pentru că ei l-ar fi scris) și sinoadele ecumenice (de exemplu Sinodul de la Niceea, Sinodul de la Constantinopol, Sinodul de la Efes și Sinodul de la Calcedon) i-au dat bisericii ceea ce teologii au denumit *regula fidei* (sau „regula credinței”). Biserica citește și mărturisește în legământ înțelegerea colectivă a Scripturii de către biserică. Regula de credință, desigur, este întotdeauna supusă autorității Scripturii, dar ea ne ajută și să ne potrivim citirea Scripturii cu mărturisirea noastră de credință. Oare mărturisim un mesaj diferit de Evanghelia pe care au predicat-o apostolii? Ne-am abătut de la credința dată sfinților odată pentru totdeauna? În secolul al XVI-lea, bisericile au creat mărturisiri de credință care

se află în continuitate cu crezurile ecumenice și, de asemenea, au afirmat înțelegerea istorică a bisericii despre mântuire. Catehismul Heidelberg, Mărturisirea Belgiană de Credință și Canoanele de la Dort alcătuiesc un corpus de documente denumite Cele Trei Forme ale Unității, care sunt folosite de obicei de bisericile care provin din tradiția reformată continentală. Alte biserici reformate folosesc standardele Westminster, care constau din Mărturisirea Westminster și Catehismul Mare și Mic. Aceste documente confesionale ne asigură că noi, ca indivizi, mărturisim aceeași credință.

TRĂIREA VIETȚII CREȘTINE

Când Dumnezeu ne mântuiește, El ne unește cu Hristos și cu trupul Său, astfel că devenim parte a unei biserici, ceea ce înseamnă că citim Biblia în legământ și mărturisim aceeași credință a legământului. Dar când ne unim cu un trup bisericesc, semnalăm și că trăim viața creștină în legământ cu ceilalți membri ai bisericii. Există mai multe feluri în care noi trăim viața creștină în legământ: (1) prin jurămintele de membralitate, (2) prin darea de so-

coteală și (3) prin disciplina bisericii. Când ne alăturăm unei biserici, noi facem jurăminte de membralitate, care sunt „de aceeași natură cu un jurământ” (WCF 22.5). Noi facem oficial un legământ cu Dumnezeu și cu poporul Său, ca să devenim parte din biserică. Prin depunerea unui jurământ de membralitate, noi intrăm în legământul bisericii și ne dăm consimțământul să dăm socoteală pentru crezul și acțiunile noastre. Și care este standardul pentru responsabilitatea noastră? Legea lui Dumnezeu.

Trebuie să ne amintim distincția importantă dintre *legământ* și *regulă*. Ca legământ, legea cere ascultare perfectă, personală și perpetuă, iar pentru cei care nu sunt uniți cu Hristos, ea este „un legământ al faptelor, cu scopul de a fi îndreptățiți sau condamnați prin el” (WCF 19.6). Adevărații credincioși sunt sub lege nu ca un legământ, ci mai degrabă ca o regulă de viață, prin care ea servește drept călăuză pentru viață, căci ea „îi înștiințează pe aceștia cu privire la voia lui Dumnezeu și îndatoririle lor”. Ca regulă, legea „îi ghidează să trăiască în conformitate cu aceasta”, astfel încât

credincioșii să poată descoperi „păcatul și deprava-
rea din natura, inimile și viețile” lor și să se cerce-
teze pe ei înșiși, astfel încât să poată ajunge la „o tot
mai mare convingere cu privire la păcat, o smerire
la vederea acestuia și o ură față de el”. Ca regulă,
legea îi ajută pe credincioși să aibă „o imagine mai
clară a nevoii lor pentru Domnul Hristos și a per-
fecțiunii ascultării Sale” (WCF 19.6). Ca regulă,
prin aceste întrebări diferite, legea nu este
„contrară harului Evangheliei, ci... în întregime în
acord cu acesta” (WCF 19.7). Ca în cazul celorlalte
legăminte ale lui Dumnezeu, fie că este vorba de cel
cu Adam și Eva din grădină, de cel cu Noe,
Avraam, Moise sau David, Dumnezeu cheamă po-
porul Lui să trăiască după un standard al legămân-
tului. Desigur, trebuie să recunoaștem diferențele
dintre legământul faptelor și cel al harului, dintre
lege și Evanghelie, ca nu cumva să le încurcăm și să
înțețoșăm natura atotsuficientă a lucrării lui Hris-
tos ca unic temei pentru mântuire. Dar dacă nu
respectăm legea lui Dumnezeu, atunci legătura
membrilor bisericii în legământ facilitează disci-
plina bisericii.

Expresia *disciplina bisericii* sună ca un lucru de rău augur, dar practica ei nu începe și nici nu se termină cu excomunicarea. Ideal vorbind, disciplina bisericii începe cu ucenicizarea. Cu alte cuvinte, comunitatea legământului hrănește, educă și îndrumă oamenii în viața creștină. Pavel l-a instruit pe Tit să se asigure că bisericile pe care le supraveghea se implicau în ucenicizare:

Tu însă, vorbește lucruri care se potrivesc cu învățătura sănătoasă. Spune că cei bătrâni trebuie să fie treji, vrednici de cinste, cumpătați, sănătoși în credință, în dragoste, în răbdare. Spune că femeile în vârstă trebuie să aibă o purtare cuviincioasă, să nu fie nici clevetitoare, nici dedate la vin; să îi învețe pe alții ce este bine, ca să le învețe pe femeile mai tinere să-și iubească bărbații și copiii; să fie cumpătate, cu viața curată, să-și vadă de treburile casei, să fie bune, supuse bărbaților lor, ca să nu se vorbească de rău Cuvântul lui Dumnezeu. Sfătuiește-i de asemenea pe tineri să fie cumpătați (Tit 2:1-6).

Creștinii mai în vârstă ar trebui să-i învețe pe creștinii mai tineri, dar dacă cineva se abate de la

normele legii lui Dumnezeu, există procese mai oficiale de date de socoteală.

Pavel, de exemplu, i-a muștrat pe membrii bisericii din Corint pentru că tolerau imoralitatea sexuală din partea cuiva care pretindea că este creștin. Pavel i-a învățat astfel: „În Numele Domnului Isus, voi și duhul meu, fiind adunați laolaltă, prin puterea Domnului nostru Isus, am hotărât ca un astfel de om să fie dat pe mâna Satanei, pentru nimicirea cărnii, ca duhul lui să fie mântuit în ziua Domnului Isus” (1 Cor. 5:4-5). Comunitatea legământului nu poate acționa cum dorește, ci trebuie să acționeze întotdeauna în conformitate cu legea morală a lui Dumnezeu, cu standardul legămintelor Sale. Dacă un om persistă fără pocăință în păcatul lui, atunci biserica are obligația morală de a impune disciplina bisericii, cum ar fi să ofere un îndemn sau o muștrare oficială, să îi interzică acelei persoane să participe la Cina Domnului sau chiar să o excomunică (Matei 18:15-20). Disciplina bisericii urmează modelele legămintelor din Vechiul Testament, care prevedea diferite pedepse pentru cineva care păcătuia, fie că acea persoană era plasată în

afara taberei sau chiar executată pentru un păcat capital. În noul legământ, însă, nu există execuție, ci doar disciplină. Excomunicarea îi spune unei persoane că purtarea ei nu se potrivește nici cu unirea sa cu Hristos, nici cu legea lui Dumnezeu, și că, dacă persistă în nepocăință, s-ar putea să nu fie mântuită. Acea persoană, nu Hristos, va trebui să sufere blestemele legământului. Cu toate acestea, disciplina bisericii nu impune pedepse, ci darea de socoteală și disciplina au ca scop pocăința și restaurarea celui vizat. Mărturisirea Westminster spune:

Disciplina bisericii este necesară, pentru recâștigarea și reabilitarea fratelui care păcătuiește, pentru a-i descuraja pe alții să facă păcate asemănătoare, pentru curățirea acelei drojdii care ar putea afecta toată plămădeala, pentru apărarea onoarei lui Hristos și a mărturiei sfinte a Evangheliei, și pentru prevenirea mâniei lui Dumnezeu, care ar putea cădea legitim asupra Bisericii, dacă se permite ca legământul și pecețile lui să fie profanate de păcătoși notorii și încăpățânați (WCF 30.3).

Prin urmare, disciplina bisericii este un aspect al vieții în legământ de care fiecare persoană din biserică are nevoie. Noi trăim într-o comunitate a legământului și ne uităm unii către alții în relațiile de dare de socoteală.

Fiind o comunitate a legământului, căutăm să ne îndemnăm unii pe alții la dragoste și la fapte bune, încurajându-ne reciproc văzând că ziua venirii Domnului se apropie (Evrei 10:24-25). Eclesiastul spunea:

Mai bine doi decât unul, căci iau o plată cu atât mai bună pentru munca lor. Căci, dacă se întâmplă să cadă, se ridică unul pe altul; dar vai de cine este singur și cade, fără să aibă pe altul care să-l ridice! Tot așa, dacă se culcă doi împreună, se încălzesc unul pe altul, dar cum are să se încălzească dacă este singur? Și dacă se scoală cineva asupra unuia, doi pot să-i stea împotriva; și funia împletită în trei nu se rupe ușor (Ecl. 4:9-12).

Noi nu trăim viața creștină ca niște călăreți singuratici, izolați și fără sprijin. Noi facem parte din comunitatea legământului, care oferă dare de

socoteală și, dacă este necesar, ne oferă corecție.

CONCLUZIE

În cele din urmă, nu trebuie să uităm că Dumnezeu ne mântuiește și ne pune într-un legământ în care ne unește cu trupul lui Hristos, biserica. O astfel de mântuire este o revărsare a dragostei lui Dumnezeu în Hristos prin Duhul, ceea ce înseamnă că, mai presus de orice, comunitatea legământului trebuie să fie un loc al dragostei. Când îi învățăm pe alții cum să citească Biblia, îi învățăm despre dragostea lui Dumnezeu în Hristos, despre credincioșia legământului Său de-a lungul veacurilor. Când ne mărturisim credința în comun, în legământ, ne alăturăm corului care a existat de-a lungul veacurilor, pentru a proclama și a mărturisi credința dată sfinților odată pentru totdeauna. Când dăm socoteală unii față de alții în raport cu standardele morale ale legământului lui Dumnezeu, noi nu insistăm pe o perfecțiune de neatins, ci mai degrabă ne strângem unii cu alții în dragoste, astfel încât să rămânem pe calea neprihănirii. „Preaiubiților, dacă astfel ne-a iubit Dumnezeu pe noi, tre-

buie să ne iubim și noi unii pe alții. Nimeni n-a văzut vreodată pe Dumnezeu; dacă ne iubim unii pe alții, Dumnezeu rămâne în noi, și dragostea Lui a ajuns desăvârșită în noi” (1 Ioan 4:11-12).

ÎNTREBĂRI RECAPITULATIVE

1. În ce modalități ne oferă doctrina legământului contextul pentru viața creștină?
2. Cum ar trebui să modeleze comunitatea legământului citirea Scripturii?
3. Cum ar trebui să modeleze comunitatea legământului mărturisirea credinței de către noi?
4. Cum ar trebui să modeleze comunitatea legământului umblarea noastră creștină?
5. Care este rolul ideal al disciplinei bisericii? Unde începe și unde se termină ea?
6. Este pedeapsa scopul disciplinei bisericesti? De ce da, sau de ce nu?
7. De ce este importantă membralitatea în biserică?

Încheiere

Când ne așezăm și privim spre pânza Scripturii, putem vedea frumosul tablou al căsătoriei în legământ a lui Hristos cu mireasa Sa, biserica. Noi știm că Hristos Și-a dat viața pentru ea, ca să o poată înfățișa ca sfântă, fără prihană și fără cusur înaintea scaunului de domnie al lui Dumnezeu. Noi o vedem îmbrăcată într-o haină albă de in subțire și așezată la ospățul nunții Mielului. Dar când avem o cunoaștere mai profundă a legămintelor lui Dumnezeu, putem privi mai atent la această pictură și putem observa detalii importante și tușe ale pensulei pe care nu le-am putut vedea inițial. Dumnezeu Triunic a făcut legământ înainte de întemeierea lumii pentru a mântui mireasa. Tatăl L-a rânduit pe Fiul Său ca să fie Mijlocitor și Garant al legământului, prin jurământul Său, când L-a făcut Preot în veac, după rânduiala lui Melhisedec. Tatăl și Fiul au hotărât de asemenea să Îl trimită pe Duhul ca să strângă mireasa Fiului, să o cheme la ospățul nunții. Dumnezeu Triunic a lansat acest

plan răscumpărător creându-l pe Adam, care era un personaj tipologic al Celui care urma să vină, și a făcut un legământ cu el, cerându-i să fie rodnic, să se înmulțească, să umple tot Pământul și să-l supună, și să nu mănânce din Pomul Cunoștinței Binelui și Răului. Cu toate acestea, în loc să se bucure de slava și plinătatea dragostei lui Dumnezeu și să manifeste ascultare de poruncile Lui, Adam s-a răzvrătit. Dar nu a fost totul pierdut.

Dumnezeu a făgăduit să-i răscumpere pe fiii lui Adam prin Sămânța femeii, care avea să îi zdrobească șarpelui capul și să învingă păcatul și moartea. Dumnezeu nu a lăsat deoparte legământul faptelor, ci a trimis pe Cineva care să-l împlinească cu credincioșie. El Și-a desfășurat lent legământul harului printr-o succesiune de legăminte cu Noe, Avraam, Moise și David, culminând apoi cu noul legământ. Hristos nu este doar împlinirea legământului harului; El *este* legământul harului. Și singurul fel în care putem beneficia de lucrarea Sa care împlinește legea, care poartă blestemele ei și care ne mântuie viața este să ne încredem în El numai prin har, numai prin credință și numai în Hristos. Cartea lui

John Milton, *Paradise Regained* [Paradisul recâștigat] surprinde acest adevăr:

Eu, care eram în timp ce Grădina cânta fericită,
Am pierdut-o prin neascultarea unui om,
dar acum cânt
Despre Paradisul recuperat pentru întreaga omenire,
Prin ascultarea fermă a unui Om pe deplin încercată
Prin orice ispită, și zădărniciindu-l pe ispititorul
În toate vicleniile sale fiind învins și respins,
Iar *Edenul* ridicat din vasta pustietate.

Isus este ultimul Adam, Cel credincios, iar noi, prin har, suntem mireasa Lui, ultima Eva. Dumnezeu a semnat și pecetluit aceste binecuvântări ale legământului prin botezul și Cina Domnului. În timp ce ne bucurăm de legămintele lui Dumnezeu, să ne rugăm ca Dumnezeu să grăbească ziua. *Maranatha* – vino repede, Doamne Isuse, și așează-ne la ospăț, ca să putem cina la masa Ta și să cunoaștem dragostea Ta nesfârșită în legământ.

Anexă

LECTURI SUPLIMENTARE

C.S. Lewis a observat cândva că prea mulți oameni credeau că scrierile antice ar trebui să fie citite doar de profesioniști, și că amatorii ar trebui să se mulțumească cu lectura cărților moderne. El credea că această abordare a învățării este complet greșită, deoarece avem nevoie de briza proaspătă a secolelor trecute care ne suflă prin minte, pentru a ne aminti de adevăruri pe care le-am uitat. Cărțile vechi nu sunt infailibile și conțin greșeli, dar nu neapărat aceleași greșeli pe care noi le facem. Asta înseamnă că putem dobândi o mulțime de cunoștințe citind cărți vechi. Mai mult, dacă luăm în serios învățătura lui Pavel că Hristos i-a dat daruri bisericii sub forma păstorilor și învățătorilor, asta înseamnă că putem profita deopotrivă de învățătorii și predicatorii din prezent, ca și de cei din orice altă epocă a istoriei bisericii. Lewis a propus o regulă generală, conform căreia după ce ai citit o carte

nouă, nu ar trebui să citești alta nouă până nu ai citit una veche, sau să citești o carte veche la fiecare trei cărți noi. Astfel, această scurtă anexă oferă sugestii de cărți vechi despre doctrina legământelor. Unii s-ar putea întreba de ce am inclus unele titluri și le-am omis pe altele. Selecția mea se bazează în mare parte pe disponibilitatea online a cărților respective, fie gratuit, fie în ediții retipărite. Aceste cărți pot fi găsite printr-o căutare pe internet sau într-o librărie online.

CĂRȚI DE NIVEL INTERMEDIAR

Există unele cărți care ar putea fi considerate ca având un nivel mediu de complexitate pe această temă. Prima carte este *The Marrow of Modern Divinity*, publicată în 1646 și scrisă cel mai probabil de Edward Fisher. Cartea a fost susținută de un număr de teologi de la Westminster și cuprinde în prima parte o discuție despre legământul faptelor și legământul harului. Ea a fost republicată ulterior de teologul prezbiterian scoțian Thomas Boston, care a făcut o serie de adnotări și adăugiri. Mai multe ediții sunt disponibile gratuit pe internet și

sunt disponibile și în diverse ediții retipărite. Boston este autorul altor două titluri demne de remarcat, *A View of the Covenant of Works from the Sacred Records* (1775) și *A View of the Covenant of Grace from the Sacred Records* (1775). Un alt slujitor prezbiterian scoțian, pe nume John Colquhoun, a scris două cărți pe această temă, *A Treatise on the Covenant of Works* (1821) și *A Treatise on the Covenant of Grace* (1818). De asemenea, lucrarea lui Edward Leigh, *A Treatise of the Divine Promises*, publicată în 1633, merită studiul atent. Munca lui Leigh este interesantă pentru că el a fost membru al Parlamentului în timpul Westminster Assembly și a fost unul dintre cei mai cunoscuți teologi din vremea sa.

CĂRȚI DE NIVEL AVANSAT

Pentru lucrări mai avansate despre doctrina legământelor, există câteva titluri demne de remarcat pentru un studiu mai aprofundat. Prima vine de la un teolog olandez din secolul al XVII-lea, citat adesea, dar citit rar, pe nume Johannes Cocceius. Cocceius este creditat în mod obișnuit și eronat ca fi-

ind părintele teologiei legământului. El a scris, totuși, o serie de lucrări despre doctrina legământului, dar cele mai multe au rămas până acum doar în limba latină. Reformation Heritage Books a tradus însă recent una dintre lucrările sale, *The Doctrine of the Covenant and Testament of God* (2016), care explică teologia clasică a legământului. Cu toate acestea, Cocceius este ciudat în înțelegerea felului în care Dumnezeu abrogă legământul faptelor, un punct de vedere pe care alți teologi nu și l-au însușit. Unul dintre acei teologi care nu au fost de acord cu Cocceius este Herman Witsius, un teolog olandez din secolul al XVII-lea. El a scris o lucrare în două volume, *Economy of the Covenants between God and Man Comprehending a Complete Body of Divinity* (1677), care a fost publicată pentru prima dată în latină și care a fost tradusă ulterior în engleză, în 1803, de către William Crookshank. Această lucrare este disponibilă online, iar Reformation Heritage Books a publicat o reeditare în format cartonat la un preț rezonabil. Numărul exemplarelor tipărite în această ediție este oarecum redus, iar Witsius citează din greacă și ebraică fără

a oferi și traducerea. Dar dacă cititorul este dispus să-și suflece mânecile și să studieze aceste două volume, va fi recompensat din plin pentru timpul și efortul alocate.

O lucrare care aprofundează doctrina legământului răscumpărării este *The Ark of the Covenant Opened, or A Treatise of the Covenant of Redemption between God and Christ, as the Foundation of the Covenant of Grace* (1677) de Patrick Gillespie. Lucrarea lui Gillespie este densă și detaliată, dar el arată cu îndemânare fundamentele biblice ale doctrinei și explică diferitele ei aspecte. O altă lucrare importantă despre legăminte este scrisă de William Strong, un teolog de la Westminster, sub titlul *A Discourse of the Two Covenants: Wherein the Nature, Differences, and Effects of the Covenant of Works and of Grace Are Distinctly, Rationally, Spiritual and Practical Discussion* (1678). Având în vedere că edițiile online ale acestei lucrări sunt prelucrări scanate ale originalului din 1678, cititorii ar putea considera că este grea de citit, dar cred că ei se pot adapta în cele din urmă la cuvintele dense și scrise cu spații strânse.

CONCLUZIE

Această anexă nu este în niciun fel exhaustivă, dar ea oferă sugestii pentru cei care doresc să studieze mai mult. Citind aceste lucrări clasice despre teologia legământului, putem sta la picioarele unora dintre cei mai mari și mai capabili învățători ai bisericii, și putem afla mai multe despre dragostea lui Dumnezeu în legământ pentru poporul Său.

Glosar

ascultarea activă – ascultarea lui Hristos în împlinirea fiecărei iote și litere a legii pentru cei credincioși. Compară cu *ascultarea pasivă*.

ascultarea pasivă (din latină *passio*, „suferință”) – un aspect al ascultării lui Hristos prin care El suferă blestemul legii în numele celor care se încred în El pentru mântuire. Compară cu *ascultarea activă*.

element tipologic – o persoană, un loc sau un lucru din Vechiul Testament care prefigurează și anticipează o persoană, un loc sau un lucru din Noul Testament. Compară cu *împlinire tipologică*.

foedus – termenul din limba latină cu sensul de legământ.

garant – persoană care își asumă toate responsabilitățile legale într-un legământ.

harul comun – harul nesalvific pe care Dumnezeu îl dă formal în legământul noahic pentru a susține întreaga creație, și care stă la baza planului

de răscumpărare care se desfășoară în istorie.
Compară cu *harul special*.

harul special – harul pe care Dumnezeu îl dă numai celor aleși în Hristos spre mântuirea lor. Vezi *îndreptățire; sfințire*. Compară cu *harul comun*.

besed – termenul din ebraică având sensul de „dragoste în legământ”, uneori tradus și prin *îndurare, dragoste statornică sau loialitate în legământ*.

împlinire tipologică – corespondentul elementelor tipologice din Vechiul Testament, care este o persoană, un loc sau un lucru care prefigurează o persoană, un loc sau un lucru din Noul Testament. De exemplu, Moise este un personaj tipologic al lui Isus, care este împlinirea. Ierusalimul este un loc topologic al noului Ierusalim, care este împlinirea. Judecata Sodomei și Gomorei este un eveniment tipologic al judecății finale, care este împlinirea.

a imputa – a pune ceva în contul cuiva sau a credita.

În contextul doctrinei mântuirii, Dumnezeu îi

impută [sau îi atribuie] credinciosului ascultarea, suferințele și sfințenia lui Hristos numai prin har, numai prin credință. *Vezi îndreptățire.*

îndreptățire – un act al harului fără plată al lui Dumnezeu, prin care El ne iartă toate păcatele și ne acceptă ca neprihăniți [drepti] înaintea Lui numai pe baza ascultării, suferințelor și sfințeniei lui Hristos care ne-au fost atribuite, și care sunt primite numai prin credință. *Vezi a imputa; neprihănire.*

sfatul păcii – *vezi legământul răscumpărării.*

legământ – un acord între două sau mai multe persoane. Legămintele pot avea caracteristici diferite, în funcție de părți și termeni. *Vezi legământul harului; legământul răscumpărării; legământul faptelor; foedus; legământul de prietenie; besed; legământul de tip stăpân-slujitor; legământul căsătoriei; noul legământ; legământul de paritate; garant.*

legământul căsătoriei – un acord între un bărbat și o femeie pentru a intra în legăturile unei uniuni conjugale.

legământul faptelor – acordul pe care Dumnezeu l-a instituit cu Adam prin care El i-a făgăduit viață veșnică lui și urmașilor săi cu condiția ascultării perfecte, personale și perpetue.

legământul de paritate – un acord între doi membri egali, cum ar fi legământul lui Avraam cu Abimelec (Gen. 21:27).

legământul de prietenie – un acord între două părți egale, ca urmare a legăturii lor de prietenie, cum ar fi legământul lui Ionatan cu David (1 Sam. 18:3).

legământ de tipul stăpân-slujitor – un acord în care o parte este mai puternică decât cealaltă.

legământul harului – acordul prin care Dumnezeu le oferă păcătoșilor viață veșnică și mântuire prin Isus Hristos, Mijlocitorul și Garantul legământului, numai prin har, numai prin credință și numai în Hristos. Vezi *noul legământ; sacrameente*.

legământul răscumpărării – acordul dintre Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt de a-i mântui pe păcătoși,

prin care Îl trimite pe Fiul să-i mântuiască, acționând ca Mijlocitor și Garant, și prin care trimite Duhul să-i strângă pe acești păcătoși ca mi-reasă a Fiului, biserica. Denumit și *sfatul păcii*.
Vezi *pactum salutis*.

neprihănire – caracteristică a unei persoane aflată în conformitate cu legea lui Dumnezeu; nu doar una care este nevinovată de greșală, ci și una care a îndeplinit toate cerințele ei. Vezi *îndreptățire*; *sfințire*.

noul legământ – administrarea finală a legământului harului, către care converg toate legămintele precedente și a căror sumă și substanță este Isus Hristos.

pactum salutis – expresia în limba latină cu sensul de legământ al răscumpărării.

parallelism sinonim – un artificiu literar în literatura lirică ebraică, prin care autorul afirmă același adevăr în două modalități diferite.

protoevangelium (din latină, „prima Evanghelie”) – făgăduința lui Dumnezeu făcută către Adam

și Eva că Sămânța femeii va zdrobi capul șarpe-
lui (Gen. 3:15).

regula fidei (din latină, „regula credinței”) – cre-
dința colectivă a bisericii întruchipată de regulă
în Crezul Apostolic, denumit astfel pentru că
rezumă învățătura apostolilor. Această regulă,
totuși, este supusă autorității Scripturii și nu
este niciodată egală cu Scriptura sau mai presus
de ea.

sacramente – semne și peceți sfinte ale legământu-
lui harului, care sunt instituite de Dumnezeu în
administrarea legămintelor Sale.

sfințire – lucrarea harului fără plată al lui Dumne-
zeu, prin care ne înnoiește în întreaga ființă,
după chipul lui Hristos, prin Duhul Sfânt, care
ne face să murim față de păcat și să trăim pentru
neprihănire și sfințenie.

DESPRE AUTOR

Dr. J.V. Fesko este profesor Harriett Barbour de teologie sistematică și istorică la Reformed Theological Seminary din Jackson, Mississippi, și păstor în Orthodox Presbyterian Church. El a slujit anterior ca plantator de biserică, păstor, decan academic și profesor de teologie sistematică și istorică la Westminster Seminary, California. Dr. Fesko este autorul multor cărți, printre care *Reforming Apologetics*, *Romans: Lectio Continua*, *The Spirit of the Age*, *The Trinity and the Covenant of Redemption* și *The Theology of the Westminster Standards*.

BIBLIOTECA LIGONIER

Ligonier Ministries este o organizație creștină internațională fondată în 1971 de Dr. R.C. Sproul pentru a proclama, învăța și apăra sfințenia lui Dumnezeu în toată plinătatea ei față de cât mai mulți oameni este posibil. Simbolul Bibliotecii Ligonier a devenit un semn distinctiv al încrederii peste tot în lume și în multe limbi.

Motivată de Marea Trimitere, Ligonier împărtășește resurse de ucenicizare la nivel global în format tipărit și digital. Cărți, articole și serii de învățături de încredere în format video sunt traduse și dublate în peste 50 de limbi. Dorința noastră este să susținem biserica lui Isus Hristos ajutându-i pe creștini să cunoască ce anume cred, de ce cred, cum să trăiască și cum să împărtășească crezul lor.

LIGONIER.ORG

MAGNA GRATIA

Noi vestim Evanghelia harului

Asociația MAGNA GRATIA este o organizație creștină non-profit care își concentrează eforturile pe proclamarea Evangheliei prin literatură consecventă doctrinar, prin evanghelizare și echiparea bisericilor evanghelice de limba română.

Dacă ai fost binecuvântat citind această carte, poți ajuta la binecuvântarea altor credincioși, astfel:

1. Recomandă mai departe această carte!
2. Scrie o recenzie pe pagina noastră de internet de unde ai descărcat această carte.
3. Vizitează pagina noastră de internet la magnagratia.org și află mai multe despre lucrarea noastră, și citește GRATUIT cele peste 300 de cărți ale unora dintre cei mai buni autori creștini.
4. Rămâi conectat la noutățile MAGNA GRATIA vizitând profilele noastre de social media și abonându-te la noutăți pe email, așa încât să fii anunțat când publicăm resurse noi.
5. Roagă-te pentru noi.
6. Donează și ajută-ne să mergem mai departe cu această lucrare. Donațiile se pot face online pe pagina noastră de internet.

Pentru orice alte informații, scrie-ne la contact@magnagratia.org.

magnagratia.org